

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA



RIJEC

BROJ 777

9. OŽUJKA 2018. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257



■ Koristimo li
svoja prava?



6

Postizborni retrovizor
Vučić ponovno osvojio Beograd



10

HNV spremno ušlo u reforme obrazovnog sustava
U istom vlaku s drugim nacionalnim manjinama



12

dr. sc. Tamara Jurca, docentica na PMF-u u Novom Sadu
Svatko može doprinijeti očuvanju vode kao resursa



18

Katehetski tečaj Teološko-katehetskog instituta Subotica
Podijeljeni certifikati odgojiteljicama u vjeri



22

Sombor: Lokalni proračun i hrvatske udruge
Gradski dinar za kulturu



32

Josip Jurca – U srcu mi zvoni tambura
Kruna višedesetljetnog rada

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)



Pomaci

Koristimo li svoja prava koja su nam garantirana Ustavom i Zakonom, a ako ih ne koristimo zašto je to tako? O tome smo pisali često u našem tjedniku, pišemo opet. Ta je tema naprosto neiscrpna. Na primjer, koristimo li pravo dvojezičnog upisa u matične knjige u mjestima u kojima je to moguće, uzimamo li dvojezičnu osobnu iskaznicu itd. Jedan mali segment ove teme istraživala je naša novinarka iz Srijema. Prema saznanjima do kojih je došla ovo pravo se ne koristi u velikoj mjeri, »moglo bi biti i više«. Ostaje nam dalje istraživati zašto je to tako. Da li nam nije stalo do vlastitog jezika, kulture, identiteta, ili su možda strahovi još prisutni, je li opća klima u društvu takva da ne djeluje poticajno na pripadnike manjina da svoja prava i koriste, ili je stvar u nečemu trećemu. Do odgovora nije lako doći jer su sva pitanja pa tako i odgovori koji se tiču ljudi i društva uvijek kompleksna. Tako, na primjer, kada je riječ o političkom životu, pitanje kako je moguće da Demokratska stranka ne pređe cenzus na lokalnim izborima u Beogradu više je nego zanimljivo, a različite odgovore ćemo, pretpostavljam, slušati narednih dana i tjedana. Pobjeda **Aleksandra Vučića** i SNS-a je s druge strane bila očekivana i manje više lako objašnjiva. U svakom slučaju, o rezultatima izbora u glavnom gradu Srbije pročitajte u članku našeg dopisnika iz Beograda.

Od ovoga broja krećemo i s jednom novom inicijativom. Naš redoviti suradnik iz Novog Sada predložio je da uradi niz intervjua s Hrvatima u Srbiji koji su manje poznati javnosti, koji nisu uključeni u rad udruga ali su ostvarili značajne doprinose u svojoj struci, znanosti ili kulturi i koji imaju što reći. U ovom izdanju donosimo intervju s docenticom, dr. sc. **Tamarom Jurca**, koja govori o više nego važnoj temi današnjice, a to su – vode. Kakvo je stanje voda u Vojvodini, kakva je njena kakvoća, koje su vode najčistije a koje najzagađenije u našem okruženju, pročitajte u intervjuu.

Na koncu, dogodio se i trilateralni susret predsjednice Hrvatske i predsjednika Srbije s članovima predsjedništva Bosne i Hercegovine u Mostaru koji je, čini se, na istoj liniji dijaloga o teškim i konkretnim otvorenim pitanjima među susjedima kao što je to bio i bilateralni susret u Zagrebu. Pa iako su susret u Zagrebu mnogi dočekali s negodovanjem smatrajući da mu »još nije vrijeme«, ipak su se nakon njega dogodili pomaci. Dogodio se susret predsjednika Srbije s predstavnicima Hrvata u Srbiji, susret s predstavnicima udruga nestalih, a za danas je najavljen dolazak brojnog izaslanstva iz Zagreba na čelu s ministrom prometa Hrvatske na sastanak s potpredsjednicom Vlade Srbije **Zoranom Mihajlović** radi potpisivanja sporazuma o obnovi pruge Beograd - Zagreb. Iz Mostara je Vučić poručio i da će uskoro biti organiziran uzvratni posjet predsjednice Hrvatske Srbiji i da će do tada mnogi problemi Hrvata u Srbiji biti riješeni. Htjeli priznati to ili ne, bili pristalice ove ili one stranke, pomaci se nesumnjivo događaju, a u prilog tome je i sastanak održan u pokrajinskoj Vladi na kojem je mjerodavno Tajništvo dalo načelnu suglasnost i logističku potporu za osnutak obrazovno-odgojnog centra u Subotici s nastavom na hrvatskom jeziku. Dakle, točna je ona – kad ima volje, ima i načina.

J. D.

Pokrajina suglasna s osnutkom obrazovno-odgojnog centra

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice dalo je načelnu suglasnost i logističku potporu za osnutak obrazovno-odgojnog centra u Subotici. Izneseno je to na sastanku pokrajinskog tajnika ovog tajništva **Mihályja Nyilasa** i njegovih suradnika s izaslanstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća u sastavu: savjetnica predsjednika HNV-a za razvojne projekte **Jasna Vojnić**, predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić** i dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal**, održanom u srijedu, 28. veljače.

Budući da je glavna i jedina tema bio školski centar, ovom su prigodom dogovoreni sljedeći koraci, među kojima je priprema pravnih akata neophodnih za njegov osnutak.

Sastanku je prisustvovala i državna tajnica u Ministarstvu nauke, prosvete i tehnološkog razvoja RS **Annamária Vicsek**, koja je po održavanju posljednje sjednice Međuvladinog mješovitog



odbora uključena u rješavanje otvorenih pitanja vezanih za hrvatsku nacionalnu manjinu.

I. P. S.

Održan okrugli stol *Beogradski složni mozaik*

Poboljšati položaj manjina u Beogradu

Beogradski složni mozaik bio je naziv okrugloga stola na temu prava i položaja nacionalnih manjina koji je prošloga tjedna održan u Skupštini grada Beograda. Organizatori su bili Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koje je predstavljao državni tajnik **Ivan Bošnjak**, Kancelarija za



ljudska i manjinska prava, koju je predstavljala direktorica **Suzana Paunović**, a uz suradnju Grada Beograda kojeg su predstavljali zamjenik gradonačelnika Beograda **Andreja Mladenović** i gradska tajnica za socijalnu zaštitu **Nataša Stanisavljević**. Na okruglome stolu sudjelovali su i predstavnici nacionalnih ma-

njina – predstavnik hrvatske manjine **Stipe Ercegović**, ujedno i predsjednik Zajednice Hrvata Beograda **Tin Ujević** te predstavnik romske manjine **Dragoljub Acković**. Na okruglom stolu je naglašena važnost da i lokalne samouprave, uz resorna državna tijela, budu uključene u ostvarivanje prava pripadnika nacionalnih manjina i da rade na poboljšanju njihovog položaja.

Stipe Ercegović iz ZHZ **Tin Ujević** je u svojem obraćanju istaknuo kako ta udruga već godinama radi na zbližavanju srpskog i hrvatskog naroda kroz različite programe koje organizira, naglasivši kako »prostora i potrebe za otkrivanjem pozitivnih rezultata u odnosima Srba i Hrvata ima mnogo«.

Ercegović je kazao kako iz Beograda s oko 8000 deklariranih Hrvata, u Hrvatskom nacionalnom vijeću nema nijednog vijećnika. Po njegovom mišljenju, politički korektno bi bilo da se prije novih izbora za vijeća, sukladno broju Hrvata s popisa iz 2011., proporcionalno definira broj vijećnika iz određenih lokalnih zajednica, odnosno dijelova Srbije.

Dodao je i kako bi nadležna tijela, u mjestima gdje to nije riješeno, trebala pomoći rješavanje pitanja prostorija za rad hrvatskih udruga, te da bi lokalne i državna radio-stanica trebale imati barem jednu tjednu 15-minutnu emisiju posvećenu radu i problemima Hrvata.

U sklopu programa prikazan je spot *Zajedno, mi smo Srbija* i dokumentarno-igrani film o **Iliji Okrugiću Srijemcu** čiji je autor Stipe Ercegović.

H. R.

Trilateralala u Mostaru: Jačanje gospodarske suradnje

Čelnici Hrvatske, BiH i Srbije ocijenili su u utorak na trilateralnom sastanku u Mostaru da je odlazak mladih ljudi jedno od najvećih iskušenja s kojima se suočavaju zemlje jugoistoka Europe te da je jačanje gospodarske suradnje i ubrzanje europskog puta najbolji način za nadilaženje tih problema.

»Demografska kretanja i depopulacija naših država jedno je od pitanja kojim se bavim u Republici Hrvatskoj. Zabrinjavaju me trendovi i u Bosni i Hercegovini. Vjerujem da u toj našoj zajedničkoj suradnji možemo učiniti puno kako bi osigurali opstanak i ostanak svih triju naroda i drugih u BiH«, rekla je hrvatska predsjednica **Kolinda Grabar-Kitarović**.

Ocijenila je da je od ključne važnosti jačati suradnju triju zemalja u oblasti izgradnje prometne i energetske infrastrukture. Posebno je istaknula potrebu stvaranja energetske neovisnosti izgradnjom LNG terminala na Krku i njegovim povezivanjem sa zemljama regije. Dodala je da je Hrvatska zainteresirana za dovršetak izgradnje autoceste na koridoru Vc između Ploča i Budimpešte. Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** predstavio je inicijativu stvaranja zajedničkog gospodarskog prostora u regiji koje bi uključivalo i jedinstvene carinske i porezne stope, ali i subvencije što bi, po njegovom mišljenju, privuklo velike strane investicije.



»To nema nikakve veze s bilo kakvom Jugoslavijom. Ima veze sa stvaranjem jedinstvenog tržišta u budućnosti. To je za nas pitanje života i opstanka. Nećemo spriječiti mlade ljude da odlaze dok ti mladi ljudi ne budu imali posao i veću plaću. A neće strani investitori dolaziti u naše zemlje dok ne budemo veće tržište«, rekao je Vučić.

Dodao je da bi gospodarska suradnja pomogla stvaranju političke stabilnosti, mira i drukčijih odnosa u regiji. Govoreći o odnosima s Hrvatskom i Hrvatima, Vučić je rekao kako je Srbija blizu ispunjenja svih zahtjeva hrvatske manjine u toj zemlji. Izrazio je očekivanje da će Grabar-Kitarović uskoro posjetiti Beograd, što bi po njemu pomoglo relaksiranju odnosa dviju država i naroda.

Iako je tročlano Predsjedništvo BiH **Dragan Čović**, **Mladen Ivančić** i **Bakir Izetbegović** imalo ambiciju da sastanak trilateralne s čelnicima Hrvatske i Srbije završi usvajanjem zaključaka kojim se poziva na svojevrsan moratorij o izjavama vezanim za prošlost, gospodarskoj i suradnji u oblasti europskih integracija, to se ipak na kraju nije dogodilo. Nakon sastanka s čelnicima BiH Grabar-Kitarović i Vučić su se sastali i sa šefovima diplomacije Hrvatske **Marijom Pejčinović Burić**, BiH **Igorom Crnadakom** i Srbije **Ivicom Dačićem**.

Petrović: Porast zapolenosti ne prati i rast BDP

Predsjednik Fiskalnog savjeta **Pavle Petrović** izjavio je za N1 na Kopaonik biznis forumu, da novog povećanja mirovina i plaća u javnom sektoru ne bi trebalo biti prije 2019. godine, jer Srbija u suprotnom riskira ponovni ulazak u deficit.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** rekao je da bi mirovine i plaće u javnom sektoru u Srbiji mogle biti povećane od rujna ove godine. Ministar financija **Dušan Vujović** poručio je, međutim, na Kopaoniku da neće dati suglasnost da plaće i mirovine rastu brže od rasta privrede.

Pavle Petrović za N1 kaže da bi nove povišice ugrozile dobar fiskalni rezultat koji je Srbija postigla. Ukoliko rast plaća i mirovina ne bi pratio rast privrede, Srbija bi mogla postupno ponovno ući u deficit što bi opet zahtijevalo nove mjere fiskalne konsolidacije, upozorio je Petrović.

Budući da je proračunom već definirano da će mirovine u ovoj godini porasti za pet posto, a plaće u javnom sektoru za nešto veći postotak, naredne povišice moguće su tek u 2019. godini, smatra predsjednik Fiskalnog savjeta. I to povećanje bi, prema njegovim riječima, trebalo pratiti privredni rast u 2019. koji bi realno trebao biti oko 3,5 posto plus inflacija.

Petrović ističe i da je privredni rast Srbije (oko tri posto) i dalje manji u odnosu na usporedive zemlje (oko 4,5 posto).

»Ključni faktor su povećane investicije u privatnom sektoru, prije svega u sektoru malih i srednjih poduzeća«, objašnjava Petrović i dodaje da je privredni ambijent taj koji koči razvoj, odnosno vladavina prava, ugovori, korupcija... Kada se, kako kaže, pogledaju ti elementi, Srbija stagnira u odnosu na regiju.

Petrović je ponovio i da Fiskalni savjet sumnja u službene podatke o broju zaposlenih, jer je zaposlenost od 2012. do 2017. porasla za skoro 20 posto, dok je BDP u tom periodu porastao tek za šest posto.

»To se nigdje nije desilo! Posljedica toga bi bila da je produktivnost morala pasti za tu razliku. Mi to nigdje ne primjećujemo, i srećom se nije dogodilo«, navodi on i ukazuje na podatak da je u istom periodu, usprkos podatku o rastu zaposlenosti za skoro 20 posto, potrošnja imala rast manji od jedan posto.

Predsjednik Fiskalnog savjeta osvrnuo se i na državna poduzeća koja je ranije nazivao »tempiranim bombama«. Problem s *RTB Borom* i *Petrohemijom* je malo odgođen, jer je cijena bakra skočila, a cijene nafte i plina su pale.

Upozorava i da takva situacija može biti još veća opasnost, jer može »uljuljkati« nadležne. Da bi ta poduzeća dobro poslovala i bila generatori rasta, potrebne su velike investicije koje ni te firme, ni država ne mogu provesti, ističe Pavle Petrović.

Postizborni retrovizor: Četiri točna odgovora na jedno pitanje

Vučić ponovo osvojio Beograd, oporbu porazila i vlastita nemoć

Izborna utrka bila je višestruko neravnompravna, gledano kroz prizmu dostupnosti medija* Vučić i SNS imali su nasuprot sebe protivnike uglavnom nespremne i manje-više nedostojne izborne utrke kakva je borba za vlast u glavnom gradu države

Beogradske lokalne izbore održane 4. ožujka najlakše je opisati s četiri ponuđena odgovora:

- A) Pobijedio je Aleksandar Vučić
- B) Pobijedili su Aleksandar Vučić i naprednjaci
- C) Oporba u Beogradu je deklasirana
- D) Ništa se nije promijenilo

Koji god odgovor zaokružili – svaki je točan.

Suština je da su šef države **Aleksandar Vučić** i Srpska napredna stranka (SNS), čiji je također predsjednik, osvojili apsolutnu vlast u glavnom gradu Srbije.

Apsolutnu vlast – to znači da će, sjedeći na 64 stolca, imati komotnu većinu na ukupno 110 vijećničkih sjedala prijestolničkog parlamenta. Za većinu u Skupštini Grada Beograda, dakle, naprednjacima, matematički gledano, ne treba nitko, pa ni koalicijski partner u državnoj skupštini **Ivica Dačić**, čiji su se socijalisti »za prsa« uspjeli provući iznad izbornog praga.

Pobjednici i gubitnici

Ukratko, službena verzija glasi ovako: Na lokalnim izborima u Beogradu pobijedila je lista »Aleksandar Vučić – Zato što volimo Beograd« s 44,99 osvojenih glasova (366.461), što znači da će u novom sazivu gradskog parlamenta imati apsolutnu većinu od 64 mandata. Izborni prag su, uz naprednjake, prešle još samo tri izborne liste, od ukupno 24 koliko ih je sudjelovalo u izornoj utrci.

Na drugom mjestu je lista »Dragan Đilas – Beograd odlučuje, ljudi pobjeđuju« s 18,93 posto (154.147 osvojenih glasova), što donosi 26 mandata.

Za treće mjesto izborila se lista nekadašnjeg vaterpolskog reprezentativca i aktualnog predsjednika Općine Novi Beograd »Aleksandar Šapić – Gradonačelnik«, kojoj će s 9,01 posto glasova (73.425, glasova) pripasti 12 mandata.

Vijećnike u Skupštini Grada Beograda imat će još samo lista »Ivica Dačić – Socijalistička partija Srbije (SPS), Dragan Marković Palma – Jedinstvena Srbija (JS)«, koja je dobila potporu 6,13 posto birača (49.895 glasova) i osvojila osam mandata.

Sve ostale liste, partije i koalicije bile su ispod izbornog praga. Na tom popisu izbornih gubitnika su i neka vodeća imena današnje oporbe, a nekadašnje vlasti.

Tako u sljedeće četiri godine u radu gradskog parlamenta neće sudjelovati nitko iz nekad vladajuće Demokratske stranke (DS) koja, udružena sa svojim bivšim »frakcionašima« – **Borisom**

Tadićem (Socijaldemokratska stranka) i **Zoranom Živkovićem** (Nova stranka), te sa strankom Zelenih, nije uspjela dosegnuti ni do polovice izbornog praga osvojivši samo 2,25 posto ili 18.286 glasova.

A s druge strane praga gradskog parlamenta ostat će i **Voislav Šešelj** koji je sa svojim radikalima »prebrojao« tek 19.094 glasa ili 2,34 posto, te Demokratska stranka Srbije (DSS) i njezin šef **Miloš Jovanović** kojima se priklonilo 1,12 posto birača (9.084 glasa).

Više nego što su se nadali – 3,44 posto ili 28.017 glasova, uknjižili su aktivisti građanske inicijative »Ne davimo Beograd – Žuta patka – čiji grad, naš grad«. Premda ispod izbornog praga, osvojeni glasovi njihov izborni rezultat čine utoliko većim jer su prvi put sudionici izbora, a nemaju partijsku infrastrukturu niti političko iskustvo. Sve u svemu – osim entuzijazma i uz potporu postojećeg – ali nedovoljno artikuliranog, građanskog bunta – »patkari« (kako su ih pogrdno zvali Vučićevi naprednjaci) u sadašnjim okolnostima nisu mogli računati na snažniji izborni vjetar u leđa.

Atrakcija prošlogodišnjih predsjedničkih izbora **Ljubiša Preletačević Beli** (alias **Luka Maksimović**) u utrci za beogradski parlament nije uspio nametnuti biračima svog šarma za više od 19.013 glasova, što je tek 2,33 posto.

Mjere izbornog poraza

Usporede li se neke brojke, znakovito je, recimo, da su političko-estravno šarlatansvo prošlogodišnje medijske atrakcije na predsjedničkim izborima Ljubiše Preletačevića Belog, birači nagradili s više glasova nego što ih je ukupno osvojila lista »Da oslobodimo Beograd« bivšeg šefa države (Borisa Tadića, SDS) i nekadašnjeg premijera (Zorana Živkovića, NS). Od Tadića, Živkovića i Zelenih skoro cijeli jedan postotak više osvojila je građanska inicijativa »Ne davimo Beograd«. Poraženim oporbenim prvacima te bi brojke mogle biti ozbiljan nauk i teška zadaća za neke buduće izbore.



Objašnjenja i prigovori

Kako je Vučić tako nadmoćno pobijedio? Popis odgovora je malo duži od ona četiri ponuđena uz ishod izbora s početka ovog teksta, no – tom su trijumfu dobrano pridonijele nekoliko činjenice. Njihov je redoslijed manje bitan, ali su u zbroju nedvojbeno bile presudne za konačan zbroj glasova i 64 osvojena vijećnička mandata koja će međusobno podijeliti uzdanice naprednjaka s liste »Aleksandar Vučić – zato što volimo Beograd«.

Prije svih odgovora dva su neporeciva, a brojkama i činjenicama lako dokaziva. Prvo, izborna utrka bila je višestruko neravnopravna, gledano poglavito kroz prizmu dostupnosti medija svim sudionicima kampanje. Drugo, Srpska napredna stranka skrila se pod skute visokog rejtinga svog predsjednika i šefa države Aleksandra Vučića, te njegove sveopće dominacije u medijskom, političkom i sveukupnom javnom prostoru.

Dalje, a ništa manje bitno – Vučić i SNS imali su nasuprot sebe protivnike uglavnom nespremljene i manje-više nedostojne izborne utrke kakva je borba za vlast u glavnom gradu države. Anemična, podijeljena, sujeta i posvađana oporba nije unutar vlastitog korpusa mogla usuglasiti skoro ništa čime bi se mogla suprotstaviti moćnoj partiji na vlasti. Utoliko prije što naprednjaci i njihovi koalicijski partneri svoju snagu oslanjaju i na političku infrastrukturu države i državnih institucija, obilato koristeći te resurse za stranačku promidžbu. Nije to, istini za volju njihov recept – radile su to i ranije vlasti – ali, uz razmjerno manju mjeru bahatosti i samodovoljnosti.

Tako je skoro svaki »državni posao« – bilo šefa države i ministara, bilo Vlade ili državnih institucija, u većini elektroničkih medija i televizija s nacionalnom frekvencijom, manje ili više neizravno stavljan u kontekst izborne kampanje.

Percepciji prosječnog birača to je, uvjereni su politički analitičari, bilo više nego dovoljno da Vučića i njegove suradnike prepozna kao dominantne figure izbora i glasuje za njih ili da izbore doživi kao »gotovu stvar« i da uopće ne izađe na birališta.

Vučiću i naprednjacima u takvim okolnostima bilo je relativno lako »pomesti« već odavno i uveliko konfuznu oporbu koja

I majući u vidu da na beogradskim izborima čak 20 od ukupno 24 liste nije prešlo izborni prag od pet posto, procjene su da je ispod cenzusa ostalo ukupno oko 170.000 glasova. Ti glasovi su, faktički, »promašili« cilj kojem su ga namijenili birači jer ih je Dontov system, koji se primjenjuje u Srbiji, kasnije proporcionalno pretočio na četiri liste iznad cenzusa. Razmjerno je, dakle, najviše dobila Vučićeva lista. Uz izlaznost od oko 51 posto znači da je na birališta izašlo oko 820.000 od ukupno nešto više od 1.606.000 birača.

se – bez objektivne mogućnosti za ravnopravnu utrku u medijima – uljuljkivala samodopadljivom kampanjom na društvenim mrežama i među »istomišljenicima iz kruga dvojke«. To je ishodilo da izborna matematika bude nemilosrdna – konačni zbroj glasova pokazao je da su naprednjaci pobijedili u 15 od 17 beogradskih općina – u svim prigradskim i većini gradskih, izuzev Vračara i Starog grada.

Malo slojevitijim promišljanjem moglo bi se zaključiti i da je na popisu takmaca bilo bar desetak »trojanskih konja« čije je prijavljivanje za utrku imalo za cilj učiniti izbornu ponudu konfuznom, a pojavljivanje na glasačkom listu dodatno istaknuti prvoprijavljene – Vučića i naprednjake.

Otud i tobožnje čuđenje kako se »nikad dosad nije desilo« da baš toliko stranaka bude ispod izbornog praga. Bit će da su ti analitičari zaboravili tzv. »sindrom Šećeroski« i svojevjremene predsjedničke kampanje u kojima je **Slobodan Milošević** za svoje protivnike i protukandidate imao prodavače četki i metli, vođe izmišljenih »partija univerzalizma« i slične. Vremena se jesu promijenila, ali neki principi balkanskog poimanja politike, očito, nisu.

No, bilo kako bilo – Vučić i naprednjaci su, ipak, toliko nadmoćno pobijedili da svi prigovori, primjedbe i gundanja na oporbnoj strani političke scene moraju pričekati bolja vremena i sazrijeti u mnogo ozbiljnu protutežu ako misle vidjeti leđa aktualnoj vlasti.

Velimir Ilić

Upis u matične knjige na materinjem jeziku

Koristimo li svoja prava u dovoljnoj mjeri?

»Moglo bi biti i više. Pravna mogućnost postoji, faktički ga mi omogućavamo time što smo osigurali sve uvjete. Ostalo je na stranci hoće li ona to svoje pravo iskoristiti ili ne«, ističe šefica matičarske službe Općine Šid Libuška Grbatinić

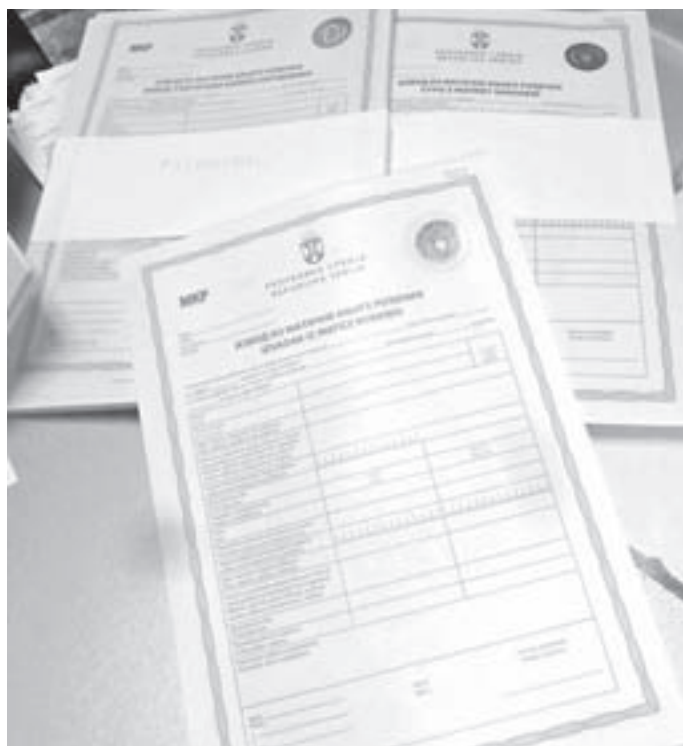
Kao osnova zaštite i očuvanja identiteta nacionalnih manjina u Srbiji jedno od osnovnih prava je pravo na službenu upotrebu jezika i pisma. To pravo u različitim aspektima spada u prava garantirana Ustavom, a detaljnije je regulirano nizom zakona i propisa. Obveza države na poštivanje prava na službenu upotrebu jezika i pisma nacionalnih manjina ima i međunarodnopravni karakter, jer se temelji kako na konvencijama Vijeća Europe – Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima i Okvirnoj konvenciji za zaštitu nacionalnih manjina, tako i bilateralnim ugovorima o njihovoj zaštiti, zaključenim sa susjednim državama.

Svoje pravo u smislu korištenja svog materinjeg jezika pripadnici nacionalnih manjina mogu ostvariti i prilikom upisa u matične knjige, tj. službene evidencije u onim sredinama gdje je njihov jezik u službenoj upotrebi. Članak 17. Zakona o matičnim knjigama propisuje da se »lično ime deteta, supružnika i umrlog upisuje na srpskom jeziku ćirilskim pismom, a pripadnici nacionalne manjine imaju pravo na upis ličnog imena prema jeziku i pravopisu pripadnika nacionalne manjine, što ne isključuje paralelan upis ličnog imena i na srpskom jeziku, ćirilskim pismom«. Istraživali smo je li i u kojoj mjeri pripadnici hrvatske nacionalne manjine koriste to svoje pravo u lokalnim samoupravama u Srijemu, u kojima postoji zakonski uvjet da to svoje pravo i ostvaruju.

Osigurani zakonski uvjeti

U šidskoj općini, osim rusinskog i slovačkog, u službenoj upotrebi je i hrvatski jezik i pismo (u naseljenim mjestima Sot i Batrovci). Ova odluka donijeta je na skupštinskom zasjedanju u rujnu 2011. godine. Jedna od točaka Uputstva o vođenju matičnih knjiga i obrazaca propisuje da »u jedinicima lokalne samouprave u kojima je Statutom utvrđeno da je u službenoj upotrebi jezik pripadnika nacionalne manjine, obrasci izvoda iz matičnih knjiga (rođenih, venčanih i umrlih), štampaju se dvojezično na srpskom jeziku ćirilskim pismom i pismom one nacionalne manjine čiji je jezik u službenoj upotrebi«. Kako navode u matičarskoj službi Općine Šid, stvoreni su svi uvjeti da pripadnici nacionalnih manjina iskoriste to svoje pravo.

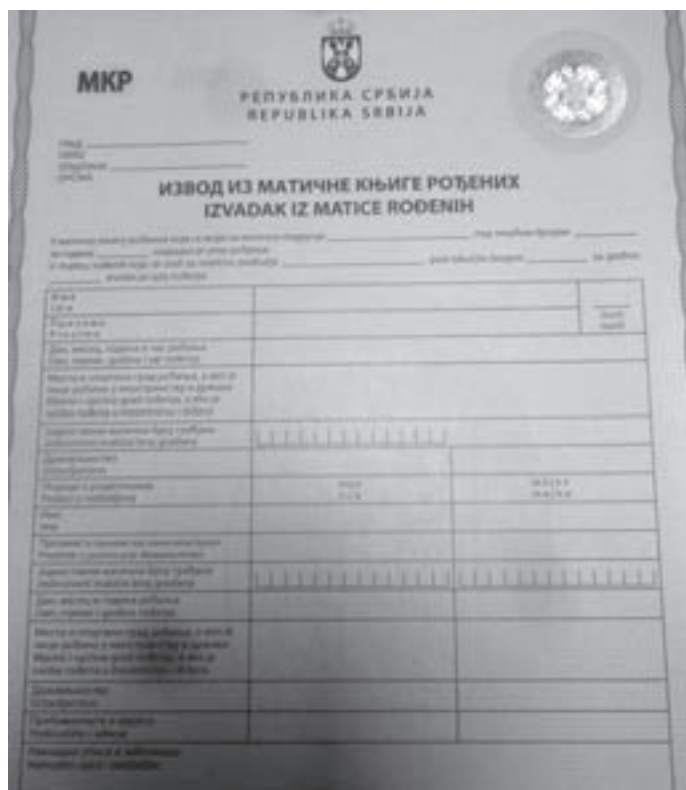
»Mi smo kao služba kada je donijeta izmjena ovog uputstva o vođenju matičnih knjiga i njihovim obrascima 2011. godine u



svim matičnim područjima Općine Šid na oglasnim tablama izvršili isticanja, obavještenja svih građana, kako bismo ih upoznali s njihovim pravima. U našoj općini pravo na upis svog imena, djeteta, roditelja i supružnika na svom materinjem jeziku mogu koristiti Slovaci, Rusini i Hrvati. Što se tiče izvoda na hrvatskom jeziku, njihov broj se evidentira u Sotu i u naseljenom mjestu Vašica za mještane Batrovaca, koji pripadaju tom matičnom području«, navodi šefica matičarske službe i izvršiteljica osobnog stanja građana Općine Šid **Libuška Grbatinić**.

Neznanje ili nezainteresiranost?

Izvještaji govore da je u 2017. godini u Općini Šid izdan samo jedan izvod na hrvatskom jeziku (dvojezični obrazac) iz knjige rođenih, 5 izvoda iz knjige vjenčanih i 1 izvod iz matične knjige umrlih. Svi oni izdani su u Sotu.



»S obzirom na to da imamo podatke broja izdanih uvjerenja na srpskom, slovačkom, rusinskom i hrvatskom jeziku, mogu reći da je u odnosu na broj pripadnika hrvatske zajednice, taj broj izuzetno mali. Iz službenog izvještaja za prošlu godinu na slovačkom jeziku u Erdeviku je izdano 17 izvoda, u Šidu 19, a u Sotu samo 1. Kao jedan od razloga može biti i taj što je broj pripadnika (slovačke i rusinske nacionalne zajednice) znatno veći i što je to njihovo pravo mnogo duže konstituirano u Statutu«, ističe Grbatinić, dodajući kako je moglo biti i više:

»Pravna mogućnost postoji, faktički je mi omogućujemo time što smo osigurali sve uvjete. Posjedujemo sve obrasce, a i učinili smo sve kako bismo građane, pripadnike nacionalnih manjina informirali o tome. Ostalo je na stranci hoće li ona to svoje pravo iskoristiti ili ne.«

Neinformiranost ili nešto drugo

Srijemska Mitrovica je druga općina, poslije Subotice, u kojoj je hrvatski jezik proglašen službenim. Prema podacima koje smo dobili iz Gradske uprave za opće i zajedničke poslove Grada Srijemska Mitrovica, 2015. godine 96 pripadnika hrvatske nacionalne manjine ostvarilo je pravo upisa u matične knjige na svom materinjem jeziku. Već 2016. godine taj broj se popeo na 164 osobe, dok je njihov broj u 2017. godini bio 131.

»Veći broj osoba koje se vode na teritoriju Srijemske Mitrovice, a pripadnici su hrvatske nacionalne manjine, koriste to svoje pravo na srpskom jeziku. Osobe koje koriste svoje pravo na svom materinjem jeziku su uglavnom one koji vrše tu vrstu upisa zbog ostvarivanja izvjesnih prava u Hrvatskoj«, ističe načelnik Gradske uprave za opće i zajedničke poslove **Miroslav Jokić**, dodajući da su građani u dovoljnoj mjeri informirani o svojim pravima.

»Mi smo kao lokalna samouprava prilično otvoreni. Kroz naš Uslužni centar godišnje prođe više od 80.000 ljudi, što je ekvivalentno ukupnom broju stanovništva na našem području. Ne postoji niti jedan razlog da ukoliko ljudi žele neku informaciju, to i ne ostvare, kako putem našeg sajta, medija ili dolaskom kod nas ili u neki od mjesnih ureda. Koliko građani uopće prate zakonske propise ne znam, ali znam da ukoliko građani možda nisu propratili sve benefite ili propise, uvijek mogu doći kod nas i pitati sve što ih zanima i dobit će odgovor u najkraćem mogućem roku«, navodi Jokić.

Uočljivo je da, iako se pripadnici nacionalnih manjina (u ovom slučaju hrvatske nacionalne manjine), koriste spomenutim pravom, njime se ne koriste u punom opsegu, a takvi zahtjevi se najviše postavljaju u onim jedinicima lokalne samouprave gdje pripadnici određene nacionalne manjine čine većinu.

S. Darabašić

Filmska karavana *Uhvati film* u Srijemskoj Mitrovici

O životima osoba s invaliditetom

Međunarodni filmski festival *Uhvati sa mnom ovaj dan!*/Uhvati film postoji od 2003. i obuhvaća projekcije filmova na temu invalidnosti, filmove čiji su autori (glumci, scenaristi, redatelji) osobe s (mentalnim i fizičkim) invaliditetom kao i prateće programe: filmske radionice, tribine/razgovore s autorima i akterima filmova, izložbe, performanse i sl. u kojima sudjeluju osobe s invaliditetom. Festival je prvi puta održan u Novom Sadu, a u međuvremenu je počeo gostovati po gradovima u regiji.

Glavni organizator Festivala je Kreativno afirmativna organizacija *Parnas* iz Novog Sada, a zahvaljujući srijemskomitrovačkoj udruzi Ženska inicijativa – *Jefimija*, Ustanovi za njegovanje kulture *Srijem* i Kancelariji za mlade, publika u ovom srijemskom gradu je protekloga tjedna imala prilike vidjeti nekoliko odabranih filmova sa spomenutog festivala. Putem festivala povećava

se vidljivost osoba s invaliditetom, ukazuje se na njihove probleme te potiče njihova integracija u sfere društvenoga života.

Uz potporu Hrvatskog audiovizualnog centra, u Hrvatskoj festival već nekoliko godina realizira druga *Spirit* iz Rijeke, uz suradnju spomenutog *Parnasa* iz Srbije. Udruga objavljuje natječaj i primaju se novi filmovi. Festival se iz Rijeke proširio u još nekoliko gradova u Hrvatskoj uz pomoć Saveza udruga *Klubtura*.

Filmska karavana gostuje i u manjim mjestima gdje su kulturna događanja rjeđa. Festival pruža mogućnost da »dodirnemo« i da nas »dodirnu« životi ljudi koje inače možda ne bismo imali prilike upoznati.

Ponovno gostovanje ovoga festivala u Srijemskoj Mitrovici planirano je za listopad.

T. Divljak

Hrvatsko nacionalno vijeće spremno ušlo u reforme obrazovnog sustava koje se provode u Srbiji

U istom vlaku s drugim nacionalnim manjinama



*S obzirom na to da se novi programi nastave i učenja u većoj ili manjoj mjeri razlikuju od prethodnih, bit će neophodno tiskati i nove udžbenike * Margareta Uršal ističe kako Hrvatsko nacionalno vijeće spremno dočekuje reforme: »Planim angažirati i uključiti veliki broj nastavnika koji će raditi na prijevodima novih udžbenika sa srpskog na hrvatski jezik, kao i one koji su završili Hrvatski jezik i književnost na obavljanju lektorskih poslova i poslova korekture.«*

Ona kaže da će na provođenje i organizaciju nastave na hrvatskome jeziku najviše utjecati mijenjanje i osuvremenjavanje programa nastave i učenja za sve razrede osnovne i srednje škole, a sve te procese pratit će i izrada nove evidencije, javnih isprava, te uvođenje elektroničkih dnevnika.

Uršal kaže da od sljedeće školske godine učenike očekuju velike promjene, bar što se tiče učenika prvog i petog razreda jer su za njih programi nastave i učenja već izrađeni. Najveće izmjene će biti unutar predmeta biologija i glazbena kultura, a učenike očekuje obvezni predmet informatika, novi predmet tehnika i tehnologija. Uršal kaže da su ministar Šarčević i oni koji su zaduženi za reformu obećali velika ulaganja u obrazovanje, u digitalizaciju škola i njihovo opremanje boljim internetom, što će se na pozitivan način odraziti i na nastavu na hrvatskome jeziku.

U tijeku je provođenje Strategije razvoja obrazovanja u Republici Srbiji, a ministar prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja **Mladen Šarčević** izjavio je prošle godine kako je ova reforma obrazovanja na svim razinama, od predškolskih ustanova do visokog obrazovanja među prioritetima Vlade.

Obrazovna reforma donosi mnoge promjene, a dopredsjednica Odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća za obrazovanje **Margareta Uršal** kaže da hrvatska zajednica, naspram drugim manjina koje su i brojnije i koje kažu da im je teško ispratiti sve obveze koje reforma nameće, ipak uspijeva odgovoriti izazovima koji se postavljaju pred nju.

Formirani timovi

Novi programi nastave i učenja do sada su na državnoj razini urađeni za prvi i peti razred osnovnih škola i prvi razred gimnazija za sve predmete, a za izradu programa za predmete materinskog jezika nacionalnih manjina na kojima se izvodi nastava u Srbiji zadužena su nacionalna vijeća.

Tako je HNV prošle godine formiralo timove koji rade na izradi programa za sva tri navedena razreda za predmete hrvatski jezik i hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Koordinatorica

sva tri tima je dopredsjednica Odbora HNV-a za obrazovanje i pedagoginja Margareta Uršal, a učiteljice razredne nastave **Verica Farkaš** i **Tanja Dulić** zadužene su za prvi razred osnovne škole, za peti razred su profesorice jezika i književnosti **Ivana Matić**, **Ana Gaković** i **Katarina Čeliković**, dok su za izradu novog programa nastave i učenja za prvi razred gimnazije zaduženi profesori jezika i književnosti **Sanjin Ivašić** i **Ana Gaković**.

Kako kaže Uršal, programi nastave i učenja za prvi i peti osnovne, te prvi razred gimnazije bit će završeni i poslani na odobrenje idućega tjedna te će biti važeći od iduće školske godine.

Osim ovoga, Uršal navodi i da svako nacionalno vijeće ima zadatak uraditi dodatke sadržaju ovih programa, a koji bi se odnosili na predmete od nacionalnog interesa. Tako će HNV izraditi dodatak sadržaja za predmete svijet oko nas, prirodu i društvo, glazbenu kulturu i povijest.

Novi udžbenici

S obzirom na to da se novi programi nastave i učenja u većoj ili manjoj mjeri razlikuju od prethodnih, bit će neophodno tiskati i nove udžbenike. Iako su tek prošle godine nakon 15 godina obrazovanja kompletirani udžbenici za osnovnu školu, Uršal je što se ovoga problema tiče optimistična i kaže da su sada učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskome u istome položaju kao i učenici drugih nacionalnih manjina.

»Kako teče reforma, mijenjat će se nastavni programi za sve više razreda, pa tako i udžbenici. Oni će se sa srpskoga prevoditi na jezike nacionalnih manjina, pa i na hrvatski«, kaže Uršal i ističe da autorski udžbenik hrvatske manjine *Glazbena škrinjica* za peti razred od sljedeće školske godine neće odgovarati nastavnom programu po kojemu će se izvoditi nastava. »Zbog korelacije s poviješću u petom razredu će se iz predmeta glazbena kultura učiti povijest glazbe, što je do sada rađeno tek u sedmom razredu. To je jedan od primjera zašto ćemo udžbenike *Glazbena škrinjica* morati prerađivati«, objašnjava Uršal.

Kako kaže, nadaju se da će financiranje prerađivanja autorskih udžbenika, kao što će biti slučaj i s novim prijevodima udžbenika drugih predmeta, biti rađeno o trošku države.

Ona ističe i da Hrvatsko nacionalno vijeće spremno dočekuje reforme: »Planiramo angažirati i uključiti veliki broj nastavnika koji će raditi na prijevodima novih udžbenika sa srpskog na hr-

vatski jezik, kao i one koji su završili Hrvatski jezik i književnost na obavljanju lektorskih poslova i poslova korektura.«

U svezi s izradom autorskih udžbenika za predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, o čemu je bilo riječi prošle godine, Uršal kaže da se za njihovu izradu najprije mora uraditi program nastave i učenja za drugi i šesti razred osnovne škole.

»Kada je HNV potpisivao memorandum za izradu udžbenika sa Zavodom za udžbenike i Ministarstvom prosvjete, precizirano je da će se za hrvatski jezik s elementima izrađivati udžbenici za prvi i drugi razred, za treći i četvrti, za peti i šesti te za sedmi i osmi razred. Čim programi budu izrađeni, stvorit će se uvjeti za rad autorskog tim na izradi udžbenika«, kaže Uršal.

Što se tiče udžbenika za srednju školu, Uršal kaže da je situacija za sada vrlo loša jer za nastavu na hrvatskome jeziku, koja se u gimnaziji odvija već deset godina, do sada nema ni jednog udžbenika koji u potpunosti odgovara programu nastave ili odgovara ali nije odobren. Kako navodi, HNV ove godine planira izdvojiti znatna sredstva za odobrenje udžbeničkih kompleta za hrvatski jezik, a s obzirom na to da je pristojba za jedan komplet 72 000 dinara, a treba im 12 kompleta, kaže da je to velika zadaća koja ih čeka. Podsjetimo, ministar Šarčević je prošle godine rekao kako će problem srednjoškolskih udžbenika na hrvatskome biti riješen digitalizacijom udžbenika što je predviđeno novim zakonom.

Elektronički dnevnik

Između ostaloga reformom obrazovanja će se uvesti u sve škole i elektronički dnevnik. U pojedinim školama gdje ima nastave na hrvatskome ovakav tip dnevnika se već koristi, ali na srpskom jeziku. Uršal kaže da je HNV prije mjesec dana zatražio od nadležnih iz državnih ustanova rješenje ovoga problema, odnosno prijevod dnevnika na hrvatski, međutim odgovor još uvijek nisu dobili.

Nakon nedavnih susreta s ministrom prosvjete i nadležnima u Pokrajini Uršal kaže da im je obećano kako će od sada država financirati prijevode školske dokumentacije i to ne samo za Hrvate već i druge nacionalne manjine. Ona ističe da je do sada sav taj trošak godinama unazad snosio HNV te da će ovo biti velika financijska olakšica.

J. Dulić Bako

Osim u Hrvatskoj, jezično usavršavanje i u Srbiji

Učitelji/ce, nastavnici/e i profesori/ce koji rade u nastavi na hrvatskom jeziku imat će priliku stručno se usavršavati, osim u Hrvatskoj, i u Srbiji. To će se realizirati zahvaljujući Hrvatskom nacionalnom vijeću i Pedagoškom zavodu Vojvodine čiji su se predstavnici – savjetnica predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća za razvojne projekte **Jasna Vojnić** i dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal**, s jedne i direktor Zavoda **János Puskás** i njegova pravnik **Suzana Kovačević**, s druge strane, sastali u srijedu, 28. veljače u spomenutoj instituciji u Novom Sadu.

Naime, u ingerenciji Pedagoškog zavoda Vojvodine, u kojem se odobravaju udžbenici, akreditiraju stručni skupovi i seminari i

dr., među ostalim je obrazovanje nacionalnih manjina. Cilj stručnog usavršavanja, uz predavače iz Hrvatske, je jezično osnaživanje kadra koji radi u nastavi na hrvatskom i koji će, nakon sudjelovanja na ovakvim seminarima, osim bodova, dobiti uvjerenje od srbijanskog resornog ministarstva.

Na ovom je sastanku bilo riječi i o procedurama za odobravanje udžbenika za osnovnu i srednju školu, njihovom uvozu, kao i o tome da na nekoj službenoj internetskoj stranici budu dostupni nastavni programi i standardi za hrvatski jezik, što do sada nije bio slučaj.

I. P. S.

dr. sc. Tamara Jurca,
docentica na Prirodoslovno-matematičkom
fakultetu u Novom Sadu

*Uvjerimo li i sebe i susjede da ćemo
svi uživati u ljepšem prizoru pre-
stanemo li tretirati obližnji kanal
kao smetlište, ili odgojem mlađeg
naraštaja da vodu ne treba rasipa-
ti tako što će naučiti zatvoriti pipu
dok peru zube, osjećat ćemo se i
sami bolje i zdravije*

Intervju vodio: Marko Tucakov

Svatko može doprinijeti očuvanju vode kao resursa

ma li što važnije za živa bića od vode? Koliko god nam se čini da je jasne stvari nepotrebno ponavljati, toliko nas redovito iznenađuje koliko puno ljudi ih nevoljko prihvaća. Hidrobiolozi, stručnjaci koji se bave proučavanjem života u vodi, zato imaju dvostruku ulogu: da nas stalno podsjećaju da voda nije potrebna samo nama, kao i da znanstvenim metodama pronalaze uvijek nove dokaze da je tome tako. Osim toga, upravo ono što živi u vodi, vidljivo i nevidljivo, pomaže i nama da razumijemo da nam se bez zdrave (slatke) vode loše piše. Hidrobiolozi nas na to podsjećaju, a poslušamo ih prilično rijetko. Ili prekasno. Zato smo porazgovarali o tome s dr. sc. **Tamarom Jurca**.

Voda je za čovječanstvo više nego ikada strateški važan resurs. No, ipak se čini da u postupanju s njome nismo previše obzirni, te ozbiljnost pojedinih situacija shvaćamo samo kada postanu ekscenčne ili nam otežavaju život. Kako poboljšati odnos i svijest čovjeka prema ovako važnom resursu kod nas, u Vojvodini?

Radom sa svim starosnim grupama ljudi, od najmlađih u vrtićima pa do najstarijih – stalnim podsjećanjem koliko nam je čista voda neophodna i koliko njen nedostatak utječe na sve aspekte naših života. U Vojvodini voda je i više od neophodnog resursa za piće – njezino prisustvo i izdašnost značajan je čimbenik za poljoprivrednu proizvodnju i druge grane gospodarstva. Iako stanovnici Vojvodine imaju tu sreću da se vodni resursi nalaze u relativno izdašnim podzemnim izvorima, pogoršavanje kakvoće vode zbog koncentriranih i rasutih izvora onečišćenja je sve rašireniji problem na koji nailazimo u svim dijelovima Vojvodine. Nažalost, projekcije promjene klime vjerojatno će dovesti do smanjenja kapaciteta vodnih resursa, što će dodatno utjecati na pogoršanje situacije, te je neophodna dobra strategija upravljanja vodnim resursima na razini države, ali i osobno zalaganje. Svatko od nas, čak i kao pojedinac, može pridonijeti očuvanju vode kao resursa svojim pozitivnim primjerom. Primjerice, uvjerimo li i sebe i susjede da ćemo svi uživati u ljepšem prizoru prestanemo li tretirati obližnji kanal kao smetlište ili odgojem mlađeg naraštaja da vodu ne treba rasipati tako što će naučiti zatvoriti pipu dok peru zube, osjećat ćemo se i sami bolje i zdravije. Kada shvate da mogu nešto promijeniti, ljudi su spremni učiniti mnogo toga.

Različita vodena staništa, osim za nas, još su važnija za bogati živi svijet koji ih naseljava. Vi se bavite proučavanjem onih životinja, biljaka i mikroorganizama koje obično ne vidimo. Koja sve nevidljiva bića kriju naše vode i što ona znače ljudima?

Kao i svaki ekosustav, i vodena staništa imaju svoje primarne proizvođače – nevidljive golim okom bi bile alge ali i vidljive više vodene biljke, koje proizvode kisik i konzerviraju sunčevu energiju u obliku kemijske, stvarajući škrob. Njima se hrane biljojedi, obično životinje, od onih nevidljivih golim okom koje žive u samoj vodi i zovemo ih zooplankton, do onih koje možemo uočiti golim okom a još bolje nekim povećalom. One pripadaju, kao i zooplanktonski organizmi, beskralježnjacima i žive većinom na dnu vode. Njima se hrane veće životinje, ribe, žabe ili ptice. Ne treba zaboraviti ni ulogu bakterija i gljiva, organizama koji i pored svoje jednostavne građe predstavljaju značajnu komponentu svakog pa i vodenog ekosustava, jer razlažu složenije materije do prostijih i tako omogućuju kruženje materije. Dakle, svi ovi organizmi su dio složenog sustava kakav je svaki vode-

ni ekosustav i neophodni su za njegovo funkcioniranje. Upravo uloge ovih mikroskopski vidljivih organizama u funkcioniranju cjelokupnog ekosustava su predmet istraživanja i interesiranja istraživača – ekologa koji se bave slatkim vodama.

Velika uznemirenost kod ribiča i ljudi koji vole odmor na vodi i blizu nje, izazivaju uginuća ribe. O čemu se zaista radi? Zbog čega se tako često javljaju na slatkim vodama u Vojvodini masovna uginuća riba i kako se mogu spriječiti?

Masovna uginuća ribe najčešće se javljaju kao posljedica naglog nedostatka kisika u vodi. Hipoksični (količina kisika niža od 1-2 mg u litri, što je biološki minimum za većinu vodenih bića) ili čak anaerobni uvjeti, kada uopće nema rastvorenog kisika u vodi, mogu se javiti u vodenim staništima zbog unosa velike količine organske tvari, dospjele, primjerice, izlivanjem otpadnih voda bogatih organskim tvarima, čijom oksidacijom se troše velike količine kisika. Ovakva situacija može biti dodatno pogoršana visokim temperaturama, kada se fizički manja koncentracija kisika rastvara u vodi.

U prošlosti smo bili svjedoci i raznih akcidentnih situacija kada je dolazilo do uginuća ribe zbog ispuštanja različitih onečišćivača koji su imali neposredno trujuće djelovanje na ribe kao u slučaju izliva cijanida u Tisu 2000. godine.

Pojava »cvjetanja vode« predstavlja masovni razvoj algi (fitoplanktona) u vodi zbog visoke koncentracije rastvorenih hranljivih tvari i povoljnih ekoloških uvjeta i također može dovesti do hipoksije u vodenom stubu i izazvati uginuće riba. Dodatnu opasnost za ribe predstavlja skupina mikroskopskih algi pod nazivom cijanobakterije – modrozelenne alge – koje mogu dovesti do cvjetanja i u vodama siromašnim dušikovim solima jer vežu dušik. Ove alge mogu producirati otrovne tvari opasne kako za ribe, tako i za ostali živi svijet, uključujući i ljude. Iako su ljudske aktivnosti često neposredni izazivač uginuća, desetkovanje populacija riba može se dogoditi i zbog prirodnih procesa u stajaćoj vodi, takozvanog prevrtanja vode, koje se obično događa u proljeće ili u jesen, tijekom sezonskih promjena, kada zbog velike razlike u temperaturi vode površinski slojevi tonu i miješaju se s vodom s dna koja je su kontaktu s muljem bogatim organskom tvari u raspadu, kao i lakšim plinovima poput vodik-sulfida, amonijaka i metana, a koji na taj način dospijevaju na površinu i mogu na ribu djelovati toksično. Nagle promjene temperature s velikim amplitudama mogu također biti uzrokom smrti riba.

Drugi faktori koji mogu dovesti do masovnog pomora riba mogu biti neke virusne ili bakterijske infekcije, što se češće događa u ribnjacima ili u manjim umjetnim jezerima, za koje je karakteristična velika gustoća i uniformnost ribljih populacija.

Sprječavanje ribljih pomora stvar je poštovanja zakonskih propisa u pogledu koncentracija onečišćivača koji dospijevaju u vodu otpadnim vodama. Također, treba biti svjestan da izvor organske tvari u vodi može dolaziti i od gnojiva s njiva što se može višestruko ublažiti formiranjem i održavanjem zaštitne zone koju čini priobalna vegetacija. Prekomjerno hranjenje ribe koje može imati negativne posljedice na stanište riba u pogledu kemijskih uvjeta, kroz gomilanje organske tvari, što opet rezultira nedostatkom kisika i zakišeljavanjem vodene sredine.

Kada govorimo o praćenju kvalitete vode, govorimo o praćenju biološkog stanja (koje se oslanja na organizme

Nakon doktorata u Irskoj, povratak na matični fakultet

Tamara Jurca je rođena u Novom Sadu. Docentica je na Departmanu za biologiju i ekologiju Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, svojoj matičnoj kući od diplomiranja. Doktorirala je na Departmanu za zoologiju Škole prirodnih znanosti na *Trinity Collegeu* u Dublinu na ekologiji jezera. Od diplomiranja se bavi ekologijom slatkovodnih staništa, životinjama koje u njima žive i zaštitom voda. Naročito je zanimaju životinje koje žive na dnu voda (fauna dna), kao i praćenje obnavljanja oštećenih ekosustava pomoću vodenih beskralježnjaka.



koji žive u vodi) i kemijskog stanja (količine i sastava kemijskih materija). Na što nam ukazuju živa bića, a na što kemijske tvari?

Kad moje kolege hidrobiologe ljudi sretnu na terenu, a to je uvijek negdje u blizini vode, pitaju nas kakva je kvaliteta vode. Upravo kakvoću vode mi analiziramo, istražujući koja sve nevidljiva i ona manje nevidljiva bića se kriju u različitim dijelovima vodenih ekosustava. Svi vodeni organizmi prilagođeni su na ujednačene uvjete koje pružaju vodena staništa (mnogo ujednačenije nego, na primjer, na kopnu), zbog čega ih zovemo bioindikatorima – pokazateljima kvalitete okoliša. Svaka promjena životnih uvjeta koja dovodi do narušavanja ravnoteže u vodi imaće za posljedicu i narušavanje strukture i sastava životnih zajednica, što će nam signalizirati nestanak jednih i opstanak drugih organizama bioindikatora. Za razliku od bioloških pokazatelja kakvoće, koji su možda manje precizni jer se organizmi adaptiraju na novonastale uvjete, kemijski pokazatelji nam daju trenutnu sliku kemijskog sastava vode i mogu s velikom točnošću definirati kemijske uvjete i posljedice narušenog stanja vodene sredine u trenutku kad je uzorak vode uzet na analizu. Stanje bioloških zajednica, koje su konstantno prisutne u vodenom ekosustavu, može ukazati na promjene kvalitete vode koje su se dogodile u bilo kom trenutku u prošlosti, a te promjene se više ne mogu registrirati u uzorku vode poslije izvjesnog vremena zbog razblaženja. Također, u nekim situacijama uzročnik narušenog stanja ekosustava može biti nepoznat kemijski spoj koji neće biti registriran standardnim analizama, dok će bioindikator pokazati da je došlo do degradacije kvalitete. Zbog toga je od neprocjenjivog značenja prilikom procjene stanja vodenog ekosustava sagledati kakvoću vode i s biološkog i s kemijskog aspekta.

HR Koje vode u Vojvodini su najčistije a koje najzagađenije i zašto?

Među najčistije vode spadaju sve one koje nisu pod neposrednim čovjekovim pritiskom, daleko su od naselja i nemaju ispuste tvornica u svom slivu. Takva je, na primjer, rijeka Nera, koja se sjuruje velikom brzinom s Karpata i malim dijelom toka teče i kroz našu Vojvodinu. Od stajaćica možemo izdvojiti neke fruškogorske akumulacije koje još uvijek ne trpe prevelike antropogene pritiske (na primjer akumulacija Bruje kod Erdovika). Najzagađenije su vode kanala Dunav – Tisa – Dunav, naročito u Bačkoj na potezu između Crvenke i Vrbasa, zbog visoke koncentracije tvornica koje ispuštaju svoje nepročišćene otpadne vode. Krivaj je također veoma loše kvalitete na pojedinim svojim dionicama, zbog velikih pritisaka koji potječu od industrijskih onečišćivača i komunalnih otpadnih voda koje se ne pročišćuju. Osim onečišćenja, koje je, naravno, primarni uzrok loše kvalitete vode, na sveukupno stanje – ekološki status voda djeluju i druge vrste pritisaka, pa u tom smislu u Vojvodini treba spomenuti hidromorfološke pritiske koji su naročito izraženi na našim velikim rijekama Dunavu, Tisi i Savi. Promjene hidromorfologije manifestiraju se kroz efekt na hidrologiju vodotoka – takve su na primjer umjetne promjene razine vode, usporavanje brzine toka zbog izgradnje brana, kao i efekt morfoloških promjena rječnog korita – na primjer izgradnja obaloutvrda kojima se kanaliziraju tokovi rijeka što utječe na smanjenje diverziteta, zatim prirodne filtracije vode i, na kraju krajeva, prirodne regulacije poplava. Betoniranje obala rijeka i jezera ima poražavajući efekt na raznovrsnost staništa i životnih zajednica i remeti funkcioniranje vodenih ekosustava.

Jakov Vetma, načelnik Općine Klis

U Beregu, kod svojih



Klis je neselje i općina u splitskom zaleđu. Najpoznatije je po svojoj tvrđavi koja je jedan od simbola hrvatskog otpora u vrijeme prodora Turaka. Klis je u IX. stoljeću bio sjedište **Trpimirovića**, hrvatskih knezova i kraljeva. Bio je pod vlašću Turaka, Mlečana, Austro-Ugara...Uvijek je taj prostor bio na razmeđu, pa su se burna povijesna događanja prelamala na njemu i oko njega. Na tim prostorima su i korijeni današnjih Hrvata Šokaca u Beregu. Klis su napustili početkom XVII. stoljeća, a na početku XXI. stoljeća pokušavaju uspostaviti veze sa starim krajem. Čini se uspješno, jer su na poziv iz Berega iz Klisa odmah odgovorili, a u posjet je došla općinska delegacija koju je predvodio načelnik Općine **Jakov Vetma**.

Je li Vas iznenadio poziv iz Berega?

Desetak dana prije prela predsjednik HKPD-a **Silvije Strahimir Kranjčević Milorad Stojnić** uputio nam je poziv na njihovo *Veliko šokačko prelo*. Kako je naveo u tom pozivnom pismu, 1620. godine stanovnici Klisa naselili su Bereg. Bio je za nas to dovoljan razlog da poziv odmah prihvatimo i nas četvero iz općine večeras smo gosti na prelu. Držim da je ovo samo početak jedne uspješne i dugoročne suradnje. Nadam se da ćemo pronaći zajedničke interese, a sve na korist stanovnika Berega i Klisa.

Rekli ste da je kontakt iz Berega za Vas bilo prvo saznanje o tome da ovdje na samom sjeveru Vojvodine žive potomci nekadašnjih stanovnika Klisa. Koja je bila Vaša prva reakcija kada ste čuli taj podatak?

Klis je povijesni grad, i kada se prvi puta u pisanom obliku spominje riječ Hrvat, dolazi iz Klisa. Knez **Trpimir** u jednoj darovnici Splitskoj biskupiji daje jedno zemljište i tada se riječ Hrvat spominje prvi put. Zato smo i zatražili od Vlade Hrvatske da Klis proglasi povijesnim gradom. Imamo toliko povijesnih ličnosti, od **Bele IV.** do **Petra Kružića**, kapetana i kneza grada Klisa koji je dva i pol desetljeća odolijevao turskim napadima i opsadama. Bio je Klis pod vlašću Turaka, Venecije, na kratko Francuske, zatim pod austrijskom upravom. Dio naših stanovnika 1620. godine odlazi s područja Klisa i naseljava se ovdje u Bačku. Iskreno

nisam prije znao za taj podatak, no poziv iz Berega bio je povod da provjerimo taj dio povijesti našeg grada i evo nas među našim ljudima ovdje. Na ovaj način pokazali smo da smo zainteresirani za daljnju suradnju i da nas ta priča zanima.

Vidjeli ste večeras berešku šokačku nošnju, čuli ste njihovu ikavicu. Koliko sve to sliči na nošnje i govor koji su se do danas očuvali na području Klisa?

Nažalost, ja nalazim malo sličnosti. Mi ove godine slavimo 370 godina od oslobođenja od Turaka. Turci su osvojili Klis 1537. godine, a Klis je oslobođen 1648. Dakle 28 godine prije oslobođenja od Turaka ljudi su naselili Bereg. Mi u Klisu sačuvali smo napjev ojkavica koji je pod zaštitom UNESCO-a kao nematerijalna kulturna baština, na što smo posebno ponosni. Kod nas se tradicija nošnji ne njeguje kao u ovom kraju. Pučko pjevanje da, ali nošnje ne toliko. Koliko sam uspio primijetiti, nošnje ovdje su puno bogatije nego kod nas, ali vjerojatno je to odraz vremena u kojem naši stanovnici nisu mogli sebi priuštiti napraviti jednu kvalitetnu nošnju. Europska unija je 2018. godinu proglasila godinom identiteta. Ta godina identiteta znači nešto, jer države i sustavi se mijenjaju, ali naš identitet, pogotovo lokalnih zajednica, manjih mjesta je sačuvan kroz generacije. Ovu godinu identiteta moramo iskoristiti kako bismo se vratili svojim korijenima gdje ćemo, po meni, naći i neku ideju za bolju budućnost.

Došli ste u Bereg i ovo je Vaš prvi kontakt s Berežanima. Imate li već nekih ideja u kom pravcu bi se mogla razvijati ova suradnja?

Organiziramo *Kliško kulturno ljeto* koje ima tridesetak manifestacija. Ulažemo znatna sredstva u kulturu i naša tvrđava je prošle godine imala oko 47.000 posjetitelja, a težimo ka brojcima od 100.000 posjetitelja. Nama bi bila čast da ugostimo Berežane, da budu naši gosti i da nam se predstave s dijelom svoje tradicijske kulture. Sigurno će i za njih biti poseban doživljaj vidjeti mjesto gdje su njihovi korijeni.

Z. V.



Duga povijest Kerske škole

Zgrada Osnovne škole *Ivan Milutinović*, građena namjenski za školske potrebe, podignuta je u posljednjem desetljeću 19. stoljeća, vjerojatno 1896. godine, i u kontinuitetu je od nastanka korištena u obrazovne svrhe, kao i danas. Škola je postojala još ranije, od 1871. godine, ali je krajem stoljeća dobila novi prostor. Naime, odluka o gradnji pet školskih zgrada donijeta je 14. veljače 1890. godine na sjednici Gradskog vijeća i smatra se važnom u povijesti subotičkog školstva. Tom odlukom postavljeni su temelji objekata u kojima se danas nalaze sljedeće škole: *Ivan Goran Kovačić*, *Ivan Milutinović*, *Sonja Marinković* (prije izgradnje nove zgrade), *Matko Vuković* i Školski centar s domom učenika *Dositej Obradović*. Uslijedila je gradnja ovih objekata, uz zanimljiv podatak o planiranju zimske fiskulturne dvorane u svakoj od novoizgrađenih škola.

Škola u Keru, građena uz crkvu, nosila je ime sv. Roka sve do 20-ih godina narednog stoljeća. Pouzdano, 1903. godine ova školska zgrada postoji, jer je među arhivskim dokumentima zapisnik o pritužbama škole na nedostatak dvorišnog prostora, zbog čega su đaci prinuđeni provoditi odmor između satova u hodnicima. Iz tadašnje pritužbe je sljedeći citat: »...Školsko dvorište je toliko malo da u njemu 40-50 učenika može stati, a u našoj zgradi 450-470 učenika odlazi-dolazi, te smo u prinudi učenike zadržati u hodnicima, te oni do svježeg zraka dolaze samo prilikom dolaska i odlaska iz škole«. Na prostoru sadašnjeg školskog dvorišta, sudeći prema starom zapisu, onda je bio mali trg.

Nepoznata je godina nastanka fotografije iz ranijih vremena.



Čekajući metro

U nedelju, 4. ožujka ove godine, završena je »bitka za Beograd«, kako su lokalne izbore za skupštinu ovog grada nazvali privatni mediji bliski vladajućoj stranci. Po mom uvjerenju istog momenta je počela stvarna bitka za realizaciju predizbornih obećanja. Među njima i građenje obećanog metroa, po mišljenju stručnjaka »posebno se ističe neophodnost uvođenja metro sistema u sistem javnog saobraćaja u Beogradu, radi jačanja prohodnosti kroz Beograd i unutar nje-ga« (*Prostorni plan Republike Srbije od 2010-2020. PPRS*). Ideja metroa se rodila 1958. godine, prva studija je rađena 1968. potom 1976. godine. Početkom devedesetih godina prošlog vijeka na trećem programu RTS-a moj kolega arhitekt **Aleksandar Crkvenjakov** je vodio jednu kulturnu emisiju pod ovim nazivom. Upoznali smo se na poslijediplomskim studijama 1985. godine i povremeno smo se i družili. Imali smo različite karijere: on je bez titule mr. ali za vrijeme vlade **Zorana Đinđića** od 2002. do 2004. godine bio je direktor RTS-a, a potom veleposlanik u Bugarskoj. Po sadašnjim saznanjima član je u DS-u, jedno vrijeme se spominjao i kao kandidat za gradonačelnika Beograda. Nekada moćni DS je doživio krah na izborima, da su kojim slučajem pobijedili imao bih još jednog kolegu i prijatelja gradonačelnika prijestolnice. Mislim na mog profesora i prijatelja **Bogdana Bogdanovića**. Od tzv. brze gradske prometnice (metroa) 1995. godine kod Vukovog spomenika otvorena je podzemna željeznička postaja, kojoj su tadašnji SPS-ovci iz milošte tepali »početak beogradskog metroa« a ona je zapravo bila usputna stanica »Beovoza« od Novog Beograda do Dunav Stanice (Pančevački most). Možda danas, trebao bi netko, na nekoj TV postaji, pokrenuti ponovu emisiju »Čekajući metro«. Bit će to sigurno dugoročna emisija.

»Kule i gradovi«

Prije izbora pobjednička koalicija je biračima iz prijestolnice doslovce obećavala kule i gradove. Osim metroa, završetak novog željezničkog kolodvora kod Prokopa, izgradnju novog autobusnog međumjesnog kolodvora na Novom Beogradu, uz to izmještanje i raščišćavanje terena gdje su prije bile ove stanice. Naravno, na ovom terenu nastavak izgradnje »Beograda na vodi«, zatim ubrzani početak gradnje jeftinih stanova za pripadnike oružanih snaga (vojska, policija itd.) kao i za mlade znanstvenike. Prigradska naselja (gdje su »pobjednici« dobili najviše glasova) bit će povezana s centrom, kvalitetnim, brzim prometnicama, svatko će dobiti kanalizaciju i zdravu pitku vodu itd. Mene je najviše oduševila ideja gondole, zapravo vrste žičara s kabinama. Gradonačelnik je predstavio projekt u dužini od jednog kilometra koji će kretati od nekadašnje utvrde Kalemegdan pa će preko Save »sletjeti« u Novom Beogradu u sadašnjem parku u blizini Muzeja suvremene umjetnosti i restorana *Ušće*.

Sjetih se one izreke »nitko nije tako siromašan da ne može obećati« ili krilatice mog profesora »sve se može izgraditi, samo je pitanje vremena i novca«. Pobjednici, prijedite s riječi na djela! Istina, to i obećava, čas predsjednik Republike čas predsjednik SNS-a. Po potrebi.



 Model brze i jeftine gradnje stanova, od ekološki razgradivnih materijala

Neki interesantni detalji

Izborna komisija ja objavila da pravo glasa ima 1.606.931 stanovnik prijestolnice. Po popisu (2011.) BG imao je 1.659.440 stanovnika, od toga su oko 317.258 (19%) mlađi od 18 godina, koji ne mogu glasati. Po optimističkoj prognozi (PPRS) šire područje grada 2020. godine imat će 1.709.415 stanovnika, od toga 359.605 (21%) mlađih od 19 godina. Otkud sad toliko glasača? Možda su se stanovnici iz susjedne države masovno preregistrirali, kako smo to mogli vidjeti na TV vijestima, ali bit će vjerojatnije da su glasački listići neažurni, »mrtvi glasači nisu izbrisani sa spiska«, što je praksa i u našem gradu (osobno provjereno). Druga »caka« ovog izbornog sustava je da je s 45% glasova pobjednička koalicija osvojila 65 mandata u skupštini sa 110 mjesta. Naime, 20 lista nije uspjelo doći do cenzusa (5% glasova) i tako njihovi glasovi po tzv. Dontovom sistemu pripali su pobjednicima. Zako je zakon, a on proizlazi iz Ustava, po kojem predsjedniku svih građana nije zabranjeno da aktivno sudjeluje u predizbornoj kampanji kao predsjednik političke partije, pri tome tvrdeći da njemu i njegovoj partiji »već reciklirani, istrošeni, kompromitirani politički protivnici, bez ideje i planova, koji se rukovode samo mržnjom i željom da se domognu bogate gradske kase« nisu dostojni protivnici. Na koncu, sjetih se teksta pjesme iz jednog rock-mjuzikla iz susjedstva: »čekaj, sutra će doći jedan tramvaj i odvest će te u prekosutra«. A metro je zapravo vrsta podzemnog tramvaja. Zato: čekajmo!

Spomenik Bossu

Drugo lice

SUBOTICE

Jedna od omiljenih teza teoretičara zavjere svih vrsta, po kojoj svijetom vladaju osobe iz sjene a da su političari tek njihovi puki izvršitelji, dobila je prošloga tjedna i više nego zanimljiv izazov da se provjeri njezina utemeljenost, i to na lokalnoj razini. Bilo je, naime, dovoljno da građanin **Lajos Csákány** lokalnoj samoupravi uputi inicijativu da o svom trošku podigne spomenik ugarskom kralju **Mátyásu Korvinu** (u povodu 560. obljetnice njegova krunisanja), pa da nadležna komisija to prihvati, da Gradsko vijeće predloži Skupštini grada njezino usvajanje, te da predsjednik Skupštine grada **Tivadar Bunford** hitno sazove izvanrednu sjednicu kako bi vijećnici to i učinili i tako jednom građanskom zahtjevu dali legalnu formu i pečat legitimiteta.

Iza ove odluke – a to je da je Grad odobrio Lajos Csákányu podizanje spomenika u Ulici Mátyása Korvina ispred svog ugoštiteljskog objekta – pred građane Subotice u ogoljenoj formi se pojavila dugotrajno znana javna tajna o moći jednoga čovjeka i nemoći velike grupe svih dosadašnjih garnitura ljudi na vlasti. Izlazila je ta grupa ljudi, istina u donekle drugačijoj postavi, u susret volji građanina Csákánya još i u vrijeme kada mu tada oporbeni radikal **Aleksandar Vučić** nije znao ni ime izgovoriti. Bilo je to vrijeme, podsjetimo, prije nekih desetak godina kada je Grad s građaninom Csákánym mijenjao sedam svojih objekata (!) za zgradu bivšeg *Trgoprometa* kog sad u najam koristi OTP banka. Sve se u međuvremenu promijenilo: Srpska napredna stranka (čiji je predsjednik postao Aleksandar Vučić) ne vidi ništa čudno u tome što se volja jednog čovjeka uzdiže do razine održavanja

izvanredne sjednice Skupštine grada radi njezinog udovoljavanja, nekoć najglasniji oporbenjak za sva kriminalno-komunalna pitanja u gradu **Mirko Bajić** u ovoj inicijativi vidi zapravo spremnost jednog »privrednika« da »ulaže u grad i pomogne kulturi«, čak se i oporba (čiji je dio glasao za) buni protiv »procedure« i neprimjerenog mjesta budućeg spomenika. Jedino što je ostalo isto jest Savez vojvođanskih Mađara na vlasti, zahvaljujući kojemu je Grad, primjerice, naslijedio stakleno-betonsko-klasicistički bastard u njegovom središtu.

A građani? Što građani Subotice rade da se suprotstave provedbi **Orwellove** definicije po kojoj su sve životinje jednake? U svojoj nemoći eno ih po lokalnim portalima gdje se, uglavnom skrivajući identitet, u većini izruguju pravom licu lokalne samouprave i u manjini postavljaju pitanje a što je s drugim problemima koji zaista zavrjeđuju sazivanje izvanredne sjednice Skupštine grada (čije održavanje, kako je rekao vijećnik vladajućeg SNS-a **Stevan Bakić**, staje oko 150.000 dinara) poput otpalog plafona u Bolnici gdje se nalazi CT (blogger čiji je »nick name« Niko) ili pak problema s neočišćenim snijegom, ambulantama u prigradskim naseljima...

Stoga, umjesto zaključka, jedan prijedlog doljepotpisanoga koji se ne kosi sa zacrtanom politikom aktualne vlasti: uputiti Komisiji za podizanje i održavanje spomenika inicijativu za podizanje spomenika *Bossu* ispred glavnog ulaza u Gradsku kuću. Ako to iz bilo kojih razloga nije izvodljivo, onda makar istu bistu u ured sadašnjeg i svih budućih gradonačelnika. Da ih trajno podsjeća tko stvarno vlada Gradom.

Z. R.

Katehetski tečaj Teološko-katehetskog instituta Subotica

Podijeljeni certifikati odgojiteljicama u vjeri

Vjerski odgoj djece predškolske dobi dio je programa Predškolske ustanove *Naša radost* od 2013. godine od kada se i provodi u vrtićima čiji se program odvija na hrvatskom jeziku (*Marija Petković – Sunčica* i *Marija Petković – Biser* u Subotici, *Bambi* u Maloj Bosni, *Petar Pan* u Tavankutu, a jedna skupina na Bikovu ima i katolički i pravoslavni vjerski odgoj). Navještaj vjere može se provoditi jedino uz biskupsku dozvolu, te je dosadašnji rad odgojiteljica koje drže vjersku pouku u tim vrtićima pratio Teloško-katehetski institut Subotičke biskupije koji je tijekom školske 2016./17. godine organizirao za njih katehetski tečaj. Ovih dana podijeljeni su im certifikati kojima se od strane Instituta potvrđuje da su ga pohađali i položili.

Voditelj tečaja bio je preč. **Josip Pekanović**, predstojnik katehetskog ureda Subotičke biskupije, koji kaže kako Teološko-ka-

tehetski institut još od 2002. godine redovno organizira stručne seminare za vjeroučitelje naših osnovnih i srednjih škola, a kada su se stvorili uvjeti u našoj sredini da se djeca upišu u grupe na hrvatskom jeziku, otvorila se mogućnost i vjerske pouke toj djeci.

»Iz prijašnjih razgovora koje sam imao s odgovornim osobama iz *Naše radosti* jasno je bilo da se moraju poštovati dva uvjeta: kvalifikacija i mandat Crkve. Razgovarali smo s odgojiteljicama o njihovu iskustvu i o njihovim očekivanjima kao i sa svećenicima za koje sam smatrao da mogu ponuditi konstruktivne prijedloge. U prvoj polovini 2016. godine sačinjen je okvirni plan kojim su predviđeni mjesečni susreti, počevši od rujna 2016. pa do lipnja 2017. Po završetku tečaja predviđeno je bilo polaganje ispita pred komisijom«, navodi on.

Voditelj tečaja preč. Josip Pekanović je obradio teme za četiri susreta u kojima je na vrlo sažet način dotaknuto ono što nudi Katekizam Katoličke Crkve * »Naš cilj u radu s djecom je pomoći im da se približe Bogu. U vrtiću Marija Petković možemo doživjeti kako djeca uistinu prihvaćaju evanđelje svojim djetinjim, iskrenim srcem, možemo pratiti njihov rast u vjeri. Za to su zaslužni prvenstveno njihovi roditelji kao prvi vjeroučitelji«, kaže koordinatorka programa Vjerski odgoj djece predškolske dobi u PU Naša radost Emina Kujundžić



 Josip Pekanović

Pekanović je, kako dodaje, obradio teme za četiri susreta u kojima je na vrlo sažet način dotaknuto ono što nudi Katekizam Katoličke Crkve.

»Pošli smo od čovjeka, od potrebe da se suoči s problemom smisla života, o njegovoj zainteresiranosti ili odbijanju da razmišlja o Bogu, o religijama i o njihovom povijesnom razvoju. Govorili smo o Objavi, Bibliji, Isusu Kristu i njegovu otkupiteljskom djelu. U drugom susretu govor je bio o Crkvi, o važnijim događajima kroz njen povijesni hod od ustanovljenja do današnjih dana, o njenom velikom doprinosu čovječanstvu u mnogim oblastima, a posebno u kulturi, prosvjetiteljstvu, znanosti itd. Našim trećim susretom dominirala je tema kršćanske moralnosti i temelju te moralnosti, a to je ljubav prema Bogu i bližnjemu. Na našem četvrtom susretu obradili smo liturgijsku godinu, važnost pravilnog korištenja mnogih simbola kojima je naše kršćanstvo bogato, a pogotovo su važni za dječji uzrast. Na kraju ovog slijeda od četiri susreta svim sudionicima je podijeljen i pismeni materijal koji im je trebao pomoći da se upoznaju s glavnim istinama vjere, što i kako Crkva to blago želi prenijeti novim generacijama, i što je najvažnije, da budu spremne i sposobne dati odgovor na svako pitanje koje će djeca postavljati. U proljetnom dijelu uslijedila su još četiri predavanja. Na ovom tečaju pred sobom sam imao odrasle osobe. Bilo mi je važno da shvate i osjete o čemu to Crkva govori. Kako će govoriti maloj djeci koju su im roditelji povjerili tu im treba pomoći njihova profesionalnost. Ali ono što budu govorili, to mora uvijek biti u ime Crkve«, ističe preč. Josip Pekanović.

Koordinatorica programa *Vjerski odgoj djece predškolske dobi* u PU *Naša radost* je odgojiteljica u vjeri **Emina Kujundžić**, koja pojašnjava na koji se način provodi vjerski odgoj u vrtiću.

»Vjerski odgoj u vrtiću provodi se po uzoru na kršćansku obitelj. Djeca mole prije jela i prije spavanja, za veće blagdane odlazimo na sv. misu. U radu pratimo liturgijski kalendar i pripremamo se za blagdane kroz razne aktivnosti. Odnos odgojiteljica prema djeci je u kršćanskom duhu. Naš cilj u radu s djecom je pomoći im da se približe Bogu. U vrtiću *Marija Petković* možemo doživjeti kako djeca uistinu prihvaćaju evanđelje svojim djetinjim, iskrenim srcem, možemo pratiti njihov rast u vjeri. Za to su zaslužni prvenstveno njihovi roditelji kao prvi vjeroučitelji. Dje-

tetova savjest oblikuje se primjerom roditelja i njihovom poukom. Obiteljsko ozračje je 'mini crkva' u kojoj dijete gradi svoju vjeru. Odgojitelji u vjeri su samo pomoć roditeljima u kršćanskom odgoju. Kroz vjerski odgoj također se njeguju i kultura i tradicija našeg naroda koji su usko povezani s vjerom uopće. Kršćanstvo ne bi moglo živjeti u kulturi koja nije u skladu s evanđeljem«, kaže Kujundžić.

Uz prečasnog Josipa Pekanovića, predavači na tečaju bili su vlč. **Dragan Muharem**, dr. **Tibor Tivadar**, dr. **Andrija Anišić** i katehistica **Rozmari Mik**, dok je član komisije, uz Pekanovića i Muharema bio tajnik Subotičke biskupije preč. mr. **Mirko Štefković**.

Ivana Petrekanić Sič



 Emina Kujundžić

Raste potražnja za organskim proizvodima

»Važno je uspostaviti kontakt između prerađivača, trgovca i kupca i mora postojati povjerenje ne samo kada je riječ o organskoj već i kada je u pitanju konvencionalna proizvodnja. Na tome radimo i putem projekta Organic Bridge gdje nam mogu poslužiti iskustva kolega iz Hrvatske«, kaže Snježana Mitrović iz Udruge Terra's

Unatoč činjenici da cijene organskih proizvoda, koje su prije desetak godina bile niže od konvencionalnih, danas nisu toliko pristupačne, kroz 20-30 godina koliko se ova proizvodnja razvija u Srbiji, došlo se do faze da je potražnja za ovim proizvodima jako dobra, te da se uz inozemno budi i domaće tržište. Očekivanja su da će povećanjem broja organskih proizvođača, a time i rastom konkurencije, cijene biti niže. Rečeno je to, među ostalim, tijekom prvog organskog info-dana, koji je kao jedna od aktivnosti projekta *Organic Bridge – Organski most*, u okviru IPA prekograničnog programa Hrvatska – Srbija, održan u petak, 2. ožujka, u prodavaonici *BioPijaca* u Subotici, u cilju pro-

mocije organske hrane i jačanja kapaciteta organskih farmera.

Ne prepoznavanje organskog proizvoda

Budući da se došlo do zaključka da potrošači ne mogu prepoznati organski proizvod, osim promocije farmera i distributera, u okviru projekta *Organic Bridge* posebno će se obratiti pažnja prepoznavanju organskog znaka, ističe **Snježana Mitrović** iz Udruge *Terra's*.

»Kada se prodaje u rinfuzi, obavezan je certifikat od organskog proizvođača, što trgovci i primjenjuju, a ukoliko je upakiran, na



vidljivom mjestu mora biti nacionalni znak organskog proizvoda. Također nam se javljaju građani s pitanjem gdje mogu kupiti organske proizvode pa ih upućujemo na farme i farmere. Važno je uspostaviti kontakt između prerađivača, trgovca i kupca i mora postojati povjerenje ne samo kada je riječ o organskoj već i kada je u pitanju konvencionalna proizvodnja. Na tome radimo i putem ovog projekta gdje nam mogu poslužiti iskustva kolega iz Hrvatske. U Hrvatskoj su, zahvaljujući tome što su u Europskoj uniji, u odnosu na Srbiju odmakli mnogo više u preradi, ambalaži, marketingu, imaju razvijeno domaće tržište. U Valpovu ćemo vidjeti jedan centar koji će biti izgrađen kroz ovaj projekt pa ćemo iskoristiti njihovo iskustvo u tome», kaže Mitrović.

Organski proizvodi u BioPijaci

U prodavaonici *BioPijaca*, među ostalim se prodaju i organski proizvodi (povrće – krumpir, mrkva, čičoka, cikla, češnjak, poriluk, potom tjestenine, žitarice, mahunarke, ulje, sirće itd.)

Njezin vlasnik, **Srđan Radulović** kaže kako je zadovoljan brojem kupaca, iako, po njegovom mišljenju subotičko tržište još nije spremno za organske proizvode.

»Organski proizvodi se ne kupuju toliko prije svega zbog slabe kupovne moći te nedovoljne informiranosti o njihovim benefitima u odnosu na konvencionalne. Zato je i jedna od osnovnih misija *BioPijace* educiranje građana o prednostima organske hrane, o tome zašto vrijedi investirati u organsku proizvodnju. Kako bi izašli u susret kupcima, imamo besplatnu dostavu za kupljenu robu vrijednosti od minimum 500 dinara», kaže Radulović dodajući da organske proizvode nabavljaju putem lokalnih proizvođača, konkretno od **Árpáda Csikósa** iz Totovog Sela.

»Od 2014. godine radimo organsku proizvodnju na 20 hektara i cijelo gospodarstvo nam je u organskom statusu. Na 13 hektara imamo povrće, a na 7 hektara razne žitarice. Što se tiče plasmata nemamo problema, čak imamo i manjak proizvoda u odnosu na potražnju. Kada je u pitanju proizvodnja, potrebno je dosta ulaganja zbog manualnog rada, posebice kada je organsko povrće u pitanju. Također, slabe su subvencije od države, proizvođači nisu dovoljno informirani. Međutim, potražnja raste

Dojmovi potrošača

»Važno je jesti organsku hranu zbog zdravlja, ali je dosta skupa i teško se dolazi do nje jer ne znamo gdje se može naći. Svojedobno je bilo riječi o tome da će u velikim prodavaonicama biti odvojeno mjesto za organske proizvode, ali ih ne nalazim. Teško ih je i prepoznati. Imaju oznaku, ali se mi stariji još gubimo i mislim da bi ona trebala biti uočljivija.»

»Hranimo se zdravo i uglavnom kupujemo organske proizvode jer želimo što manje otrova unositi u organizam. Prepoznajem ih po oznaci. Cijene su visoke, ali se mogu naći i neki proizvodi koji koštaju skoro isto kao na tržnici. Ali ipak mislim da je bolje jesti zdravije pa kupim manje količine.»

iz godine u godinu, tako da bih svakako preporučio bavljenje ovom vrstom proizvodnje», pojašnjava Csikós.

Projekt *Organic Bridge* započeo je polovinom prošle godine i bit će završen u lipnju 2019. Sa srbijanske strane sudionici su Udruženje *Terra's* iz Subotice i Centar za organsku proizvodnju Selenča (COPS), a s hrvatske Grad Valpovo i *Tera Tehnopolis* iz Osijeka. Cilj je da se kroz unaprjeđenje ove vrste poljoprivrede potaknu gospodarske i poduzetničke aktivnosti, razvije tržište organskih proizvoda, poboljša život u ruralnim područjima i smanji negativni trend napuštanja sela.

Održavanje organskih info-dana u predstojećem razdoblju predviđeno je i u Novom Sadu, Bečeju, Srijemskim Karlovcima i Somboru.

Ivana Petrekanić Sič

Koncert Subotičkog tamburaškog orkestra

Subotički tamburaški orkestar pripređuje koncert koji će biti održan u petak, 16. ožujka, u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici. Na koncertu će osim Velikog tamburaškog orkestra nastupiti i kvartet Subotičkog tamburaškog orkestra, a kao gosti večeri subotičkoj publici predstaviti će se komorni tamburaški orkestar Akademije umjetnosti iz Osijeka, s odsjeka tambure. Koncert počinje u 19.30 sati, a ulaznice po cijeni od 300 dinara mogu se kupiti u kafiću *Galerija* ili prije početka koncerta.

Ž. V.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRA- DA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Izgradnja postrojenja za preradu vode za piće na Vodozahvatu II. – faza 1«, na katastarskoj parceli 14584/1 KO Novi grad, Subotica, u Ulici Magnetna polja bb (46.096969o, 19.705056o), nositelja projekta J. K. P. VODOVOD I KANALIZACIJA, Subotica, Trg Lazara Nešića 9/a.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/pages/11713_1.pdf

Sombor: Lokalni proračun i hrvatske udruge

Gradski dinar za kulturu

Veleposlanstvo Republike Hrvatske, Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, ZKVH, HNV, Ministarstvo kulture, pokrajinska tajništva i lokalni proračuni, to su institucije koje kroz natječeaje financiraju rad hrvatskih udruga u Vojvodini/Srbiji. Redovita djelatnost, manifestacije, gostovanja i drugi programi, bez obzira na to koliko bili zanimljivi i koliko pokriveni volonterskim radom članova udruga, opstati ne mogu bez financijske potpore. Očekivano, takva potpora očekuje se i iz lokalnih sredina gdje su udruge i organizirane.

Na potporu lokalnog proračuna računa i sedam hrvatskih udruga u Somboru.

Dva natječaja za manjine

Većina od sedam udruga koje njeguju hrvatski nacionalni identitet može, prije svega, računati na sredstva po natječaju koji je namijenjen za kulturno-umjetnička društva koja njeguju nacionalni identitet i po natječaju za programe i manifestacije koje su od značaja za Grad Sombor. Natječaj za kulturno-umjetnička društva koja njeguju nacionalni identitet objavljen je polovicom prosinca 2017. godine za 2018. godinu, ali rezultati natječaja još uvijek nisu objavljeni, pa je za udruge još uvijek nepoznanica s koliko novca iz ove proračunske stavke mogu računati, kao ni kada će ga dobiti. A novina u ovom natječaju, osim njegovog ranijeg objavljivanja, ima nekoliko. Jedna od njih je bodovanje postotnog sudjelovanja nacionalne zajednice u ukupnoj manjinskoj populaciji u Gradu Somboru. Druga novina jest da je jedan od kriterija za vrjednovanje projekata mišljenje nacionalnih vijeća nacionalnih zajednica. U somborskim natječajima traženje tog mišljenja do sada nije bilo praksa. Druga polovica siječnja bio je rok za objavljivanje liste vrjednovanja projekata po ovom natječaju, ali iako smo pri kraju prve dekade ožujka rezultati ovog natječaja još uvijek nisu poznati.

Drugi, za hrvatske udruge značajan natječaj jest onaj za projekte, programe i manifestacije iz kulture. Preliminarna lista odobrenih projekata je objavljena, a po tim preliminarnim rezultatima hrvatske udruge, od 11 milijuna dinara koliko će biti raspoređeno po tom natječaju, dobit će 1.250.000 dinara. No, kako je u tijeku rok žalbe konačna raspodjela bit će poznata za nekoliko dana. Ali već sada se može reći da će po ovom natječaju sredstva dobiti HKUD *Vladimir Nazor*, i to za *Dužionicu*, tiskanje knjige o Nenadiću i godišnji program, KUD Hrvata *Bodrog* iz Monoštora za očuvanje, promoviranje i njegovanje tradicije



Natječaj za KUD-ove koji njeguju nacionalni identitet i natječaj za programe kulture su natječaji na kojima mogu sudjelovati hrvatske kulturne udruge

Šokaca i Marijanski pučki festival, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega za godišnje aktivnosti i *Mikine dane*, UG *Urbani Šokci* za Dane hrvatske kulture u Somboru i HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića za *Večer ikavice* i likovnu koloniju.

Preduga procedura

Predsjednica UG *Urbani Šokci* iz Sombora **Marija Šeremešić** kaže da *Urbani Šokci*, kao i većina hrvatskih udruga, mogu

Natječaj za informiranje

USomboru je završen i natječaj za sufinanciranje projekata u oblasti proizvodnje medijskih sadržaja. Na raspolaganju je 12 milijuna dinara, a osim medija koji imaju sjedište na teritoriju Grada Sombora na natječaju su mogli sudjelovati i drugi mediji, uz uvjet da svoje medijske sadržaje emitiraju i na teritoriju Sombora. Rok za donošenje odluke o raspodjeli sredstava po ovom natječaju je 90 dana od njegovog zaključenja.

Prošle godine radijska emisija na hrvatskom *Glas Hrvata* koju producira HKPD *Vladimir Nazor* iz Stanišića po ovom natječaju dobila je 50.000 dinara, od ukupno 12 milijuna koliko je raspoređeno za informiranje.

Tjedan u Somboru

Komunalci u akciji



Konačno komunalna policija, inspekcija i drugi komunalni djelatnici zakoračit će i u somborska sela. Kažem konačno, jer krajnje je vrijeme bilo da se vidi što su komunalni problemi sredina u kojima (podsjetit ću) živi polovica somborskog pučanstva.

I ne samo da se vidi, već je krajnje vrijeme bilo i da se ti problemi krenu rješavati. (Primjerice, divlje odlagalište otpada između Bezdana i Monoštora). A je li ovaj izlazak komunalnih djelatnika, što bi rekli »među puk«, korak ka tome, tek ćemo vidjeti. Za početak, iz Gradske uprave najavljuju da će tijekom ožujka osobe ovlaštene za inspekcijski nadzor posjetiti sva somborska sela i građani će imati priliku na licu mjesta, neposredno, komunalnim policajcima ukazati na komunalne probleme u svom selu. Odjel inspekcije poziva građane svih somborskih sela da prijave s kojim komunalnim problemima se suočavaju, bilo da su u pitanju problemi koji se odnose na korištenje i održavanje javnih i zelenih površina, zauzeće javnih površina ili odvođenje atmosferskih voda, zatrpavanje atmosferskih kanala, problemi oko iznošenja smeća ili divljih odlagališta, ruševnih objekata i drugi problemi. A svi ovi pobrojani problemi postoje u svakom selu. I to ne jedan. Ali od identificiranja problema do njihovog rješavanja put obično nije lak. Ni kratak. Barem u našim uvjetima.

Nadam se samo da neće biti kao s ovim prošlim snijegom. Slažem se, snijeg nije komunalni problem, više je meteorološki. Ali ne slažem se kada opomene zbog neočišćenog snijega dobiju Somborci koji nisu mogli, ili nisu stigli, počistiti snijeg na trotoarima ispred svojih kuća, dok su istovremeno gradska parkirališta (poslovično) bila neočišćena, autobusna stajališta u snijegu, a po neočišćenom snijegu gazilo se i ispred nekih javnih i državnih ustanova. Ako reda treba (a neosporno treba), onda ga treba praviti među svima. Za primjer bi trebalo krenuti od ovih pobrojanih na kraju.

Z. V.

sudjelovati samo na natječajima za KUD-ove koji njeguju nacionalni identitet i za programe iz oblasti kulture. Kaže, pomak jeste ranije raspisivanje natječaja, ali problem je što se ponovno kasni s objavljivanjem rezultata.

»U prvoj polovici smo ožujka, a još ne znamo kakva je raspodjela po natječaju na KUD-ove nacionalnih zajednica, a naša manifestacija koju smo prijavili na ovaj natječaj je u petom mjesecu, što znači da već sada treba planirati program, goste, a mi ne znamo koliko novca ćemo imati na raspolaganju«, kaže Šeremešićeva.

Prema njenim riječima, projekti UG *Urbani Šokci* do sada su vrjednovani maksimalno sa 100.000 dinara.

»Ali mi smo skromni i u našim zahtjevima. Ukupna vrijednost naših projekata je oko 270.000, maksimalno 300.000 dinara. Uvijek polazimo od toga da sredstva koja tražimo možemo i opravdati. Ali prijavljujemo se na više natječaja, pa tako uspijevamo finansijski uglavnom pokriti naše projekte i aktivnosti. Udruga radi deset godina i mogu reći da smo prvih pet godina dobijali skromna sredstva. Međutim, našim radom i programima postali smo prepoznatljivi i sredstva koja smo dobijali bivala su veća«, kaže Šeremešićeva i ističe jednu osobenost somborskih natječaja koju nemaju ni natječaji Ministarstva kulture niti pokrajinskih tajništava, a to je žalba, što sve još dodatno usporava raspodjelu odobrenog novca.

»Svaka potpora iz bilo kog proračuna, ako predstavlja izvor financiranja, značajna je za svaku udrugu. Gradski natječaji i raspodjela sredstava morali bi biti odraz onoga što udruge rade, odnosno morao bi se u okviru raspoloživih sredstava vrjednovati napor udruga i njihova kvaliteta. Mogu reći da su u posljednje dvije godine znatno uvećana sredstva koja dobijamo iz proračuna Grada Sombora. Nije sve idealno, ali općenito u odnosu na prošle godine napravljen je znatan pomak«, kaže predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog Željko Šeremešić*.

Generalne primjedbe udruga odnose se i na komplicirane natječaje, koji su složeniji od natječaja koje raspisuje, primjerice, Pokrajina.

Z. Vasiljević

Što poljoprivrednicima donosi novi Pravilnik o kvaliteti žita, mlinskih proizvoda i tjestenina?

Računica ovisi od samih proizvođača

»Meni je važno da imam dobar prinos. Jer ako ostvarim dobar prinos, mogu pokriti troškove ulaganja u pšenicu * Smatram da je dobro da se nagradi onaj tko sije sjeme koje je deklarirano i koje je skupo jer samim tim dobijamo hektolitre i vrijednosti pšenice koja je potrebna, a to je vrijednost preko 80 posto«, kaže poljoprivrednik iz Golubinaca Mirko Peršić

Na području općina Ruma, Irig i Inđija, koje pokriva Poljoprivredna stručna služba Ruma, pod pšenicom se nalazi 20.000 hektara. Trenutno stanje usjeva na srijemskim poljima govori da ova kultura obećava solidan prinos. Prema analizama, u zemljištu se nalazi visok postotak dušika što nalaže oprez poljoprivrednicima. Radovi tek predstoje i rano je govoriti o prinosima i cijeni. No, ono što daje nadu poljoprivrednicima jest Pravilnik o kvaliteti žita, mlinskih i pekarskih proizvoda i tjestenina, usvojen koncem prošle godine, a kojim su propisane minimalne vrijednosti parametara pšenice za industrijsku preradu u mlinske proizvode, kojima se pšenica za ljudsku ishranu razdvaja od one za stočnu. Novi Pravilnik usklađen je s europskom regulativom EC 742 iz 2010. godine, kojim se reguliraju i minimalni uvjeti pšenice prilikom javnih otkupa.

Kvaliteta uvjetuje cijenu

Iz Poljoprivredne stručne službe Ruma pozdravljaju primjenu novog pravilnika iako smatraju da će računica zavisiti od samih proizvođača.

»Izašao je novi pravilnik i ja sam se konsultirao s ljudima koji primaju pšenicu i za sada još uvijek nije sigurno na koji način će se vršiti sam otkup. I ovih godina su poljoprivredni otkupljivači otkupljivali pšenicu na osnovu sadržaja proteina. Ukoliko zaživi ta mjera, sami poljoprivrednici morat će s otkupljivačima naći neku svoju računicu sijati li prinosne sorte koje imaju nešto više sadržaja proteina ili se orijentirati na one koje imaju kvalitetu i nešto niži prinos«, kaže **Goran Drobnjak** iz Poljoprivredne stručne službe Ruma.

Najvažnije promjene kada je u pitanju primjena novog pravilnika, u odnosu na važeći standard, jest što se prilikom utvrđivanja kvalitete pšenice uvode dva nova parametra – sadržaj proteina kao i broj padanja, pokazatelj enzimske aktivnosti, odnosno sadržaja proklijalih zrna u masi.

»To je jedna dobra mjera. I svakako da je dobro i da se pšenica odvaja na temelju kvalitete i da se po tom osnovu i plaća. Treba odvojiti onu pšenicu koja ne zadovoljava kriterije za pekarsku industriju, nego da ona ide u stočnu proizvodnju i da se plaća

prema kvaliteti, prema sadržaju proteina u zrnu. Vidjet ćemo nakon žetve kakva će njena primjena biti u praksi, odnosno kako će otkupljivači izaći s cijenom, kako bi se u odnosu na tu početnu cijenu formirale cijene po kategorijama pšenice«, navodi **Dejan Vučenović** iz Ureda za poljoprivredu Općine Šid.



Najvažnije promjene kada je u pitanju primjena novog pravilnika, u odnosu na važeći standard, jest što se prilikom utvrđivanja kvalitete pšenice uvode dva nova parametra – sadržaj proteina kao i broj padanja, pokazatelj enzimske aktivnosti, odnosno sadržaja proklijalih zrna u masi.

Prinos na prvom mjestu

Poljoprivrednici u Srijemu zadovoljni su stanjem usjeva. No, na cijenu, kako kažu, ne mogu utjecati.

»Do sada sam uvijek imao solidne prinose, zavisno od vremenskih uvjeta prije žetve, mada nikada nisam imao manje pšenice od 8 do 9 tona po hektaru. Svake godine je ista priča što se tiče pšenice i neki profit se ne može očekivati jer se na cijenu ne može utjecati. Meni je važno da imam dobar prinos. Jer ako ostvarim dobar prinos, mogu pokriti troškove ulaganja u pšenicu. Što se tiče mineralnog gnojiva, cijene su na razini prošle godine, možda su za nekih 5 posto više, dok pšenica stagnira s cijenom iako je ove godine posijana u većoj mjeri«, kaže poljoprivrednik iz Golubinaca **Mirko Peršić**, dodajući kako vjeruje da su mnogi poljoprivrednici u strahu jer je iza njih jedna teška godina.

I pored svega, poljoprivrednici se nadaju da će im novi pravilnik pogodovati.

»Ne samo zbog pšenice na našem tržištu, već i zbog pšenice koja se izvozi, jer znamo da je u europskim zemljama i zemljama u okruženju ta klasifikacija davno urađena. Smatram da je dobro da se nagradi onaj tko sije sjeme koje je deklarirano i koje je skupo, jer samim tim dobijamo hektolitre i vrijednost pšenice koja je potrebna, a to je vrijednost preko 80 posto. Stoga smatram da se pšenica treba klasificirati i nadam se da će pšenici s većim vrijednostima i cijena biti veća«, kaže Peršić.

S. Darabašić



Tjedan u Srijemu

Grad investicija i gospodarstva



Problem nezaposlenosti i sve češći odlazak obitelji i mladih iz Srijema bila je više puta jedna od tema u našem tjedniku. Vijest koja je proteklog tjedna odjeknula u javnosti u Srijemu možda će dati nadu za bolje dane

za one koji su i pored svega još uvijek

ostali ovdje. A lijepe vijesti dolaze iz grada na Savi, iz Srijemske Mitrovice. Naime, najpoznatija svjetska publikacija specijalizirana za promociju stranih direktnih investicija *Financial Times*, koja pruža najažurniji pregled globalnih investicijskih aktivnosti i služi kao barometar atraktivnosti mnogim gradovima i regijama, Srijemsku Mitrovicu je svrstala u top deset gradova budućnosti. Četvrti put zaredom Srijemska Mitrovica se nalazi među 10 najatraktivnijih gradova za ulaganje. Kako ističu u lokalnoj samoupravi, Mitrovica je ostvarila razvoj na osnovu svoje dvije industrijske zone, zatim na osnovu infrastrukture, lokalne administracije (zastupljene za brzo dobijanje građevinskih dozvola). Kao ključnu stvar u svom liderstvu u privlačenju investitora navode i radnu snagu. Želja im je, kako ističu, da kroz proces dualnog obrazovanja osiguraju dovoljno radnika za postojeće i buduće investitore. Sukladno tome najavljuju 2018. godinu kao godinu investicija i u obrazovanju, radovima na izgradnji i adaptaciji nekoliko škola u gradu i Mačvanskoj Mitrovici. Dolaskom stranih investitora 4.500 ljudi u Mitrovici je našlo posao. Trenutno je u Srijemskoj Mitrovici nezaposlenost pala na 9 posto, a procjena je da oko 1.500 građana traži posao. Danas u ovom gradu posluje 14 investitora iz različitih zemalja: Njemačke, Italije, Austrije, Amerike, a zastupljene su i domaće kompanije. Početkom proljeća najavljen je dolazak još nekoliko investitora. Osim toga, uskoro se očekuje i uređenje Trga investitora, prostora koji urbanisti nazivaju »urbanistički džep«. Radi se o popločanom trgu s jarbolima i zastavama stranih i domaćih kompanija, u zahvalnost onih koji su zaposleni u kompanijama i onima koji su investirali u Srijemsku Mitrovicu, a kojih će prema najavama biti i više. Stižu li to ipak bolji dani za Srijemce? Vrijeme će kao i nebrojeno puta do sada to i pokazati.

S. D.



IZLOŽBA VLAHE BUKOVCA U ZAGREBU – KLOVIĆEVI DVORI 18. siječnja – 11. ožujka

ČUDESNI majstor kista

Vlaho Bukovac (Cavtat, 4. srpnja 1855. – Prag, 23. travnja 1922.) glavni je predstavnik hrvatske moderne, osobito poznat i priznat po brojnim portretima osoba iz svog doba. Njegov slikarski opus može se pratiti kroz pet faza, počevši od ranih djela naslikanih u San Franciscu (1874. – 1877.), preko *Pariške faze* (1877. – 1893.), *Zagrebačke faze* (1893. – 1898.), *Cavtatskog intermezza* (1898. – 1902.) sve do poljednjeg, *Praškog razdoblja* (1903. – 1922.).

Velika umjetnička vrijednost

Izložbom u *Klovićevim dvorima* obuhvaćeno je 130 djela *Pariške faze*, koja prate kronološki slijed, uspone i razočaranja mladog umjetnika vođenog idejom da postane umjetnik u europskoj prijestolnici kulture. Slike predstavljene na ovoj izložbi stigle su iz Velike Britanije, Francuske, Slovenije, Srbije, Crne Gore, te nekoliko muzeja i privatnih zbirki diljem Hrvatske. Autorice ove izložbene koncepcije su **Petra Vugrinec**, viša kustosica Galerije *Klovićevi dvori* i **Lucija Vuković**, kustosica *Kuće Bukovac*. U realizaciju izložbe bio je uključen veliki broj sudionika i pratećih studija, što je dokaz kvalitete projekta kojemu primarni cilj nije bio zadovoljiti potrebu za prikazivanjem lijepih slika, već educirati hrvatsku kulturnu javnost o životu i stvaralaštvu, te svakako o europskom kontekstu unutar kojeg je Bukovac stvarao i gradio sebe. Značaj ove izložbe je u cjelovitom i studioznom pristupu stvaralaštvu jednom od najvećih umjetnika moderne. O velikom uspjehu ove izložbe govori podatak da je istu do sada pogledalo više od 15.000 ljudi.

Bukovac u mladim danima

Bukovac je 1918. godine objavio autobiografiju *Moj život*, koja govori o zanimljivom životu punom uspona i padova iz prve ruke, ali i nastanku i sudbini njegovih slika. Rođen je u Cavtatu u skromnoj obitelji pod imenom **Biagio Faggioni**. O svom porijeklu govori:

»Rečeno mi je da se jedna talijanska trabakula u nas surgala, a jedan mornar iste Patron di Barca da se je zaljubio u jednu Cavtajku i tamo se oženio. Njegovo ime bijaše Fagioni, a ona mu podarila tri sina, od kojih je najmlađi bio moj otac. On se kao mladić dao na obrt, učio je za postolara. Moja je majka na razboju tkala opreglače za Konavolke.«

Već kao dijete je slikao akvarele i prodavao djeci za krajcaru. S deset godina počinju njegova putovanja svijetom, kada ga je stric odveo u New York radi školovanja. Stric je za godinu dana umro, a njegova udovica ga je umjesto u škole, dala na Hearts island – kako sam kaže »popravilište za djecu«. S pet-





naest godina otišao je u pomorce, te plovio na liniji Carigrad – Odesa – Liverpool. Kratko se vratio u Cavtat, te s bratom uputio najprije u Peru, a zatim u San Francisco u potrazi za poslom. Tu danju radi, a noću slika, a slike mu bivaju izložene u dućanu umjetničkih potrepština *Morris and Schwab* i galeriji *Ross and Cie*. Nostalgija ga je 1877. godine vratila u Cavtat, gdje je zahvaljujući pjesniku i publicistu grofu **Medi Puciću** došlo do velikog preokreta u njegovom životu. Pucić je svima pokazivao sliku mladog umjetnika nazvanu *Sultanija* inspiriranu boravkom kod sultana u Carigradu o čemu je pisao sljedeće:

»Bule u Carigradu sjedile su u kolu na travi, pod ombrelinima. K meni su se obraćale, a više bi se puta i otkrivala i mahale mi rukom. Iako sam bio stoprv u 17. godini, dobacivale mi ljubazne poglede. Jedne je subote bila Sultanova svečanost. Nešto otmjenije nijesam više u životu vidjeo. To je za mene bilo čudo tisuću i jedne noći.«

Zahvaljujući svom talentu, te uz pomoć Pucića i biskupa **Strossmayera** mladi Faggioni, koji je promijenio ime u Bukovac (faggio – bukva), dospio je u Pariz na likovnu akademiju. Nakon dvije godine na akademiji nastupio je na pariškom Salonu sa slikom *Crnogorka na braniku*, što je prvi put u povijesti slikarstva da je neki hrvatski slikar ušao u anale europske umjetnosti.

Pariška faza (1877. – 1893.)

Bukovac je 1880. godine završio školovanje na akademiji. Poznati arhitekt **Eduard Monnier** uveo ga je u mondeno pariško društvo, te mu sagradio atelier uz svoju kuću. No, umjetnik nije sve vrijeme boravio u Parizu. U ovom razdoblju često putuje u rodni kraj, te radi portrete poznatih obitelji u Trstu, Zadru, Splitu, Korčuli, te na dvorovima u Cetinju i Beogradu. Suradnja s engleskim trgovcima umjetnina *Vicars Brothers* odvela ga je 1886. godine u Englesku gdje je boravio u kućama industrijalaca **Samsona Foxa** i **Richarda Le Douxa**, te slikao brojne portrete pripadnika visokog društva.

Bukovac je na pariškom Salonu nastupao četrnaest puta, a jedan od najuspješnijih nastupa bio je 1882. godine sa slikom *Velika Iza*. U *Klovićevim dvorima* može se pogledati nekoliko slika koje su bile izlagane na pariškom Salonu, od kojih se posebno ističu monumentalna slika dimenzija 3x4,40m *Isus prijatelj malenih* koja se izvorno nalazi u Franjevačkom samostanu u Tomislavgradu, portret Samsona Foxa koji je za ovu prigodu donesen iz Engleske, te slika *Fantasie* iz 1892. godine koju je izlagao pod poznatim pseudonimom **Paul Andrež**, a koja je 2016. godine na dražbi u Art salonu u Zagrebu prodana za 58.000 eura.

Bukovac se 1892. godine oženio Dubrovkinjom **Jelicom Pitarović**, s kojom je imao sina i tri kćeri. Godinu dana kasnije seli se u Zagreb, gdje počinje *Zagrebačko razdoblje* njegovog života.

Izložba Bukovčevih radova u *Klovićevim dvorima* nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Prvo, zbog prekrasnih slika koje se do sada nisu mogle vidjeti na jednom mjestu, a drugo zbog tople priče o neobičnom životu Vlahu Bukovcu, umjetnika bogatog životnog iskustva i širokih vidika koji je zahvaljujući svom radu i upornosti postigao svjetsku slavu. Međutim, mora se primijetiti kako je za iskorak od talentiranog slikara do svjetske slave neophodna pomoć mecene koji će znati prepoznati talent i vizije umjetnika.

Aleksandra Prčić

Novo vodstvo udruge iz Slankamena

NOVI SLANKAMEN – HKPD *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena je na nedavno održanoj skupštini udruge izabralo novo vodstvo, čiji su mandati verificirani na konstitutivnoj sjednici u ponedjeljak, 5. ožujka. Novi predsjednik udruge je **Ivan Albot**, referent za kadrovske poslove i poslove računarskog operatera u Specijalnoj bolnici u Starom Slankamenu. Potpredsjednik Društva je **Zdravko Lozančić**, a za tajnika je ponovno izabran **Ivan Gregurić**. Uz starije dužnosnike, izabran je i po jedan predstavnik mlađe generacije kao nasljednika rada udruge u budućnosti. Novi Upravni odbor također je osvježen s dosta mlađih članova spremnih za daljnji angažman u Društvu budući da je ono jedno vrijeme bilo neaktivno.

S. D.

Branko Kajić novi predsjednik ZHZ-a

ZEMUN – U župi Uznesenja Blažene Djevice Marije u Zemunu, u subotu, 3. ožujka, održana je godišnja, ovoga puta i izborna skupština Zajednice Hrvata Zemuna (ZHZ) *Ilija Okrugić*. Za novog predsjednika udruge izabran je **Branko Kajić**, vojni umirovljenik. Za dopredsjednika udruge izabran je vlč. **Jozo Duspara**, a za tajnicu **Renata Nađ**. Izabran je i novi Upravni odbor i Nadzorni odbor. Usvojeni su i izvješće o radu udruge u proteklom periodu, izmjene i dopune Statuta udruge te plan i program rada za ovu godinu. Sjednici su osim lijepog broja članova prisustvovali i simpatizeri Zajednice.

Knjige vojvođanskih Hrvata na novosadskom Sajmu knjiga

NOVI SAD – Na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu koji se održava od 7. do 12. ožujka sudjeluju i nakladnici i autori iz zajednice vojvođanskih Hrvata. Danas (petak, 9. ožujka), s početkom u 16 sati, bit će održano predstavljanje najnovijih izdanja NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Tom prigodom bit će riječi o knjizi *Zapisane avanture za male i velike – suvremena proza za djecu i mlade Hrvata u Vojvodini* objavljene u nakladi NIU *Hrvatska riječ* i dvobroju časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* za 2017. godinu objavljenom u sunakladi spomenutih nakladnika iz Subotice. U predstavljanju će sudjelovati autori zastupljeni u navedenim publikacijama.

Na sajmu će se predstaviti i HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada. Knjige iz njihove naklade bit će predstavljene u nedjelju, 11. ožujka, s početkom u 16 sati. U predstavljanju sudjeluju: doktorica književnosti i književna kritičarka **Dragana V. Todoreskov**, mr. **Pavel Domonji**, preč. **Marko Kljajić** i autori.

Predstavljanja ovih nakladnika organiziraju se uz potporu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, na čijem će se štandu moći vidjeti publikacije hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini.

Predstavljanje zbornika o Albi Vidakoviću

SUBOTICA – Katoličko društvo *Ivan Antunović* u ulozi nakladnika priređuje predstavljanje Zbornika radova s Međunarodnog znanstvenog simpozija o **Albi Vidakoviću** održanog u Subotici 2014. godine, prigodom jubileja 50. obljetnice smrti i 100. obljetnice rođenja ovog svećenika i glazbenika. Predstavljanje će biti održano u subotu, 10. ožujka, u Muzičkoj školi u Subotici, s početkom u 19 sati. O Zborniku će govoriti recenzentica, redovita profesorica Fakulteta muzičke umjetnosti u Beogradu **Sonja Marinković** i urednik zbornika **Miroslav Stantić**.



U zborniku se nalazi devet znanstvenih radova u kojima su dotaknuta gotovo sva polja djelovanja te okolnosti u kojima je Vidaković živio i radio, te dva sjećanja na Vidakovića iz pera rođakinje i jednog njegovog učenika.

»Pojavljivanje ovog zbornika znanstvenih radova došlo je u pravom trenutku, kao svojevrsna analiza našeg odnosa prema važnim segmentima vlastite tradicije. Radovi znanstvenika su nedvosmisleno potvrdili vrijednost i značaj djelatnosti Albe Vidakovića, ukazali na aspekte njegove aktualnosti i potvrdili da u suvremenoj znanosti i dalje postoji potreba za istraživanjima njegove plodne, bogate i raznovrsne aktivnosti«, navodi se u recenziji prof. Marinković.

Seminar o narodnoj nošnji u Futogu

FUTOG – Kulturni centar *Mladost* iz Futoga organizira u subotu, 24. ožujka, u Futogu drugi seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni. Seminar je namijenjen folkloristima, umjetničkim voditeljima kulturnih udruga, garderoberima, koreografima i svim zainteresiranim osobama, a sastojat će se od teorijskog i praktičkog dijela. Seminar se održava u suradnji s Kulturnim centrom *Travno* – posudionicom narodnih nošnji iz Zagreba, a bit će prikazane i predstavljene originalne nošnje u vlasništvu ove ustanove, kao i nošnje iz osobnih zbirki predavača. Teorijsku nastavu i nakon toga prezentaciju oblačenja nošnje održat će etnolog **Josip Forjan** i magistra etnologije i kulturne antropologije **Bojana Poljaković** iz KC *Travno*, te **Goran Kovačević**, dr. **Dalibor Todorović** i njihovi suradnici. Po završetku sudionici dobijaju certifikat i poveznicu do video materijala. Prijave i dodatne informacije: **Milan Stepanov** (KC *Mladost*), e-mail: bisernagrana.seminar@gmail.com, tel. 021/3004483 i 064/1378270.

M. T.

Nova knjiga: Mladen Franjo Nikšić, *Prokleta i sveto*

Sjetna ljepota detalja

U nakladi HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada, kao četvrta u ediciji *Preprekovi pjesnici*, objavljena je zbirka izabranih pjesama **Mladena Franje Nikšića** naslovljena *Prokleta i sveto*, priopćila je ova udruga. Izabrane pjesme pisane su na standardnom hrvatskom ali i na ikavskom dijalektu i čakavskom narječju.

»Nikšić je poet koji svuda traži ljepotu: u prizoru iz djetinjstva, trenutku koji proživljava, u susretu sa ženom koja mu je katkad bliska, a katkad nepoznata i kojoj se divi s distance, u pejzažima mora ili u plodovima ravničarskoga kraja. Njegova je pjesma i povrh toga sjetna: sve što je lijepo ide ka svom kraju, ka ugasnuću. Otuda je pjesnik usredotočen na detalje, na male stvari i 'djelanja', koje ispunjavaju dušu radošću. Svjestan da ne može produljiti trenutke u kojim uživa, on ih ispraća tihim glasom u kojem se naslućuje patnja.

No, nema mjesta patetici, erupcijama emocija, već je sve nekako prigušeno, stišano i umjereno. O toj stišanosti svjedoči i odsustvo znakova interpunkcije. Nema usklika, nema dilema, nema suvišnih pitanja. Ljupka jasnoća kojom nam se obraća Mladen Franjo Nikšić jest ono što plijeni čitatelje već dugi niz godina, tijekom njegove duge pjesničke karijere, pored koje naporedo traje i rad na grafikama, crtežima i slikama«, navodi urednica knjige, književna kritičarka dr. **Dragana V. Todoreskov**.



Grafika na naslovnoj strani također je djelo Mladena Franje Nikšića.

Mladen Franjo Nikšić je umirovljeni građevinski inženjer, rođen u Hercegovcu, Općina Garešnica, Hrvatska. Od 1945. živi u Novom Sadu. Zaljubljenik je u slikarstvo. Posvetio se crtanju i slikanju novosadskih ulica stare jezgre grada i njegovih kitnjastih fasada. Imao je više samostalnih i zajedničkih postavki svojih djela, a dobijao je i nagrade. Piše poeziju punu topline i duha. Zbirka pod naslovom *Pjesme* mu je izašla 1996. godine, a *Penzionerske novine* su mu 1997. objavile knjigu *Poezija trećeg doba*. Novu zbirku poezije izdaje i 2014. godine.

Član je uredništva *Vesnika*, informativnog glasila *Novosadskog kluba*, koji je izdavač Enciklopedije Novog Sada u kojoj je zastupljen (svezak 17).

Zbirka pjesama *Prokleta i sveto*, uz druga izdanja Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Preprek*, bit će izložena na Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu od 7. do 12. ožujka na štandu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine. Također, knjiga će biti predstavljena u izlaganju članova Književnog kluba na glavnoj bini u nedjelju, 11. ožujka, u 16 sati.

H. R.

Godišnja skupština HKPD-a Jelačić iz Petrovaradina

U znaku petnaeste obljetnice

Godišnja skupština HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina održana je prošloga petak, 2. ožujka, stvaljajući pred članstvo, među ostalim, Izvješće o radu u protekloj godini, kao i Plan aktivnosti koje su predviđene za 2018. Godina 2017. je bila jedna od ambicioznijih u radu Društva, što potvrđuje u uspjehom proveden 21 projekt organiziranja, sudjelovanja i partnerstva u programima kulture od lokalnog, regionalnog, nacionalnog i inozemnog značaja.

Od planova za 2018. istaknuto je održavanje regionalne gastro-manifestacije *CROZ kuhinju Vojvodine* koja je dobila potporu Republike Hrvatske, zatim pokretanje kreativnih dječjih radionica na hrvatskom jeziku, te vrlo vjerojatno višednevno gostovanje u Splitu.

Kako HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina ove godine obilježava 15 godina svoga rada, na skupštini je najavljena organizacija sve-

čanosti s bogatim kulturno-umjetničkim programom i brojnim gostima iz zemlje i inozemstva. S tim u svezi, predstavljen je i logo obljetnice, rad dizajnera **Darka Vukovića**.

K. M.



Petar Dujić, predsjednik Društva hrvatske mladeži Zemuna

Fokus na edukaciji mladih

Društvo hrvatske mladeži Zemuna postoji od 2007. godine. Početkom prošle godine, umjesto višegodišnjeg predsjednika **Miroslava Lečera**, na čelo Udruge izabran je **Petar Dujić**. Udruga je nastavila s održavanjem svojih redovitih aktivnosti, a novina u radu Društva jest projekt koji se financira sredstvima Europske unije.

»Nastavili smo s održavanjem naših manifestacija kao što je proslava Dana državnosti Hrvatske, a osim toga započeli smo realiziranje projekta koji se financira od strane Europske unije, kroz fond *Erasmus Plus*. Riječ je o regionalnom projektu koji za cilj ima osnaživanje udruga mladih i edukaciju mladih«, kaže Petar Dujić.

Koji su vam planovi za 2018. godinu?

Ova je godina počela radno, prije svega zbog spomenutog *Erasmus Plus* projekta, gdje je Društvo sudjelovalo na edukacija-



ma za mlade. Započete su i pripreme za manifestaciju *Srijemci Srijemu*, budući da smo mi domaćini ovogodišnje manifestacije. Nakon toga nam predstoji proslava Dana državnosti, a paralelno s tim, sudjelovat ćemo u natječaju za još jedan novi *Erasmus Plus* projekt za mlade.

Koliko Udruga trenutno broji članova?

Tijekom prethodne godine u Društvo se učlanilo 16 mladih osoba, te ukupno imamo 76 članova.

Koji su problemi s kojima se Udruga suočava u radu?

Živimo u brzom vremenu, kada su svi u pokretu i stalno se negdje žuri. U takvom tempu jedan od najvećih problema jest nezainteresiranost mladih. Mjesto poput Zemuna pruža mladima mnogo različitih aktivnosti, koje su im jednostavno zanimljivije od aktivnosti koje Društvo organizira.

S. D.

Ladislav Suknović, predsjednik HKPD-a Matija Gubec iz Tavankuta

Godina međunarodnih projekata

Protekla godina je za HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta bila vrlo dinamična i ispunjena brojnim događajima i manifestacijama, a takva će, kako najavljuju, biti i ova.

»U najkraćem, pored redovitih godišnjih kulturnih i turističkih aktivnosti u 2017. imali smo i manje investicije u rekonstrukciju našeg objekta – Galeriju slika od slame, u želji da učinimo boravak naših gostiju i turista što kvalitetnijim, ugodnijim i suvremenijim. Godina iza nas je također obilježena brojnim projektnim nastupima i podnijetim aplikacijama čija se realizacija očekuje ove godine«, kaže predsjednik Društva **Ladislav Suknović**.

Planovi udruge za 2018. godinu?

U ovoj godini, osim realizacije postojećih i tekućih manifestacija koje planiramo realizirati i koje su prilično zahtjevne u svom programskom sadržaju ali i po broju sudionika, novine se ogledaju u projektnim aktivnostima, imajući u vidu da smo ove godine dobili IPA projekt koji realiziramo s našim partnerima Muzejom čipke iz Kiskunhalasa (Mađarska) i udrugom *Ernő Lányi* iz Subotice. Imajući u vidu da je ovo prvi projekt ovakve vrste za našu udrugu, stoga su i naše snage i fokus usmjereni na kvalitetu realizacije predviđenih aktivnosti ali posebno na financijski

aspekt projekta, imajući u vidu iznimno zahtjevne procedure izvještavanja i načina trošenja sredstava. Pripreme i prva otvarajuća konferencija je već održana u Kiskunhalasu, a prve aktivnosti su predviđene za početak svibnja. Imamo još jedan veliki projekt. Na poziv HKUD-a *Komušina* iz Škofja Loke sudjelujemo u projektu pod nazivom *Manjinske organizacije u promišljenom oblikovanju budućnosti EU* koji je uspješno prošao na natječaju programa *Bratimljenja gradova – Europa za građane*. Tim povodom je planirana trodnevna međunarodna konferencija u Škofj Loci u Sloveniji od 16. do 18. ožujka. Imajući u vidu sve veći značaj turističkih projekata ali i povećan broj turističkih posjeta te pomake koje smo načinili u tom dijelu, planiramo sudjelovanje na Trećem hrvatskom iseljeničkom kongresu koji se održava u lipnju u Osijeku. Želja nam je tamo prikazati potencijale i aktivnosti vezane uz kulturu i tradiciju bunjevačkih Hrvata sa sjevera Bačke, upakirane u jedan atraktivni turistički proizvod.

Koliko aktivnih članova imate, je li to dovoljan broj za vaše aktivnosti?

Ne bih mogao precizno odgovoriti o broju naših članova jer su i teritorijalno i programski-projektno vrlo disperzirani. Neki članovi su uključeni u samo jedan program-projekt godišnje ili

su pak naši pomažući članovi, a tu su i članovi koji su uključeni u folklornu, tamburašku, slarmarsku i odnedavna sekciju šlinga, a koji skupa imaju vrlo intenzivan raspored tijekom cijele godine. Ovo govorim iz razloga jer treba poštovati individualne interese i afinitete pojedinih članova, do njihovih mogućnosti i potencijala s kojima raspolažu, pogotovo imajući u vidu da se u današnje vrijeme aktivizam a pogotovo kulturno-amaterski slabo cijeni od strane poslodavaca, pogotovo u privatnom sektoru, što predstavlja prilično ograničavajući faktor kod uposlenih članova.

Koji su ključni problemi s kojima se Uduga suočava u radu?

S obzirom na povećan interes za turističke posjete, imamo manjak smještajnih kapaciteta, što često rezultira da gosti odlaze za Suboticu.



No svakako rekao bih glavni problem, i to ne samo naše udruge već i cijelog Tavankuta, je nedostatak komunalne infrastrukture ali i turističke signalizacije, koja uopće i ne postoji. Možete zamisliti kada vam je organizacija boravka gostiju ili organizacija pojedine manifestacije opterećena gledanjem u nebo sa zebnjom, jer uslijed nevremena morate otkazati program; donedavno nakon kiše nije bio moguć prilaz Etno salašu *Balažević*, zbog blata, Dom kulture zatvoren je cijelo desetljeće, pola godine nismo u mogućnosti realizirati ništa od naših programa. Prilikom ulaska u selo gostima mnogo i ne vrijedi GPS jer se ne mogu orijentirati bez ijednog putokaza, pa onda obično po svakog gosta odlazimo na početak sela i dovodimo do željenog objekta.

D. B. P.

Goran Kaurić, predsjednik Udruge banatskih Hrvata iz Zrenjanina

Tri obljetnice u ovoj godini

Udruga banatskih Hrvata osnovana je 2016. godine, a za prvog predsjednika izabran je **Goran Kaurić** iz Zrenjanina, diplomirani profesor tjelesnog odgoja i sporta – master. Udruga za cilj ima očuvanje identiteta Hrvata u Srbiji, a sjedište joj je u Zrenjaninu. Tijekom 2017. godine radili su na povećanju broja članova, stavljajući naglasak na južni Banat.

»Naša je agitacija poglavito bila usmjerena ka Starčevu, mjestu s hrvatskom najbrojnijom autohtonom zajednicom. Možemo reći da smo imali uspjeha, s obzirom na to da je u tom naselju obrazovano povjerenstvo Udruge i realizirana jedna vrlo bitna manifestacija kakvu bi možda bilo teško organizirati i u mjestima s daleko većim brojem pripadnika hrvatske nacionalne zajednice. Uspjeli smo prirediti proslavu 250. obljetnice katoličke župe u Starčevu i doseljavanja Hrvata u te krajeve. Proslava je sadržavala svečanu akademiju u mjesnom Domu kulture, cjelovečernji folklorni koncert dvaju KUD-ova iz Zagreba i Pančeva, otvorenje izložbe starih fotografija nošnje banatskih Hrvata. Događaju su nazočili najviši dužnosnici naše nacionalne zajednice u Srbiji, hrvatske diplomacije, lokalne samouprave, medija...«, kaže predsjednik udruge Goran Kaurić.

Kakvi su vam planovi za ovu godinu?

U svibnju planiramo obilježiti 55. obljetnicu smrti **Mihovila Tomandla** (Brčko, 19. IV. 1894. – Pančevo, 21. V. 1963.), povjesničara, publicista, prevoditelja i ličnosti koja je u velikoj mjeri zadužila pančevačku kulturu, osobito knjižničarstvo, arhivisti-



ku i historiografiju. Za početak kolovoza u planu je izložba slika starčevačkog akademskog slikara **Franje Radočaja** (Starčevo, 29. VII. 1902. – Beograd, 2. III. 1948.) u povodu 70 godina od njegove smrti. U studenome ćemo imati obilježavanje 90 godina od rođenja vlč. **Josipa Matanovića** (Boka, 19. XI. 1928. – Bela Crkva, 11. XI. 2007.), banatskoga svećenika. Mimo organizacije ovih događanja želja nam je također opremiti prostorije Udruge u Zrenjaninu i Povjereništva u Starčevu. S tim u vezi, aplicirat ćemo na sve natječe za financiranje projekata manjinskih udruga tijekom godine.

Koji su najveći problemi u radu vaše udruge? Koliko članova imate?

Najveći nam je problem malobrojnost hrvatske zajednice u Banatu, ima nas svega tri do četiri tisuće. Još uvijek se suočavamo i sa strahovima koji potječu iz devedesetih godina prošloga stoljeća, kada nije bilo masovnog iseljavanja, ali su pritisci bili vrlo jaki. Zbog toga ljudi još uvijek ne žele javno očitovati svoju nacionalnu pripadnost, a još manje aktivno se uključiti u rad udruge s hrvatskim predznakom. U Starčevu, Pančevu i Zrenjaninu imamo blizu 90 članova. Prevladuje muška populacija, a glede dobne strukture, riječ je o skupini koja se u demografiji svrstava u zrelo stanovništvo. Većinu čine ljudi srednjeg obrazovanja i vrlo malo je onih s visokom stručnom spremom. To je naša realnost. Mladi, visokoobrazovani, u velikom broju odlaze zauvijek iz naše države, tako da u »dijaspori« imamo jedan broj naših članova.

I. A.

Josip Jurca iz Rume objavio knjigu svojih skladbi *U srcu mi zvoni tambura*

Kruna višedesetljetnog rada

U Srijemu pa i mnogo šire rijetko tko nije čuo za **Josipa Jurcu**, dirigenta i voditelja Velikog tamburaškog orkestra *Matija Gubec* iz Rume, skladatelja brojnih autorskih kompozicija. One su se svirale na brojnim festivalima u Srbiji i Hrvatskoj, poput *Brežanskog dremeža*, *Kišne noći*, *Lutalice*, *Pro-ljetnog jutra* ili skladbi *Kad sviraju stare tambure*, *Moj kičeni Srijem*, *Rumo*, *Ljepotice*, ali i brojne druge koje publika, posebno u Srijemu, rado pjeva na koncertima HKPD-a *Matija Gubec*. Osim autorskih, Jurca je obradio i brojne kompozicije kao i neke od popularnih pjesama. Sve one živjele su i do sada, brižno čuvane u njegovom računalu. No, došlo je vrijeme, kako nam on kaže, da se one ipak prenesu na hartiju, te je tako nastala knjiga *U srcu mi zvoni tambura*.

Na korist tamburašima

Prije tri godine Jurca je proslavio 50 godina umjetničkog rada, a prošle 20 godina vođenja Velikog tamburaškog orkestra. Knjiga *U srcu mi zvoni tambura*, u kojoj su predstavljene partiture za tamburaški orkestar, predstavlja, kako s ponosom ističe, krunu njegovog višedesetljetnog rada.

»Kada sam prije 20 godina počeo voditi tamburaški orkestar u Rumi, gotovo da nije bilo tamburaške literature. Ljudi koji su do tada radili i vodili tamburaški orkestar dolazili su iz drugih gradova i literaturu s kojom su radili donosili su i odnosili sa sobom. Bilo je teško pronaći je tada, nije bila toliko dostupna, tako da sam bio prinuđen sam pisati svoje kompozicije kako bih si olakšao rad. Dugi niz godina sam ih pisao. Moja arhiva prepuna je napisanih raznih aranžmana, tako da sam došao na ideju da prilikom obilježavanja jubileja, 20 godina vodstva Velikog tamburaškog orkestra, izdam knjigu. Napravio sam samo jedan uži izbor kompozicija, koje su sada sakupljene na jednom mjestu. Najveća je nagrada za svakog autora, u ovom slučaju mene kao kompozitora, da to netko koristi. Bit će mi drago da je koriste drugi tamburaši«, kaže Jurca.

Autorski debi

Knjiga *U srcu mi zvoni tambura* namijenjena je onima koji se bave tamburaškom glazbom.

»To je moja prva autorska knjiga. U knjizi se nalaze sve partiture za Veliki tamburaški orkestar i ona za čovjeka koji se time ne bavi ne znači ništa. Knjiga će, nadam se, puno značiti i našoj udruzi u Rumi. Ljudi koji poslije mene budu radili s orkestrom imat će na jednom mjestu brojne kompozicije pjesama koje će im sigurno olakšati rad. A tako isto i drugim društvima. Knjige ću poslati svima onima za koje smatram da će im koristiti, ali i kada naše Društvo bude išlo na neko gostovanje, posebice u Hrvatsku, ona će biti jako lijep dar od kojeg će mnogi imati velike koristi«, kaže Jurca.



Recenziju knjige potpisuje profesorica glazbe i voditeljica Gradskog orkestra u Rumi **Smiljana Jančić**, a izdavanje knjige pomogli su Općina Ruma, kao i Kulturni centar i knjižnice u Rumi.

U najavi i druga knjiga

Iako ovo izdanje predstavlja krunu Jurcinog dosadašnjeg rada, kaže da tu ne staje:

»Nastavljam raditi i dalje. Možda ne istim tempom kao do sada, ali ne stajem, iako ću se sada više baviti obradom poznatih kompozicija jer vidim da se mnogo toga može lijepo obraditi i da mnogo bolje zvuči kada se one izvedu uz tamburaški orkestar. Već sljedeće godine planiram izdati knjigu duhovne glazbe. Radio sam brojne duhovne kompozicije s kojima je naš orkestar nastupao u crkvi kod nas u Rumi, ali i u Hrvatskoj na misama. Postoji jedan lijep fond duhovne muzike koji čuvam i bilo bi šteta to ne staviti u neku knjižicu. No, i za to su potrebna financijska sredstva, ali se nadam da će biti razumijevanja i da ćemo naći mogućnosti da se i to publicira«.

S. Darabašić

Roman Simić: *U što se zaljubljujemo* (Profil International, 2005.)

Čišćenje nanosa godina



Ovu zbirku od jedanaest priča posvetio je svojoj rasutoj obitelji, čime se naslućuje bolna točka iz koje se mnoge od tih priča rađaju

Roman Simić hrvatski je pjesnik, kritičar i prozaist. Rođen je 1972. u Zadru. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završio je studij komparativne književnosti i španjolskog jezika. Njegove priče uvrštene su u nekoliko pregleda hrvatske proze i prevedene na francuski, švedski, slovenski, njemački, poljski, češki, bugarski, litavski i engleski. Urednik je književnog časopisa na stranim jezicima *Relations* i biblioteke *Živi jezici – Antologija europske kratke priče*, organizator i urednik Festivala europske kratke priče. Objavio je *U trenutku kao u divljini* (poezija, 1996.); *Mjesto na kojem ćemo provesti noć* (priče, 2000.); *U što se zaljubljujemo* (priče, 2005.); *Nahrani me* (priče, 2013.). Knjiga priča *U što se zaljubljujemo* dobitnica je nagrade *Jutarnjeg lista*

za najbolju domaću proznu knjigu u 2005. Ovu zbirku od jedanaest priča posvetio je svojoj rasutoj obitelji, čime se naslućuje bolna točka iz koje se mnoge od tih priča rađaju. Zbirku otvara priča *Okvir za obiteljskog lava*, mozaik obiteljskih fotografija koje pripovjedač s mukom nastoji složiti u funkcionalnu cjelinu. Staru priču kako fotografija može prizvati sjećanje Simić ovdje potire, smatrajući kako fotografije prikazuju ono što smo zaboravili, a ono čega se sjećamo – ne mogu prikazati.

»Fotografije, baš kao i sjećanja, ovdje šute. Očekivati da nam otkriju razloge bilo čega; svakodnevni kaos uzroka i posljedica, prostor koji se u nama puni i prazni snagom i slabošću, zahvalnošću, bolom, izdajom, ljubavlju... bilo bi jednako nadi da će iz mora slika japanskih turista, okupana pjenom senzacije, makar i za stotinu godina izroniti i objasniti se priroda našega rata ili talijanske renesanse« (Simić 2005: 13.).

Simić je u svojim pričama izvrstan tumač mapa ljudske duše. Suočavajući svoje junake s vlastitom prošlošću, brižljivo otklanja naslage godina s duše i ondje čita što je to sve ucrtano u čovjeka od njegova djetinjstva do odrasle dobi. Ovaj proces raščišćavanja i ogoljavanja nije ni kratak niti bezbolan. Ono što je duboko iznutra često ima svoje reprezentе izvana, u licima ljudi, licima njihovih domova – sadašnjih i bivših, ali i u njihovim djelima, govoru, pa i u upornoj, dugogodišnjoj i desetljetnoj šutnji. Realistička metoda dominira u Simićevim pričama.

Životi protagonista njegovih priča razlomljeni su odrazi društvene zbilje koja održava privid cjelovitosti. Takva kakva je, zbilja se prikazuje kao rezultat osobnih i kolektivnih povijesti, kao zbir loših sjećanja i nesretnih godina.

Na simboličkom planu osobna previranja i problemi predstavljeni su kroz vidljive i naizgled nerazrješive simbole, koji su dani i u samim naslovima priča. Ovi simboli katkad su i višeznačni. U priči koja otvara zbirku, *Okvir za obiteljskog lava* lav je simbol tajne, ali i straha, nedostajući,

neispričani dio na naličju obiteljskih fotografija.

U jezgri svake od ovih priča je i priča, ogled o nastajanju priča na najrazličitije načine. Protagonisti i ne znajući postaju vrsni pripovjedači svojih i tuđih priča, kojima ova vještina ne donosi iscjeljenje, ali ih na neki način ipak oslobađa povijesti. Većina Simićevih likova opterećena je osobnom, obiteljskom ili kolektivnom poviješću, teretom koji je stavljen kao zaplet i početak priča.

Zbirka priča *U što se zaljubljujemo* može se čitati kao analiza osobnih doživljaja stvarnosti i kao promišljanje nad kolektivnom sudbinom jednog podneblja natopljenog povijesnim potresima, kao i posljedicama koje oni ostavljaju na svakog protagonista ovih priča.

K. Dulić

Zlatni jubilej obitelji Piuković

Prije 50 godina svoju ljubav pred Bogom i ljudima obećali su **Dominika** (Kujundžić) i **Grgo Piuković**. Crkveni brak sklopili su 25. veljače 1968. godine u crkvi *Presvetog Trojstva* u Maloj Bosni, a vjenčao ih je biskup **Matija Zvekanović**. Njihovu ljubav Bog je blagoslovio s četvero djece: **Ivanom**, **Jelenom**, **Marinkom** i **Antonijom**, dvije snaha **Blaženkom** i **Anastazijom**, zetom **Dejanom** i s petero unučadi: **Marinom**, **Ivanom**, **Krunoslavom**, **Katarinom** i **Barbarom**.



Još kao momak i djevojka bili su aktivni u hrvatskoj zajednici, kao i u svojoj župnoj zajednici, te su tako i u braku nastavili i u tom duhu djecu odgajali. Veliki doprinos su dali i još uvijek ga daju preko svoje djece, manifestacijama kao što su *Dužijanica*, *Veliko prelo* i *Prelo sićanja*. Za proteklih 50 godina braka Bogu su zahvalili skupa sa svojom obitelji svetom misom, koja je proslavljena u nedjelju, 4. ožujka, u crkvi *Isusova Uskrsnuća* u Subotici.

Ž. V.

Monodrama – život bl. Ozane Kotske

Biti s Bogom, dovoljno je za sreću naziv je monodrame koja je prikazana u nedjelju, 4. ožujka, u vjeronaučnoj dvorani *fra. Nediljko Šabić* u Žedniku. Ova monodrama autorski je pro-



jekt dominikanke, s. **Barbare Bagudić**, u kojoj je prikazan život blažene **Ozane Kotske**, dominikanske trećoredice koja je živjela u Kotoru početkom XVI. stoljeća. S. Barbara je ovom monodramom prikazala jednostavnost života ove blaženice, koja je prva blaženica Crkve u Hrvata, a ujedno je prenijela i osobno iskustvo duhovne radosti. Monodrama je prikana u tri prizora, a okupio se lijepi broj župljana koji su imali priliku bliže se upoznati sa životom ove blaženice, kao i sa s. Barbarom. Ova monodrama izvedena je i u raznim mjestima u Hrvatskoj, a sada je prikazana i ovdje sa željom da se više upozna život bl. Ozane Kotske i potakne njeno štovanje.

Ž. V.

Tribina Radio Marije u Novom Sadu

Tribina Radio Marije na temu *Svetost u svakidašnjici* bit će održana u Novom Sadu u subotu, 10. ožujka, s početkom u 19 sati u Kulturnom centru Novog Sada (Katolička porta 5). Predavač je vlč. **Dragan Muharem**, svećenik Subotičke biskupije.

M. T.

Devetnica u čast sv. Josipu

Devetnica u čast sv. Josipu počinje u subotu, 10. ožujka, u crkvi sv. Roka u Subotici i traje sve do samog blagdana sv. Josipa 19. ožujka. Okvirna tema ovogodišnje devetnice je *U potrebi svakoj idite k Josipu!*

Svaku večer u 17 sati bit će pobožnost križnoga puta, krunica ili klanjanje, a u 17.30 sati počinje sveta misa.

Ž. V.

Križni put mladih Srijemske biskupije

Odgođen zbog snježnih padalina, križni put mladih Srijemske biskupije bit će održan u subotu, 10. ožujka, u organizaciji Ureda za mlade Srijemske biskupije. Okupljanje mladih započinje u 9.30 sati u svetištu Gospe Tekijske kod Petrovaradina, dok u 10 sati počinje pobožnost križnog puta. Slijedi hod kroz Petrovaradin do crkve sv. Jurja na Tvrđavi, uz razmatranja i molitvu. Po dolasku slijedi ručak, a nakon odmora sveta misa, razgovor, euharistijsko klanjanje i svečani blagoslov.

M. T.

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj kalvariji

Nedjelja, 11. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode djeca.

Nedjelja, 18. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode mladi.

Petak, 23. ožujka, u 20 sati – noćni križni put (potrebno je ponijeti svijeće).

Cvjetnica (nedjelja), 25. ožujka, u 15 sati – pobožnost predvode obitelji.

Veliki petak, 30. ožujka, u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed.

Ž. V.

Korizmeni susret mladih u Maloj Bosni

Salezijanski animatori iz Selenče, predvođeni s. **Kristinom** i vlč. **Domnikom Ralbovsky**, organiziraju u nedjelju, 11. ožujka, korizmeni susret mladih u župi *Presvetog Trojstva* u Maloj Bosni. Okupljanje počinje u prostorijama župe u 14.30 sati, a u 16 sati započinje *živi križni put*. Sudjeluju mladi i djeca iz Selenče, Male Bosne i Sonte, a i svi ostali su pozvani.

M. T.

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj, kao priprava za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine, kao i za starije od 17 godina, započinje 12. ožujka u 19.30 u Harambašićevoj 7 u Subotici.

Ž. V.

Duhovna obnova u Novom Sadu

Korizmena duhovna obnova vjernika novosadske župe *Imena Marijina* na hrvatskom jeziku bit će upriličena 15., 16. i 17. ožujka. Predavanje i razgovor na temu *Poruka Riječi Božje u korizmi* bit će upriličeni svakog od navedena tri dana u vjeronaučnoj dvorani ove župe (Katolička porta 1, Novi Sad) i počinju u 17.30 sati. Obnovu vodi župnik i naslovni opat preč. **Róbert Erhárd**.

M. T.

Korizma u Somboru

Svake korizmene nedjelje u karmelićanskoj crkvi u Somboru u 15 sati započinje pobožnost križnoga puta, iza koje slijedi sveta misa i korizmena propovijed. Svakog ponedjeljka u prostorijama Humanitarne udruge Nijemaca *Gerhard*, koja se nalazi u dvorištu crkve sv. Križa, u 19.30 sati započinje tradicionalna korizmena duhovna tribina koju vode oci karmelićani. Tema ovogodišnje tribine je *Sedam darova Duha Svetoga*.

M. T.



Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Promjena pogleda

Brojnim događajima i proročkim riječima Stari zavjet naviješta dolazak Krista Spasitelja među ljude. Tim se riječima i događajima u novozavjetno vrijeme potvrđuje Isusov mesijanski identitet, ne samo od strane apostola, nego se i Isus u otkrivanju svojeg identiteta poziva na ono zapisano u Starom zavjetu. Tako u Ivanovom evanđelju, otkrivajući svoje poslanje kaže: »Kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji, tako ima biti podignut Sin Čovječji da svaki koji vjeruje u njemu ima život vječni« (Iv 3,14).

Mjedena zmija

Dok su Izraelci putovali pustinjom prema Obećanoj zemlji, počeli su mrmljati protiv Boga i njegovog slugu Mojsija. Predbacivali su Bogu dužinu puta, žalili su se što jedu istu hranu, umjesto zahvaljivanja za izbavljenje, počeli su čak govoriti da im je u ropstvu bilo bolje. Bog se razljutio na njihova mrmljanja i poslao im je kaznu – zmije. No, Božje milosrđe je veliko, te on prašta svakom raskajanom grješniku. Tako je i Izraelcima oprostio nakon što su se pokajali zbog mrmljanja. Naredio je Mojsiju da podigne mjedenu zmiju i tko u nju pogleda bit će ozdravljen od ugriza.

Ugriz zmije dolazio je kao posljedica grijeha, a kajanje i pogled na mjedenu zmiju bilo je znak spasenja. Podignuta mjedena zmija za spas Izraelaca, koji tonu u grijeh jer se okreću protiv Boga, umjesto da zahvaljuju, praslika je Isusa uzdignutog na križ zbog naših grijeha i radi našeg spasenja. Bitno je uočiti da je Bog svim Izraelcima ponudio spasenje. Uzdignuta mjedena zmija bila je vidljiva svima. No, bilo je potrebno najprije da se pokaju zbog svojeg grijeha, da shvate što čine i zašto je to pogrešno, te da iskreno zažale zbog učinjenog. Drugi uvjet spasenja bio je pogledati znak koji je Bog ponudio, ne odbaciti ga, nego učiniti što Jahve traži, usmjeriti pogled prema onome što Gospodin pokazuje. No, nije ozdravljao niti lik zmije, niti pogled, a ni kajanje. Nego Gospodin svojom snagom i milosrđem. A kajanje i pogled prema mjedenoj zmiji bili su izraz vjere u Boga i njegovo milosrđe. Dakle, čovjeka ugrožava njegov grijeh, ali mu Gospodin nudi spasenje. No, potrebno je grijeh priznati, pokajati se iskreno i vjerom prihvatiti da je Bog jedini koji može spasiti i da će to uč-

initi ako je naše srce iskreno, raskajano i puno vjere. Znak spasenja za Izraelce u pustinji bila je mjedena zmija, a za nas kršćane taj znak je Isusov križ. Bog daje znak, ali u njega treba usmjeriti pogled, to znači promjenu dosadašnjeg pogleda, njegovo odvrćanje od nebitnog ka bitnom, od grijeha prema spasenju.

Pogledati prema križu

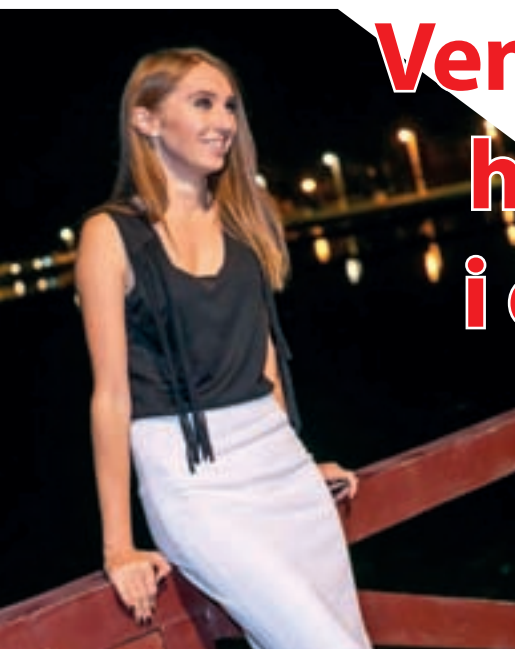
Spasenje koje nam Bog nudi po Isusu Kristu daleko nadilazi ono ponuđeno Izraelcima u pustinji. Ovo novo tiče se vječnosti. No, isto imamo uzdignuti znak prema kojem trebamo usmjeriti pogled. Taj znak je Krist, Sin Božji, koji visi razapet na križu. Na križ su ga dovele naši grijesi, ali on tim istim križem želi nas spasiti od grijeha i osloboditi za život vječni.

Tjelesnim očima mi često gledamo križ. On visi u našim kućama, nosimo ga kao dio nakita, ali mnogo puta on je samo ukras, jer ga ne gledamo očima vjere. Usmjeriti pogled prema križu znači kleknuti pred njega, priznati se grješnikom radi kojeg je Isus bio raspet, ali pokazati vjeru u njegovo uskrsnuće i otkupljenje koje nam je svojom smrću darovao.

Križ je znak i sredstvo našeg spasenja, ali i izraz našeg prihvaćanja, onog što nam Bog po križu daruje. Izraz je i naše vjere i pouzdanja u Boga. Kršćanin živi od pogleda na križ, zahvalan Spasitelju za neizmjernu ljubav iz koje je prihvatio tolike muke samo da bi nas otkupio. Želimo se u svijetu istaknuti kao kršćani tako što nosimo križ oko vrata, stavljamo ga u kuće i automobile. No, da imamo križ uvijek uz sebe mora se poznati po našem životu. Bogu nije dovoljno da znak spasenja nosimo sa sobom, možda čak i iz praznovjernih razloga. On želi da živimo životom u čijem središtu je taj znak. Da se ispred križa molimo, da s pouzdanjem pred križem Njemu predajemo svoje tuge i radosti, cijeli svoj život i da u društvu živimo svjesni da nas Isus s križa gleda.

Korizma je milosno vrijeme u kojem se mnogi vjernici uistinu trude promijeniti svoj život zahvalni Kristu za njegovu žrtvu. Ali, proces mijenjanja i obraćanja treba nastaviti i nakon korizme, jer taj proces treba trajati cijeli život, a ne samo četrdeset dana. Tako prihvaćamo od Boga darovan nezasluženi dar spasenja, plaćen prolivenom Kristovom krvlju.

**Miroslava Dekanj, studentica
Ekonomskog fakulteta u Subotici**



Venecija, haljine i cipele

Subotičanka **Mi-
roslava Dekanj** je
studentica je
Ekonomskog fakulteta
u rodnome gradu. U
slobodno vrijeme voli
putovati i čitati litera-
turu o modi.

Osnovnu školu Mi-
roslava je završila u školi *Matko Vuković*, a srednju u Gimnaziji
Svetozar Marković. Kaže da ju za osnovnu školu vežu lijepa sjeća-
nja, dok joj je početak u Gimnaziji bio težak ali kasniju ju je više
zavoljela. »U Gimnaziji sam naučila da se moram boriti ma koliko
teško bilo i da nikad ne smijem odustati! Zbog toga veoma vo-
lim tu školu i ponosna sam što sam bila njen učenik«, kaže ona.

Miroslava je studentica Ekonomskog fakulteta, smjer mar-
keting. Kaže da ga još uvijek nije završila jer je u međuvremenu
shvatila da je to područje ne zanima, te uz smijeh dodaje kako
se nada da će ga ipak završiti jednoga dana. Ono što je zani-
ma je posao poljoprivrednika jer, kako kaže, u tom području
se najviše pronalazi i najljepše se osjeća kad pomaže tati nešto
oko imanja.

Slobodno vrijeme provodi čitajući modne časopise, gleda-
jući raznorazne revije i tražeći haljine, cipele i ostale modne
detalje po netu. Za sebe kaže da prati modne trendove, ali i da
u uvijek nosi samo ono što joj se sviđa i u čemu se dobro osjeća.
Smatra da svaka djevojka treba voditi računa o svome izgledu,
prvenstveno zbog sebe te da treba raditi na izgradnji svoga
stila – kako bi bila jedinstvena i drukčija od drugih. Podijelila je
s nama i citat čuvenog kreatora **Giannia Versacea**: »Nemojte
mariti za trendove, ne dopustite da moda vama vlada. Odlu-
čite što ste i tko ste, što želite i izrazite to pomoću odjeće koju
odijevate i načina na koji živite.«

Također voli putovati i kaže da je Venecija destinacija koja
joj je do sada ostavila najljepši dojam. »Jako volim Italiju zbog
njezine prirodne ljepote i bogate povijesti. Venecija mi je po-
sebna zbog geografskog položaja, predivne arhitekture, gon-
dola, maski, karnevala«, kaže Miroslava. Posljednje putovanje
na koje je išla bilo je nedavno u Sloveniju i Austriju. Kaže da je
u Sloveniji uživala na prelijepom Bledu jer osim toga što ima
lijepu prirodu, veoma je mirno i romantično mjesto.

J. D. B.

Međunarodni Dan žena

Nek nam je SRETAN!

Međunarodni Dan žena diljem svijeta obilježava se 8.
ožujka, te je postao sinonim za darivanje ženskog spo-
la. Kada smo kod darivanja, većina će se odlučiti za
neki cvijet, bombonjeru ili pak nešto korisno. Svojevremeno za
8. ožujka glavni dar je bio crveni karanfil, danas nisam sigurna
da je to dobitna kombinacija. Mišljenja su zapravo podijeljena:
neki su za to da se ovaj praznik treba slaviti, neki su protiv toga,
ali kako god svijetu se svakako ne može ugoditi. Najčešće su nas
darovi zapravo odveli od onoga stvarnoga i zašto se počeo obi-
lježavati 8. ožujak.

Toga dana slave se ekonomska, politička i društvena dostignu-
ća pripadnica ženskog spola. Davne, 1908. godine 15.000 žena
prosvjedovalo je tražeći kraće radno vrijeme, bolju plaću, pravo
glasa i zabranu rada djece. Gdje smo stigli danas? Ne baš dale-
ko. Kraće radno vrijeme? Bojim se da velika većina žena, ako ima
posao i redovitu plaću, danas radi produljeno, osobito kod pri-
vatnika, a u to je li odgovarajuće plaćena za prekovremeni rad,

Dan
Žena
8. Ožujka

neću ulaziti. Bolja plaća? Tko će još tražiti bolju plaću, bitno da se dobije i ova koju imamo. Pravo glasa? E sad tu bismo već mogli ozbiljno razgovarati. Nije baš da nam je zabranjeno, točnije pričamo mi ponekad i više nego što bismo trebale (htjele ne-htjele to ipak moramo priznati). E sad pitanje je: sluša li nas tko? Dogodi se da ima onih koji nas čuju, ali ima li koristi od toga? Istina, imamo pravo otići i na izbore i glasovati. U Srbiji ima svakakvih slučajeva, od radnih mjesta gdje su žene na čelu i zaista imaju pravo glasa, do onih primjera gdje žene ne smiju niti progovoriti, pa čak ni raditi izvan svog doma. Zabrana rada djece? Nažalost, ali i poslije više od stotinu godina ima slučajeva gdje se djeca itekako izrabljuju. Kad sve sagledamo, rekla bih da baš i nismo uspjeli.

Međunarodni Dan žena ustanovljen je 1910. godine na prvoj međunarodnoj ženskoj konferenciji koja je održana u Kopenhagenu, a na prijedlog slavne njemačke socijalistice **Clare Zetkin**.

Iako se toga dana obilježavaju ženska prava, mislim da bismo mogli svi to skupa raditi, jer ima i onih primjera gdje su muškarci ti koji rade prekovremeno za minimalnu ili čak nikakvu plaću. Čak bih se usudila reći da smo u istom košu. Bez obzira na spol, mnogi ljudi za minimalac rade u gotovo neljudskim uvjetima.

Kad sve zbrojimo i oduzmemo, nismo nešto previše napredovali. Vjerujem da u svijetu ima i boljih i gorih primjera, ali eto mi se zadesili ovdje, pa je stanje takvo kakvo jeste.

Situacija nije hvale vrijedna, no ipak, praznik je... Ako ste još dobile neki dar, kud' ćeš bolje.

S malim zakašnjenjem, sretan vam međunarodni Dan žena. Pa, iako ste muškarac, nema veze!

Ž. V.



RECEPT NA TACNI



Zdrav kruh iz kućne pekare

Ne znamo je li to trend ili je stanje stvari ali smo došli do činjenice da je mnogo više intolerantnih ljudi na gluten nego onih koji su na njega tolerantni. Ako nije gluten u pitanju i ako je samo do zdravog života, opet nam je najveći neprijatelj bijelo brašno i svi ostali bijeli sastojci. Zovu ih »bijele smrti« i tu su na listi bijeli šećer, brašno, sol i masnoće i ako ste neki od velikih konzumenata onda ste definitivno na listi »žrtava«.

Bilo da vjerujete u ove priče ili ne, nije loše izbaciti ove sastojke iz svakodnevne upotrebe. Najveći izazov u ovom pothvatu je svakako priprema kruha. Gotovo svi sastojci imaju potrebu da daju doprinos kruhu pogotovo ako je riječ o pripremi kruha u popularnim pekačima ili, kako ih neki nazivaju, kućnim pekarama.

Danas na tacnu stavljamo recept za kruh koji se priprema u mini pekari, a ne sadrži ni jednu od bijelih smrti.

Potrebno: 500 ml vode, 550 gr dozvoljenog brašna, 200 gr sjemenki, 1 žlica limunovog soka, 1 žlica maslinovog ulja, 1 žličica sode bikarbone.

Postupak: omiljen dio kod pripreme ovog kruha je postupak jer zapravo ne postoji. Potrebno je samo sasuti sve sastojke u posudu pekača i kliknuti na očekivane parametre i čekati trenutak kada će gotov i vruć kruh zapištati.

Napomena: Pod terminom dozvoljeno brašno smatramo sva brašna osim bijelog. Heljdino, ražano integralno, ovse-no, ječmeno, speltino i ostala brašna su dobrodošla. Također, ovaj recept vam daje prostor da se poigrate. Možete u sastojke dodati origano, granul češnjaka, malo mljevene ljute paprike. Ukoliko nikako ne možete bez soli, dodajte himalajsku.

Dodatak: Na pekari birajte program koji je za malu štrucu, kod mene se on zove *whole wheat* i traje tri i pol sata. Vjerujem da se ovaj kruh može i u pećnici dobro ispeći, ali to možda testiramo za neki naredni broj.

Gorana Koporan

Bez KAZALIŠTA nema KULTURNOG identiteta

Mеду najpogubnije vrste neznanja, po mišljenju **Noama Chomskog**, spada ono kada netko niti ne zna da ne zna! Primjerice, o neprijepornoj važnosti uporabe materinskog jezika manjina u kazalištu. I bez pretjerivanja dodajući, čak sudbinskoj važnosti njegovoga dovođenja na scenu. Pri tomu nije riječ o pukom povratku korijenima, još manje o plimi protu-postmodernizma, već o legitimnom čovjekovom pravu da polazeći od sebe, ovdje gdje jest, oslušne i različite druge glasove, s kojima je u dodiru i uspoređuje se s njima, uključujući i dinamiku različitih kazališnih poetika. Kloneći se zavodljivog stanja samoudivljenosti, sindromu otočke svijesti i dr., jer to ne mogu biti adekvatni odgovori, u multinacionalnom arealu, a osobito ako su ispunjeni uvjeti da materinski jezik, kao prvi naučen, već jest oblikovao bitan, presudni dio kulturnog kapitala svakog pojedinca i njegove narodne cjeline. Otuda je sadržan ne samo u jeziku kao kulturnom kôdu, već je duboko povezan s cjelokupnom tradicijom, načinom mišljenja, usmenim i pisanim djelima, nadalje navikama i običajima, humorom, hranom, itd. – obuhvaćajući dakle sve pojedinosti do obzora omeđena vidljivim krajolikom...

Za razliku od onih koji bi ovo stajalište rado osporili, premda se ne može izbrisati ono što čovjek jest, **Matija Poljaković** je cijelog svojega vijeka bio duboko angažiran u korist materinskog jezika kojim se većina naših sunarodnjaka ne služi smjelo i dostatno, kako doma, tako i u javnom prostoru.

»Jezik učimo jer ga nitko ne progovara spontano«, ističe jezikoslovka prof. dr. **Sanda Ham**. Kazalište je možda jedno od najboljih mjesta da ga se ondje usvaja i uči, čuva i njeguje, razvija i obogaćuje tijekom cijeloga života. Promišljeno i mudro. Pogotovu što je hrvatska jezična situacija pomalo složena (ali nije zamršena), smatra prof. Ham, »jer je hrvatski jezik tronarječni (ili, kako danas češće kažemo – trojezični), svako se narječje grana u svoje dijalekte, a oni dalje u svoje govore«.

Materinski jezik između jakih kulturnih tradicija

Unatoč rizicima, ne bježeći pred neizbježnim posljedicama konzekventne raščlambe društvene i političke kritike, Matija Poljaković nikada nije odstupio od svojih moralnih načela, bolje reći svjetonazorskih uvjerenja. U nj su ona oduvijek bila utemeljena u hodu protiv bezobzirnosti vlasti, krivo usmjerenog elitizma, neskriveno u borbi protiv svih vrsta društvenog otrova što nam ga serviraju poslušni za račun onih koji pokušavaju postati veliki i moćni.

Pri tom je uvijek znao do koje bi se mjere, i zašto, trebalo prikloniti tradiciji, općenito vrijednostima iz prošlosti, a kada taj čin

eventualno može postati čak i njen balast. U književnosti, napose u onoj namijenjenoj kazalištu, držao je važnim očuvanje žanra. Obraćajući se konvenciji ukoliko ona čuva smisao kazališnog djelovanja, okupljanjem gledateljstva kojemu se želio obraćati, među ostalim znalačkom ponudom prikladnog repertoara, uz,



Matija Poljaković, u sredini

razumije se, kazališnu kritiku, kao nezamjenjivu, amalgamirajući snagu cjelokupnog stvaralačkog čina, u sklopu izvođačke umjetnosti na sceni. Pri tom je bio posve načisto da svaki hrabar kazališni angažman, uz nove gledatelje donosi i one svoje posljedice koje možda nisu uvijek bile željene, poput onih nastalih iz pera zaplašenih ili neodlučnih kritičara, a u povodu *Para žutih cipela* ili *Ludograda* i drugih sličnih komada.

Pored ostalog, kazalište je skupa i zahtjevna ali i visokoučinkovita institucija. Tim prije čudi što je malo tko razmišljao da je za njegov osnutak i razvoj neophodno potrebno osposobljeno mnogobrojno umjetničko kazališno osoblje, a to su svi oni akteri koji stvaralački pridonose nastanku cjelovitog scenskog djela te prema tome nužno sudjeluju u nastanku kazališne predstave. Razumije se, to su u prvom redu redatelji i glumci, nadalje dramaturg, te scenograf i kostimograf, te autor glazbe. A iza scene je inspicijent iliti njezin glavni lik koji nadzire i upravlja svim za gledatelje nevidljivim poslovima što se u funkciji scenskog čina odvijaju iza kulisa. Zatim, svaka predstava ima svoga rekvizitera koji brine o predmetima glumcima potrebnim na pozornici, a ako je nužno potrebno pridodaje mu se i oružar; on vodi računa da se ne bi dogodilo nešto neželjeno. Ovako posloženu ekipu upotpunjava, a ponekada i doslovce spašava šaptač. Uz njih su

i kazališni električar, šminker, ton majstor, šef rasvjete i scenski radnik tehničko osoblje kazališta. Tehničko kazališno osoblje čine svi kazališni djelatnici koji iza pozornice sudjeluju pri stvaranju predstave, a nisu umjetničko osoblje.

Jezik kao nositelj kulture

No, nema sumnje, od osobite je važnosti uloga koja pripada materinskom jeziku u kazalištu, budući da svaki jezik donosi sa sobom i kulturu svojih govornika. Poštujući i čuvajući jezik, postupno se širi i uslošnjava, pa danasve i razvija kultura njime zapisana, uvažavaju njegovi govornici, čuva njihovo mjesto i prinos uljudbi, što može biti važnije i od omamljujućeg frenetičnog pljeska publike i dobre kritike na račun izvođača predstave.

I još nešto: Poljaković je bio načisto sa stanjem svijesti, te razmjerima stvarne hrvatske jezične različitosti unutar postojeće cjeline našeg materinskog jezičnog medija, budući da je raspolagao potrebnom empatijom glede našeg književnojezičnog zajedništva i moći sporazumijevanja.

I na kraju se još jednom podsjetimo: vrhunski hrvatski dramatičar Matija Poljaković iz Subotice (1909. – 1973.) studirao je teologiju u Zagrebu, a diplomirao pravo u Subotici. Sudačku službu do II. svjetskog rata obnašao je u Subotici, Šidu i Derventi. Mađarski fašizam onemogućio mu je povratak u rodni grad pa je pristupio partizanskom pokretu, djelujući kao vojni obavještajac. Iz rata se vratio s činom časnika i neko vrijeme je zamjenik zapovjednika grada. Premda je bio u stalnom sukobu s nositeljima režima zbog državne politike prema bačkim Hrvatima (1940-ih i ranih 1950-ih agrarne reforme i zabrane osnivanja hrvatskih razreda, 1970-ih zbog utrnuća Matice hrvatske), ipak ga nisu mogli zaustaviti. Oslanjajući se na čudesnu moć jezika, a rukovođen svojom darovitošću najizvođeniji je autor subotičkoga kazališta. Pučkim igrokazima i komedijama s folklornim motivima, u izvornoj bunjevačkoj ikavici oduševljavao je publiku, ostajući oštar društveni kritičar u dramama iz suvremenog građanskog života, kao i satiričnim komedijama pisanim hrvatskim standardom.

In memoriam

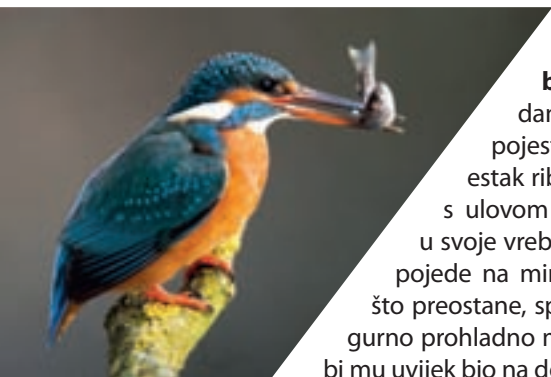
Marko Gorjanac (1931. – 2018.)



U Beregu je 1. ožujka u 87. godini života preminuo **Marko Gorjanac**, negdašnji bereški kantor. Rođen je u Beregu, gdje je živio cijeli život. Gorjanac je izučio sviranje orgulja na poticaj **Franje Beilera**, dugogodišnjeg orguljaša crkve Presvetog Trojstva u Somboru, i bio je uveden u redovitu službu kantora i orguljaša u bereškoj župnoj crkvi sv. Mihovila 1970. godine, da bi tu svoju službu završio nakon punih 35 godina, 2005. godine. Osim službe orguljaša i zborovođe na tadašnje dvije nedjeljne mise u Beregu, te na blagdanskim misama, Gorjanac je sa skupinom članova Pastoralnoga vijeća pripremao pjevanje Muke Gospodnje u Velikom tjednu, te priskakao u pomoć u svim župnim liturgijskim proslavama tijekom ova tri i pol desetljeća. Svoju službu vršio je iznimno revnosno, prilagođavajući je nevelikom pjevačkom zboru i vjernicima, ali i potrebama tadašnjih župnika za vrijeme čijih službi je djelovao (**Imre Heck, Ivan Szabatkai, Željko Augustinov, Josip Miloš, András Molnár i Davor Kovačević**), te tako njegovao stare bereške crkvene napjeve. Sudjelovao je redovito u susretima kantora i zborovođa Subotičke biskupije. Nakon umirovljenja bio je aktivnim članom mješovite pjevačke skupine HKUD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, s kojom je pučke napjeve, posebice marijanske, promovirao na smotrama i natjecanjima pučkih zborova. Marko Gorjanac bio je sinonim za blagorječivost i njegovanje vještine čuvanja ljepote pjevanja i muziciranja, iza čega su stajale obvezne dugotrajne probe i samoprijegornost. Njegov vječiti neodoljivi šokački osmijeh pratio je i ispratio mnogobrojne generacije bereških vjernika, a njegov samozatajni život za Crkvu, župu i obitelj može biti uzor današnjim naraštajima vjernika i njihovim prezbiterima. Gorjanac je ostavio za sobom osmero unučadi i desetero praunučadi.

Marko Tucakov

Životinje



Vodomar ribar svakog dana može pojesti do petnaestak riba. Zajedno s ulovom se povuče u svoje vrebalište i ulov pojede na miru. Ako mu što preostane, spremi na sigurno prohladno mjesto kako bi mu uvijek bio na dohvata ruke.

Krokodil ne može micati jezik i ne može žvakati hranu. Ali zato ima toliko snažnu probavnu kiselinu da s njome može probaviti i čelični ekser.



Neke životinje, poput **smeđih šišmiša**, spavaju i do 20 sati dnevno, ali kada su budni, i još pri tome gladni, u roku samo jednoga sata šišmiš može pojesti do 1000 kukaca.



Iako su nama ljudima svi **vukovi** vrlo slični, svaki od njih zavija drugačije. To znači da oni mogu prepoznati jedni druge i u najtamnijim noćima.




Općinska smotra recitatora u Subotici

FANTASTIČAN nastup recitatora na hrvatskom jeziku

Snijeg i bjelina okruženja upotpunili su čaroliju dana. U petak, 2. ožujka, kada je u čitaonici Gradske knjižnice Subotica održana Općinska smotra recitatora *Pjesniče naroda mog*. Od ukupno 24 recitatora koji su se plasirali na narednu razinu natjecanja, zonsku smotru, čak jedanaestero njih je recitalo na hrvatskom jeziku! Bravo, odličan uspjeh za naše recitatore. Ponosni smo na vas.

Na općinskoj smotri recitatora, koja je održana 30. put u tri dobne skupine mlađi (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole), srednji (učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole) i stariji uzrast (srednjoškolci) nastupilo je ukupno 93 recitatora. Toga dana uživali smo u prekrasnim izvedbama poezije na srpskom, mađarskom i hrvatskom jeziku. Sve to pomno je pratilo tročlano povjerenstvo u sastavu: **Milan Vejnović** i **Zsuzsa Kalmár**, glumci Narodnog kazališta u Subotici i **Katarina Čeliković**, menadžerica kulturnih aktivnosti u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata. Iako je to prvenstveno bio blagdan za dušu i uši, nije im bilo lako jer su morali donijeti konačan sud o tome tko će Suboticu predstavljati na Zonskoj smotri recitatora. Na koncu donijeta je odluka, a među njima je i jedanaestero recitatora na hrvatskom jeziku. To su:



 Mlađi uzrast

Mlađi uzrast (učenici od 1. do 4. razreda osnovne škole):
Martin Vukov (Hrvatska čitaonica, Subotica)

Srednji uzrast (učenici od 5. do 8. razreda osnovne škole):
Klaudija Bašić (KD Ivan Antunović, Subotica)
Ivan Huska (Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata)
Luka Ješić (Hrvatsko akademsko društvo, Subotica)
Claudia Karan (Hrvatska čitaonica, Subotica)
Mila Kujundžić (HGU Festival bunjevački pisama, Subotica)
Barbara Piuković (UBH Dužijanica)
Lana Vojnić Hajduk (OŠ Ivan Milutinović, Subotica)

Stariji uzrast (srednjoškolci):

Katarina Piuković (UBH Dužijanica)

Milica Vuković (HKC Bunjevačko kolo, Subotica)

Augustin Žigmanov (Hrvatska čitaonica, Subotica)

Lijepi ali i obvezujući uspjeh naših recitatora. Što znači da tek sada trebaju još marljivije vježbati, jer je Zonska smotra recitatora već sutra u 10 sati u čitaonici Gradske knjižnice Subotica. Mi im želimo siguran nastup, čvrst stav i glas te da uživaju u kazivanju pjesama na svom materinskom, hrvatskom jeziku.

B. I.



Hrckov podsjetnik

– Zonska smotra recitatora bit će održana sutra, 10. ožujka, s početkom u 10 sati u čitaonici Gradske knjižnice Subotica.

– 20. ožujka u 17 sati i 15 minuta stiže proljeće.



– 21. ožujka obilježava se Svjetski dan poezije i Svjetski dan Downova sindroma.

– 22. ožujka je Svjetski dan voda.

Kviz *Čitam i skitam* traje do 31. ožujka, možeš sudjelovati i učlaniti se po promotivnoj cijeni od 300 dinara. Javno izvlačenje nagrada bit će 11. travnja, a organizatori najavljuju preko 120 nagrada. Za više informacija pogledaj na www.subiblioteka.rs

Očekujte novi broj Hrcka!

Sljedećeg petka, 16. ožujka, potražite u svojim školama ili na kioscima novi broj *Hrcka*. Osim što ćete saznati tko su nagrađeni detektivi, od ovoga broja možete vidjeti i naše učenike hrvatski odjela. I svoj odjel možete očekivati u nekom od narednih brojeva.





ZIMSKI VAŠAR

Toth optika

SUBOTICA
024/ 551 045

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Naprodaj bunjevačka ruva od paje, sukna, sefira, satena, pregače, marame plišane, rojtoš svilene, delinske, kaputi muški i ženski, šepica, šeširi, čakšire, prsluk, čaršapi, ponjevice. Tel: 024/528682.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

Tražim ozbiljnu žensku osobu za dvorbu bračnog para u Svetozar Mileticu za nekretninu. Tel.: 00385 32832310

Prodaje se stan na Radijaku od 52 m². Tel.: 069 2887213.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Uzdam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 14 88

Hrvat, katolik, 61 godinu, umirovljenik s dobrim primanjima, grad Slavenska Orahovica, kuća, automobil, vitalan, zgodan, traži ženu – katolkinju za brak, bez djece, koja ima do 57 godina. Pošaljite za početak SMS poruku na 063-766-88-08. Josip, Hrvatska, Slavenska Orahovica kod Osijeka.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolini Zagreba. Tel.: 062-332-247.

Povoljno se prodaje legaliziran objekt na parceli od 510 m² u Somborskoj ulici br. 67. Kod dvije pruge, komplet opremljen za nastavak radova male privrede, trofazna struja, gradska voda, priključak na plin. Tel.: 063-551-871.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta NIS a. d., Narodnog fronta br. 12, Novi Sad, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: RUŠENJE STANICE ZA OPSKRBU GORIVOM SSG SUBOTICA 1, zaveden pod brojem IV-08/I-501-80/2018, a koji se planira na katastarskoj parceli 37232/1 KO Donji grad, u Ulici Beogradski put br. 223, Subotica (46.0648900, 19.1681010).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

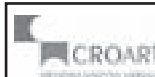


Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 14. 3. 2018.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com



HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SSG

internet

već od
649 din



SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

U Subotici održana svečana dodjela nagrada u akciji *Medalja Lajosa Vermesa*

Treće priznanje za Štefaneka

Tradicionalne nagrade najboljim sportašima u akciji *Medalja Lajosa Vermesa* uručene su u četvrtak, 22. veljače, dvanaesti put. Kako je to i od početka akcije, nagrade se dijele sportašima u apsolutnoj kategoriji, a ovaj izbor je specifičan po načinu izbora najboljih – trideseteročlani žiri javno daje prijedloge i glasa za najbolje sportaše i klubove, ovoga puta za učinak u 2017. godini.

Kao i prošle godine, najbolji je bio hrvač **Davor Štefanek**, u 2017. godini viceprvak Europe. Zanimljivo, Štefanek je postao prvi sportaš koji je treći put osvojio priznanje *Medalja Lajosa Vermesa*. Medalju za drugo mjesto zaslužio je **Tamaš Kajdoči**, iz Kluba dizača tegova *Spartak*, dok je treći bio **Đorđe Ivanović**, u 2017. godini, nogometaš *Spartak Ždrepčeve krvi*. Vermesovim plaketama su nagrađeni sportaši koji su ostvarili plasman od četvrtog do desetog mjesta. Četvrto mjesto dijele **Leona Rogić** (umjetničko klizanje) i **Martin Mačković** (veslanje), peti je **Andrej Barna** (plivanje), šesti **Aleksandar Maksimović** (hrvanje), sedmi **Uroš Kecman** (odbojka), osmi **Gábor Szagmajster** (moto-sport), deveti **Miloš Nikolić** (košarka), dok deseto mjesto zauzima tenisač **Filip Mandović**.

Vermesovu medalju za najbolji klub u 2017. dobio je Hrvачki klub *Spartak*, a medalju za sportski podvig godine stolnotenisač **Luka Andrašić**.

Kako je istaknuo u izjavi za medije, Davor Štefanek je spreman boriti se i za četvrto najvrjednije priznanje u ovoj akciji.

»Nije tajna da volim dobijati nagrade, jer su one uvijek potvrda da ste dobro radili u jednom razdoblju. Ima tu još dobrih sportaša, dolaze mlade nade, a vrlo je lako da će me uskoro zamijeniti sportaši poput Tamaša Kajdočija, kome je sada vrijeme da se pokaže i u seniorskoj konkurenciji, Leona Rogić je u usponu... Mada, ni ja se još ne planiram ostaviti sporta. Radim na pripremama za Svjetsko prvenstvo, a cilj je poznat – medalja. Imam sada više obveza, zbog funkcije u Sportskom savezu Srbije, ali i dobre suradnike, a uz dobru organizaciju bit će prostora za dobre pripreme pred ovogodišnje važno natjecanje«, istaknuo je Davor Štefanek.

Novoj nagradi se nada i cijeli Hrvачki klub *Spartak*. Oni su, poslije niza godina pauze, vratili u Suboticu titulu državnog prvaka u 2017. godini, a sada ju ne žele ispuštati iz ruku.

»Iza nas je godina koja je bila bogata uspjesima, a kruna je bila vraćanje seniorske titule prvaka države u Suboticu. Takvi rezultati nas obvezuju da i u 2018. godini dobro radimo, pa da se s još boljim rezultatima vidimo ponovo«, kazao je predsjednik Hrvачkog kluba *Spartak* **Damir Šabić**.

Akciju vodi sportski novinar **Nikola Stantić**, kroz Sportsko-rekreativno udruženje *Vermeš 1860*, uz podršku familije Vermes i **Mihályja Vermesa**, unuka **Lajosa Vermesa**, čuvenog sportskog radnika koji je spojio 19. i 20. vijek, u Subotici i na Paliću.

»Izuzetno mi je drago što se sjećanje na mog djeda čuva, kao i na to vrijeme kada su bile organizirane Paličke olimpijade, preteča modernih Olimpijskih igara. Djed je bio veliki entuzijast, ali



i pionir u svojim idejama. U njegovo vrijeme, kada je sport pripadao aristokratskoj klasi, u kojoj se i on nalazio, propagirao je ideju da sport mora biti dostupan svima, da mora biti sastavni dio života svake osobe. Poznata je anegdota da je bio počasni predsjednik Nogometnog kluba *Bačka*, ali na utakmice nije dolazio. Upitan zašto je tako, odgovorio je da će dolaziti kada se 5.000 ljudi bude bavilo sportom, a 22 navijalo, a ne obrnuto«, naglasio je Mihály Vermes, koji je i uručio najvrjednija priznanja.

Izbor *Medalja Lajosa Vermesa* podržavaju Grad Subotica, Sportski savez Subotice, Pokrajinsko tajništvo za sport i omladinu, te prijatelji i donatori.

D. Vuković

Sve bolji uvjeti

Prisutne je pozdravio i član Gradskog vijeća Subotice zadužen za sport i omladinu **Nemanja Simović**. Dobitnicima priznanja je čestitao, a potom i prenio njima bitne informacije.

»Trudimo se u lokalnoj samoupravi da značajno popravimo uvjete za sport. Pričali smo na početku mandata o četiri glavna stupa na kojima će se zasnivati naš rad. U međuvremenu su riješena dva: postavljeni su reflektori na Gradskom stadionu i novi balon na bazenu u Dudovoj šumi, a uz pomoć Republike ove godine ćemo realizirati treći – novu atletsku stazu na Gradskom stadionu. Tu su i 'sitniji' radovi, radimo terene po školama, pri kraju je završetak klimatizacije u Dvorani sportova, sređuju se tereni na Paliću, a pred nama je i četvrti stup: pokrivanje Gradskog klizališta«, naglasio je Simović.

Atletika

Treći međunarodni prekogranični ultramaraton Osijek – Apatin

Treći međunarodni prekogranični ultramaraton Osijek – Apatin bit će održan u nedjelju, 25. ožujka, u suorganizaciji Atletskog kluba *Apatin* i Udruge *Zdravo trčanje* iz Osijeka. Duljina staze iznosi 50 kilometara. Početak utrke bit će u Osijeku ispred *Elektroslavonije*, u 9.30 sati, a cilj je predviđen kod glavnoga ulaza u objekt Banje *Junaković*. Već do sada za utрку je



prijavljen rekordan broj natjecatelja u pojedinačnoj konkurenciji, a sve je više pristiglih prijava i za štafetnu. Staza je asfaltirana cijelom duljinom, s prirodnim ambijentom, trči se na trasi Osijek (*Elektroslavonija*) – Nemetin – Sarvaš – Bijelo Brdo – Erdut (granični prijelaz) – Sonta – Svilojevo – cilj Banja *Junaković*. Natjecat će se pojedinci (muška i ženska konkurencija), te dvojčlane i tročlane štafete. Utrka je limitirana na 6.30 sati. Nakon ulaska u cilj posljednjeg natjecatelja predviđena je ceremonija proglašenja pobjednika i dodjela predviđenih nagrada u sve tri kategorije, te zajedničko druženje svih sudionika događaja u restoranu Banje *Junaković*.

»Sretan sam što je nakon tri godine ultramaraton zaživio, a po dosadašnjim prijavama broj sudionika se uvišestručio. U početku, ideja je bila da se spoje dva kluba i dvije regije. Uspjeli smo, a nadamo se da ćemo u budućnosti u ovaj projekt uključiti još i Mađarsku i BiH. Cilj ovoga ultramaratona je promocija sporta, tolerancije i dobrosusjedskih odnosa. Želimo samo pokazati da je sport jači od svakoga zla«, rekao nam je predsjednik AK *Apatin*, proslavljeni maratonac **Goran Čegar**.

Dominacija Apatinaca na Srebrnom Jezeru

Najbolja promidžba za predstojeći ultramaraton Osijek – Apatin bio je veliki uspjeh članova Atletskog kluba *Apatin*

Aleksandre Burkanović i **Zorana Radićanina** na 4. Srebrno jezero polumaratonu, održanom u subotu, 3. ožujka, u organizaciji AK VGSK. Ovo dvoje atletičara iz Apatina pobjednici su u sveukupnom poretku u ženskoj i muškoj konkurenciji. Radićanin je pobjednik s rezultatom 1 sat, 23 minute i 1 sekundu ispred **Mladena Minića** iz AK *Jagodina* i **Miljana Glišića** iz Maraton tima Požarevac. Burkanović je trijumfirala rezultatom 1 sat 39 minuta i 26 sekundi ispred **Danijele Cvetković** iz Beogradskog trkačkog kluba i **Nataše Tomašević** iz Nove Pazove. Polumaratonsku stazu istrčalo je 142 natjecatelja iz Srbije i regije.

U proteklom tjednu istaknuo se i bivši Sončanin, danas žitelj Apatina, **Đuro Borbelj**. U Atletskoj dvorani na Vojnoj akademiji u Beogradu, u organizaciji Atletskog saveza Srbije, održano je Prvenstvo Srbije za mlađe juniore. Nastupio je u utrci na 3000 metara izvan konkurencije i u sveukupnom poretku osvojio drugo mjesto iza **Miloša Pendića** iz Kragujevca. Borbelj je na natjecanju istrčao osobni rekord na 3000 metara, za 8 minuta, 46 sekundi i 54 stotinke, što je u odnosu na početak godine, rezultat bolji za oko 15 sekundi, a čak za oko 45 sekundi bolji od njegovog rezultata početkom 2017. godine. Ovakav napredak najbolji je pokazatelj kvalitetnog rada u klubu, ali i njegove upornosti i predanosti kraljici sportova. Prema predviđanju stručnjaka po potencijalima bi do kraja ove sezone osobni rekord trebao popraviti do razine oko 8 minuta i 35 sekundi na otvorenom.

Kuglanje

Apatinci superligaši

Tri kola prije kraja prvenstva Prve lige Vojvodina kuglaši Apatina su pobjedom nad *Jadranom* iz Golubinaca osvojili titulu šampiona



i tako osigurali plasman u elitni rang natjecanja. Apatinci su protiv Golubinčana prikazali još jednu sigurnu igru u nizu i na koncu rezultatom 6:2 (3511:3407) osvojili bodove koji ih vode u Superligu Srbije. Najbolji igrač u timu Apatinaca je bio **Strahinja Jovanić** sa 621 oborenim čunjem, a doprinos pobjedi dali su i: **Majstorović** s 565, **Štulić** 594, **Bagi** 583, **Vuletić** 599, **Stojić** 291 (Štulić A. 258).

Ivan Andrašić



Gradski savez za rekreaciju Sport za sve organizirao Završnu svečanost na ledu

Djeca u prvom planu

U organizaciji Gradskog saveza za rekreaciju *Sport za sve* koncem veljače održana je *Završna svečanost na ledu*, tradicionalna akcija u okviru rekreativnog programa *Klizanje*.

Kako je to već običaj, sve ono što su polaznici programa naučili tijekom tri mjeseca, koliko je otprilike i bilo leda na Stadionu malih sportova u Subotici, pokazali su na završnom okupljanju.

»Program podrazumijeva učenje i savladavanje prvih koraka na ledu, uvježbavanje osnovnih klizačkih aktivnosti, ali i vježbanje na ledu koristeći se osnovnim elementima umjetničkog klizanja na rekreativnoj razini. Svake godine priključuju se novi članovi, a iz sezone u sezonu stalni članovi već duži niz godina kontinuirano rekreativno treniraju umjetničko klizanje. Osnovni cilj programa je da djeca i odrasli, bez obzira na dob, kao i kli-

začke sposobnosti i znanja, imaju mogućnost upoznati se s elementima umjetničkog klizanja, učiti ih savladavati, odnosno rekreativno trenirati umjetničko klizanje, ali i sva naučena umijeća prikazati putem revijalnih nastupa«, ističe rukovoditeljica programa, profesorica tjelesnog odgoja i trenerica umjetničkog klizanja **Merima Kulić**.

Komentirajući završenu sezonu, naša sugovornica ističe da je ona protekla veoma brzo. Kroz program *Klizanje* prošlo je 45 djece, a završna svečanost je okupila 37 djece. »Program je tako osmišljen da se radi tri mjeseca zimi na ledu, tri na proljeće na rolerima i dva mjeseca na jesen. Naravno, roleri nisu prava dopuna klizanju. Postoje profesionalni roleri za klizanje, ali se oni teško mogu priuštiti, pogotovo za rekreativce. Čujemo lijepe vijesti iz lokalne samouprave da će uskoro doći na red i rješavanje Stadionu malih sportova. Time bi nam sezona bila produžena, ali i mnogo kvalitetnija. Jer i sada se događa da ne možemo raditi i kada imamo led, ako je pretoplo, pa se topi, ili kada pada kiša, vije...«, kaže Kulić. Ovo, naravno, nije jedina akcija Gradskog saveza *Sport za sve*, ali je jedna od masovnijih za djecu. »Za djecu su svakako i masovne manifestacije poput *Trimbija*, *Fitnes dana*, uključujemo se u program *Dana mladih*, organizirali smo besplatne vožnje rolerima... Ipak, naš Savez je više orijentiran na rad s odraslima. Radimo besplatnu rekreaciju za žene, za osobe trećeg doba, a najvažniji segment jeste radnički sport. Organiziramo gradska i regionalna natjecanja u 19 disciplina, u okviru priprema za Sportsku olimpijadu radnika Vojvodine. Upravo se pripremamo za dvanaesto izdanje ove tradicionalne manifestacije. Posljednjih godina smo lideri na radničkim natjecanjima, i po uspjesima i po broju sudionika«, zaključuje Kulić.

D. Vuković

POGLED S TRIBINA

Hladnoća

Polarni zimski uvjeti onemogućili su normalno odigravanje nekoliko prvenstvenih susreta, pa su jedino *Hajduk* i *Slaven* uspjeli odigrati oba svoja susreta iz 23. i 24. ligaškog kola 1. HNL. No, ako ćemo vjerovati metereolozima stigao je kraj još jednoj zimi, a nadolazeće proljetne temperature uskoro će omogućiti potpuno kompletiranje svih odgođenih utakmica. Ipak, unatoč snježnom okolišu i niskim temperaturama, nogometna lopta se nastavila kotrljati travnjacima, donoseći očekivane rezultate tijekom proteklog vikenda. Nakon domaćeg kiksa protiv *Slavena*, *Hajduk* je u subotu (u zamijenjenom domaćinstvu) svladao *Rudeš* (1:0) i vratio se na pobjednički kolosijek. Baš kao i lider *Dinamo*, dan kasnije, istim minimalnim uspjehom protiv Koprivničanaca (1:0). Uspješna je bila i *Rijeka* s uvjerljivom pobjedom protiv gostujuće *Lokomotive* (3:1), skočivši ponovno na treće mjesto prvoligaške karavane.

Mnogo hladnije je *Istri 1961*, *Cibaliji* i *Rudešu*, stanarima donjeg doma 1. HNL, osobito oko srca u strahu za očuvanjem mjesta u elitnom razredu hrvatskog ligaškog nogometa. Hoće li rezultatski minus spasti skupa s temperaturnim ostaje nam vidjeti već u naredim susretima.

Zasigurno najhladnije je bilo prošlog vikenda u srcima rukometaša *Zagreba PPD* koji su porazom na svom terenu protiv *Kristianstada* (24:27) propustili veliku priliku da se kao posljednji u svojoj skupini probiju u nastavak natjecanja Lige prvaka. A sve im je išlo na ruku, jer je *Vardar* odigrao neodlučeno s *Wislom*, pa je višestruki hrvatski prvak trebao samo svladati švedsku momčad. Skandinavci su sa sobom donijeli hladnoću sa sjevera Europe, izborili svoj prvi plasman u izlučni dio najelitnijeg klupskog natjecanja, dok je momčad trenera **Saračevića** prvi puta od 2014. godine ostala kratkih rukava pred rukometno proljeće.

Skorašnji dolazak kalendarskog proljeća donijet će uz mnogo ugodnije vanjske temperature i otvorenje sezone nošenja kratkih rukava (u njihovom pravom smislu), a vrlo brzo ćemo vidjeti kako će ovo rasterećenje iskoristiti hrvatski sportaši.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Tu oko nas



Iz Ivković šora

Otkud?



piše: Branko Ivković

Elipo neznam šta ću prija, al nikako se načudit. Ta već je utan kraj veljače, kako mi Joso srdito divani, i mačke se već manile onog njevog posla, a ni pet ni šest kad nas ondak snašo ovaj snig. Zavijalo mi, čeljadi moja, polak Ivković šora. Jedan ne mož u selo, jedan ne mož u varoš, onaj treći ne mož u salaš, niko se nije podapro da se latio razgurivat malkoc taj snig. Pitali jednog što ima taku mašinu, a on veli da mu nisu platili općinari ni pritprošlu zimu naftu a ko će sad kad ni nema mesnog odbora.? Sve ništa postalo bisno, nerozno, sve njim smeta i samo prave graju kugod da je kraj svita. Ta, čeljadi moja, ja se i sad sićam kad sam bio dite, cilo selo je borme išlo odbacivat od salaša do salaša, po šorovima i sokakima a sad toliko tehnike a ja se skrndavio i odro obadva kolina o smrznut vagaš. A borme su kadgod i snigovi bili, ta ovaj sad je malo dite spram oni kadgodašnji. Išo sam u škulu, a snig veći od mene, kugod da idem kroz kaki tunel. Sad palo koji centi, a svi napravili raziju i niko vanredno vele stanje, mož mislit. Po ovim ja tiram biciglu ko dvajst jedan. Samo se bojim, čeljadi, ovi što gledaju jel imamo zimske gume i lance. Doduše, za lanac ćemo lako. Skinem s mojeg Roke, sad je ionako puštan, pa namotam. Al zimske gume borme nemam. Nisam našo one brez drotoškog falca ni litnje, a kamol zimske. Kažu da sad smidu i oma u aps. Ta di ću se ondak krećat biciglom, ko će ostat na salašu pa ponamirivat? Muka je to i nevolja sad. Tako, kad sam sagledo, ja rišo lipo nigdi ni ne micat sa salaša dok ne prođe nevrime, a i onako nemam zbog čeg ić. Više se ne moderiram. Od baće mi, fala Bogu, naostajalo i ruva i kaputa i cvetera, samo nevolja što moram obuću uvik kupovat. Baćo je bio sitniji nogivi pa mi sve njegovo malo, a ja nogat, sav sam bisan na se. Pa me još i ova moja zna jidit. Veli mi: »Ta ko ti kriv kad imaš noge ko matori Kuckalo pa ti ništa ne pasira za obut'«. No, sva srića da je stareška peca još uvik taka aktivna, a i ima dosta ovi kineski dućana pa se čovik jeptino mož obut. Vele, nije baš za hasnu al trva dok trva, čeljadi moja. Ne mož trajat sto godina kugod ona paorska peč što je ziđana pa majstor krenio kući. Došo do kapije, a gazda trk za njim sav unezviren i viče siroma »srušila se peč, srušila se peč«, a majstor mu veli: »A šta bi ti, očin, da ti za dvajst dinara trva sto godina?« Tako i ovo, kad platiš štogod po nadnice jal i manje pa ne mož čekat da ćeš hasnirat po vika. Neg, divanu nikad kraja a korizma i zima je još uvik, pa moram zač po guvnu i nakupit još drloga za peč, šupu sam davno već ispraznijo, čeljadi. Ovo kandar kako je krenilo moraćemo ostavit malkoc čutaka i drva i za kanikulu. Neg budite vi meni živi i zdravi, nemojte se ničim sekirat i mislit na nevolju. Mislite na čegagod veselo, čeljadi, nevolja će doć i sama. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Zaradi se, al košta



piše: Ivan Andrašić

Bač Ivina uplatila ko jednoga našega i ko Švaba koliko tribalo, pa će ope u Švapcku brat jagode. To što tribalo poplaćat za nju baš i ni malo, mora u njezne fabrike zoto dirindžit taman misec dana. Samo, vo tribalo oma uplatit, ščim jim rekli, a no što u fabrike zasluži danas, dobiće istom za nekoliko miseci i to ne najedamput. Lane poslidnji frtalj što zaradila naj misec pri neg ošla u Švapcku, isplatili je istom ka došla natrag. A vi što jim svakoga miseca moraš koišta poplaćat, nećedu čekat. Sokoćalo i telefon ti iskopču, letričar bi se brez čekanja penjo na banderu, za porez bi oma ezekvirali. Ništa jim ni briga što nisi dobijo zaradito, snajdi se kako znaš i plati države što si dužan. Ka bi čeljade moglo ostavit taku fabriku, pa otit u drugu, ni po jada. Najveće zlo što svi gazde tako radu, a na nadničare niko ne gleda. Država, ko da nisu njezni, skroz jim okrenila leđa. Samo se falu kako pomažu vima i nima, svudam digod vladar ide u goste. Kaže, sve su to njegovi, pa jim u tuđi država ne smije ništa falit. A te njegove niko ni ne pita koja je država njeva. Pomažu na angro i vima crnomanjastima, što ko zna otkud podolazili. Daju jim i za živit, a daju jim i novaca da otvoru kakugod radnjicu, samo oni i to za radnjicu potrošu za proživit. Dok ima, ima, ka nestane, daće jim va država još. Jedino nikada ništa ne pomogne svojim rabadžijama i druge sirotinje. A puno je taki što jim ne bi morali ni pomagat, dosta bi bilo samo da natiru gazde ko koji nadniču, jal su nadničili, pa se fabrike pozatvarale, a oni ostali neisplatiti, da jim poisplaćivu davno zaradito. I to ne baš malo. Nit ko vodi računa ko, komu, šta, koliko i za koliko vrimenta isplaćiva, nit kako sapi. Jedino jim važno da jim ti mali gazde platu porez i dadu malo lemozine njeve partije, a veliki gazde ne moru ni plaćat porez, ni vraćat kredite. Sve to država pokrije, a kako i ne bi, ko zna čiji su rodovi i kumovi. Kako onda čeljade ne bi tražilo spasa digoda u bilo-mu svitu? Tako se bač Ivina nakanila i ve godine it zaradit tamo di na vrime plaću. Teško jim obadvojma, ni sve jedno učit se bit rastavit pod matoru glavu, ka si cili život naučijo bit zajedno, što popa reko i u dobru i u zlu. Oma se sitijo kako bilo lane ka je on i mlađa ispratili na avtobus. Teško mu bilo brog njegove, malo malo, pa otare oči dlanom, ko da ima kakigod mušica. Još mu težje bilo ka vidijo mlade ženice što ji ispratila dičica o par godina. Pricvrljila se nuž nji, neće ko dada, ko da znadu da ji nekoliko miseci matrna ruka neće pogladit prid spavanje. Materama vada bilo još težje, oči jim pune suza. Ne smiju ni trepnit, da ne procuru, jedva se suzdržavu brog dice. I ni za virovat, baš međ njima opazijo i nekoliko što znade da svršile velike škole. A doma posla za nji nema. No što izučile, vidi i ko nji u selu i u varoši, radu nikaki što baš i nemu puno škole, al su zoto u partije u koje valja bit. Zoto će zotima ženicama za koji misec, jal za koju godinu, trbuvom za kruvom i ljudi i dica. I nikada neće dojt natrag.

NARODNE POSLOVICE

- Blago onom bratu koji sestru ima.
- Dok se čovjek sam ne osramoti, ne može ga nitko osramotiti.
- Dok smo, neka smo, kad umremo, da se spominjemo.
- I ćorava kokoš zrno nađe.

VICEVI, ŠALE...

Prije operacije pacijent se trese od straha. Liječnik ga upita:

- Što ti je čovječe?

A pacijent mu odgovori:

- Ovo mi je prva operacija.
- Pa mož misliti, i meni je!

U jednoj učionici:

- Danas ćemo djeco učiti poslovice. Zna li tko među vama neku poslovicu?
- Ja znam - javi se Ivica.
- Reci Ivice! - kaže učiteljica.
- Tko umije, njemu dvije!
- Bravo, usklikne učiteljica, - znaš li još koju?
- Znam. Pametnom jedna dosta.

Petogodišnjak dolazi plaćući i kaže majci:

- Seka me počupala za kosu.
- Nemoj se ljutiti na nju, reče mama, ona je mala i još ne zna da čupanje za kosu boli.

Ubrzo nako toga, majka začuje malenu kako plače i ode pogledati što se zbiva.

Dječak joj reče:

- Eto, sad zna da boli.

DJEČJI BISERI

- Kod nas kući svi imaju svoj krevet, samo tata ne. On može spavati s mamom.
- Kada baku bole zubi, ona njih jednostavno ostavi u čaši.
- Mame treba čuvati, one su korisne.

FOTO KUTAK

Još se kotrlja



**PETAK
9.3.2018.**


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:08 Riječ i život: Crkva je domovina svima
12:00 Dnevnik 1
12:31 Zaljubljena u Ramona
13:19 Dr. Oz
14:05 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:48 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Hanna, američko-britansko-njemački film
21:57 Velike ljubavi 20. stoljeća: Kraj jednog svijeta
22:57 Dnevnik 3
23:31 Hrvatska za 5
00:25 Scott i Bailey
01:11 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
02:06 Don Matteo
03:09 Betty i njezine dijagnoze
03:53 Skica za portret
04:05 Znanstveni krugovi
04:29 Dr. Oz
05:11 Kod nas doma
05:56 Zaljubljena u Ramona



05:56 Regionalni dnevnik
06:38 Neustrašiva Freja
07:00 Juhuhu
09:11 Navrh jezika: Obući se i odjenuti
09:26 Notica: Barok
09:41 Pripovjedač bajki, crtana serija
10:12 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija za djecu
10:32 Lavlji brlog, serija za mlade
10:57 Izradi sam: Preobrazba sjenila
11:06 McLeodove kćeri
11:55 Otvaranje paraolimpijskih igara 2018., prijenos
14:02 Cesarica - hit godine
14:06 Ikone 20. stoljeća
14:16 Najljepši vrtovi

- pogled iz zraka
15:08 Velike ruske rijeke: Jenisej
16:00 Regionalni dnevnik
16:42 Cesarica - hit godine
16:49 Idemo na sjever s Goranom Milićem: Norveška
17:37 U istom loncu
18:20 Stipe u gostima
19:03 Kronike Matta Hattera
19:27 POPROCK.HR
20:05 Inspektor George Gently
21:37 Ray Donovan
22:31 Bizant, američko-britansko-irski film
00:26 Stipe u gostima
01:02 Dodjela diskografske nagrade Porin 2004., snimka
03:42 Seks i grad
04:11 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
10.3.2018.**


06:58 Klasika mundi: Europski koncert
Berlinske filharmonije u Berlinu 2014.
07:50 Catlow, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:10 Svijet aplikacija
15:40 Zdrav život
16:05 Bonton
16:15 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Banjska Draga
17:40 Lijepom našom: Lobor
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Vječni zaručnici, američki film
22:16 Dnevnik 3
22:51 Nemoguće, američko-španjolski film
00:46 Centurion, britansko-francuski film
02:21 Catlow, američki film
03:56 Inspektorica Irene Huss
05:26 Skica za portret
05:41 Potrošački kod
06:06 Veterani mira
06:51 Prizma



05:50 Regionalni dnevnik
06:32 Neustrašiva Freja
07:00 Juhuhu
09:00 Pripovjedač bajki
09:31 Glee
10:16 Izradi sam: Narukvice
10:29 Lidijina kuhinja
10:59 Vrtlarica
11:34 Najbolji britanski vrtovi
12:20 Istina ili mit: Za dobar vid treba jesti mrkvu
12:30 Špica, riva, korzo
13:30 Kokice
14:25 Inspektor George Gently
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Smogovci, serija
17:00 Košarka, PH - 18. kolo: KK Vrijednosnice
Osijek - KK Split, prijenos
19:00 Majko stara - koncert
Matka Jelavića u Lisinskom, 29. ožujka 2017.
20:05 Divlji zapad: Nemirne obale
20:55 Kennedyji povjerljivo: Imidž
21:40 Svete rijeke sa Simonom Reevesom: Ganges
22:35 Igra prijestolja
23:25 Andeo iz pakla, serija
23:55 Vrat mi se, draga - humoristična serija
00:25 Dodjela diskografske nagrade Porin 2005.
03:25 Seks i grad
03:55 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
11.3.2018.**


08:05 Naslovna stranica, američki film
09:48 Biblija
09:58 Donji Lapac: Misa, prijenos
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:40 Atlantik: Struja života
16:30 Sigurno u prometu
17:00 Vijesti u 17
17:30 Čarolija dobre vještice, američki film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45

20:05 'ko te šiša, serija
20:40 Mistika uspjeha: Zrinka Cvitešić
21:40 Podrijetlo - povijest čovječanstva: Prevariti smrt,
22:35 Dnevnik 3
23:15 Džeparac, film
00:50 Nedjeljom u dva
01:45 Naslovna stranica, američki film
03:25 Vera
04:55 Reprizni program
06:00 Pula: More



06:05 Regionalni dnevnik
06:32 Neustrašiva Freja
07:00 Juhuhu
09:00 Krš i lom, animirani film
10:40 Glee
11:30 Luka i prijatelji
12:25 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar - Učite od najboljih
13:25 Indeks
13:55 Vrtlarica
14:29 A strana
17:15 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Linz, emisija
17:30 Hokej, EBEL liga: Medveščak - Linz, prijenos
20:05 Poldark
21:04 Povratak u budućnost, američki film
23:01 Graham Norton i gosti
23:51 Dubioza kolektiv: Film za djecu i odrasle
00:46 Dodjela diskografske nagrade Porin 2006., snimka
03:46 Seks i grad
04:16 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
12.3.2018.**


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Povijest mafije: 'Ndrangheta - kronika kalabrijske mafije
21:00 Počivali u miru 3, dramska serija
22:04 Otvoreno
22:54 Dnevnik 3
23:29 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:09 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
00:59 Don Matteo
01:49 Betty i njezine dijagnoze
02:34 Skica za portret
02:41 Labirint
03:06 Treća dob
03:31 Dr. Oz
04:16 Dobar dan, Hrvatska
05:06 Kod nas doma
05:51 Zaljubljena u Ramona



05:52 Riječ i život
06:22 Vijesti iz kulture
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Brazil
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
10:30 Lavlji brlog, serija
11:05 Indeks
11:35 McLeodove kćeri
12:30 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka
13:30 Tajna dvorišne rasprodaje, američki film
15:00 Velike ruske rijeke: Don
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Morski pas ispod površine
17:40 City Folk
18:20 TV Bingo
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion
21:00 Savršene majke, australski film
22:50 Zločinački umovi
23:45 Brooklyn 99
00:15 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
00:45 Dodjela diskografske nagrade Porin 2007.
03:45 Seks i grad
04:15 Noćni glazbeni program

**UTORAK
13.3.2018.**


06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:00 Snovi o budućnosti: Prijevoz budućnosti
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Scott i Bailey
00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:00 Don Matteo
01:50 Betty i njezine dijagnoze
02:35 Skica za portret
02:43 Glas domovine
03:08 Dr. Oz
03:53 Koktel-bar
04:43 Kod nas doma
05:28 Zaljubljena u Ramona



05:42 Regionalni dnevnik
06:22 Vijesti iz kulture
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Malo svjetlo nađe
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Cvjetkov rasadnik

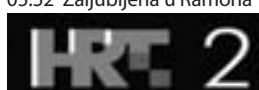
10:30 Lavlji brlog, serija za mlade
11:35 McLeodove kćeri
12:25 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka, dokumentarna serija
13:35 Fluke, američki film
15:10 Zemlje - ljudi - pustolovine
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Dehesa, dokumentarni film
17:40 U istom loncu
18:25 Stipe u gostima
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Koktel-bar
21:00 Divlja salsa, britanski film
22:40 Zločinački umovi
23:30 Brooklyn 99
23:55 Stipe u gostima
00:30 Dodjela diskografske nagrade Porin 2008., snimka
03:30 Seks i grad
03:55 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 14.3.2018.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Yitzhak Rabin: Borac za mir
20:58 Dhruv Baker: Iz Hrvatske s ljubavlju - Pula/Vodnjan, dokumentarna serija
21:25 Pola ure kulture
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Scott i Bailey
00:10 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
01:05 Don Matteo
02:10 Betty i njezine dijagnoze
02:55 Eko zona
03:20 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
03:45 Pola ure kulture
04:15 Skica za portret
04:25 Dr. Oz
05:07 Kod nas doma
05:52 Zaljubljena u Ramona



06:00 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
07:35 Juhuhu
09:00 Školski sat: Dizajn računalnih igara
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Cvjetkov rasadnik, dokumentarna serija
10:25 Are: Svjetski skijaški kup
13:25 Tigrove oči, američki film
15:00 Zemlje - ljudi - pustolovine

16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
17:50 U istom loncu
18:35 Stipe u gostima
19:10 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:35 Nogometna LP: Barcelona - Chelsea, prijenos
23:20 Brooklyn 99
23:40 Stipe u gostima
00:15 Dodjela diskografske nagrade Porin 2009.
03:15 Seks i grad
03:45 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 15.3.2018.



06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
11:10 Sveti Patrik u Zagrebu, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Šifra, kviz
20:55 Njemačka 83., serija
21:45 Financijalac:
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Scott i Bailey
00:10 Zagonetni slučajevi

dr. Blakea
01:00 Don Matteo
01:50 Betty i njezine dijagnoze
02:35 Sveti Patrik u Zagrebu, emisija pučke i predajne kulture
03:00 Prometej
03:25 Skica za portret
03:35 Dr. Oz
04:20 Žene, povjerljivo!
05:10 Kod nas doma
05:55 Zaljubljena u Ramona



05:42 Regionalni dnevnik
06:22 Vijesti iz kulture
06:32 Teletubbyji
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat: Umjetnička keramika
09:30 Pripovjedač bajki
10:00 Cvjetkov rasadnik
10:25 Are: Svjetski skijaški kup
13:05 Pozitivno
13:35 Moj izgubljeni brat, njemački film
15:10 Zemlje - ljudi - pustolovine
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Paraolimpijske igre: Alpsko skijanje - slalom
17:50 U istom loncu
18:35 Stipe u gostima
19:10 Kronike Matta Hattera
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Nogometna EL: Arsenal - Milan, prijenos
22:55 Brooklyn 99
23:20 Nogometna EL - sažeci
23:40 Stipe u gostima
00:15 Dodjela diskografske nagrade Porin 2010.
03:15 Seks i grad
03:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapisi s terena

Nedjeljni ručak na zaleđenom jezeru

Kako to biva i dolikuje, nedjelja je dan rezerviran za prirodu. Radni dani i obveze su završeni, a ako i nisu, moraju sačekati ponedjeljak jer neophodno je malo prošetati, nadisati se svježeg zraka i ne raditi ništa osim uživati u prirodi.

Nedjelja je dan i kada se kuha-ju fini ručkovi, jede žuta juha, pa sve ostalo po redu, kad se okupi cijela obitelj za trpezom i to su običaji koje mi s ovih prostora volimo i u kojima uživamo. No, kako ne možemo dobiti baš sve što želimo i kako je žutu juhu i ostatak trpeze teško pripremiti u prirodi na rešetki, ovaj put smo to žrtvovali. Plan je bio kratak i jasan, idemo na najbliže jezero uživati u snijegu, ledu i bijelim prostranstvima, a za ručak ćemo pripremiti nešto brzo i praktično. U tim okolnostima stvar uvijek spašavaju roštilj kobasice, senf, kečap majoneza i kifla. Bili smo kreativniji, pa smo se sjetili i s-omuna i cijeli meni je bio u gepeku, pas i društvo u autu, a mi na putu do najbližeg jezera.



Put Čonoplje

Sreća je kada je najbliže jezero ujedno i divno jezero i kada na svojoj obali ima nadstrešnice i mjesta za ložište. Baš takvo je Čonopljansko jezero o kom smo jednom pisali, pa ćemo na zimski način pristupiti ovoj odabranoj destinaciji. Nevjerojatno je koliko gole grane drveća i snježna bjelina učine da mjesto promijeni svoj opis. Vani je bio pošten minus, tako da je i po-

vršina jezera bila zaleđena i servirana da u njoj uživamo. Nismo se usudili težinom tijela provjeriti debljinu leda ali je pas bio dovoljno hrabar i znatiželjan, pa je prošetao par metara po ledu. Što smo kukali za zimom i snijegom isplatilo se, sada smo imali zimu u punom paketu.

Mrdanje prstima

Boravak u prirodi zimi je divan samo ako ste u pokretu ili po-kraj vatre. Dakle podijelili smo se, dio šetača i radoznalih ljubi-telja prirode je kružio oko jezera, što ljeti baš i nije moguće od grmlja, pa je ovo bila jedinstvena prilika za to, a drugi dio nas je prionuo loženju vatre, kako se prstići ne bi zaledili, a i kako bi naš nedjeljni ručak stigao na vrijeme. Na vrijeme za stomak koji se buni, ne na vrijeme vojvođanskog ručka u podne. U ovim pri-likama loženja vatra na snijegu morate se sjetiti i ponijeti suha drva. Sve smo imali i bez problema je tinjalo kraj nogu i ručak je brzo bio gotov.

A poslije ručka...

Poslije ručka je najljepše odmoriti se, ali to ne važi kad smo u prirodi. Onda sve može. Tako smo mi, punih stomaka odlučili da je vrijeme za još aktivnosti. Našli smo neko malo uzvišenje i pristupili mu kao ozbiljnom brdu, napunili najlonski džak koji smo ponijeli za smeće dekom i krenuli u avanturu spusta. Ne-vjerojatno je koliko ljudi umiju uživati kao djeca. Vremenske prognoze su najavljivale dolazak proljeća, pa je trebalo zimu ispratiti kako valja – u to ime smo napravili i snjegovića. Nei-skusno smo zaboravili saonice, pa je izostao dio u kojemu ih automobil vuče, ali je i bez toga ugođaj nedjeljnog ručka kraj zaleđenog jezera pobijedio.

Zima na planini je divna, ali je zima u ravnici još divnija. Pro-stranstva koja ona ima su beskonačna i kada se u daljini spoje s bijelom bojom zimskog neba, očaravaju.

Gorana Koporan



U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЖКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"



www.supijace.co.rs



Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867



**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE



JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

